

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยฟาโรฮ์สเทอร์น

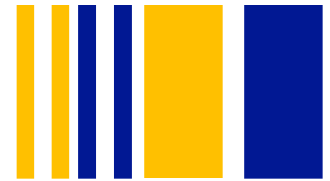
ISSN: 2651-107X (Online)

ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 - ฉบับที่ 4 (มกราคม 2563 - ธันวาคม 2563)

สารบัญ

➤ บทบรรณาธิการ	10
➤ บทความวิจัย	
ผลกระทบการควบคุมคุณภาพตามมาตรฐานควบคุมคุณภาพฉบับที่ 1 (TSQC1) ที่มีต่อคุณภาพการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีระหว่างประเทศ (Big 4) และในประเทศ (Non - Big 4) ในมุมมองผู้สอบบัญชีที่ได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ในประเทศไทย	11
วันสิริ ประเสริฐทรัพย์	
การสังเคราะห์งานวิจัยในพื้นที่จังหวัดน่านระหว่างปี พ.ศ. 2549 – 2559 เพื่อการจัดการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น	41
เอนก ชิตเกษร และ เทียน เสงี่ยมัญญ	
การวิเคราะห์เนื้อหาด้านพลเมืองศึกษาในหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม สำหรับนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ	59
กัมปนาท คำอินบุตร จารุณี มณีกุล และ ชรินทร์ มั่งคั่ง	

เจ้าของ:

มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

ความเป็นมา:

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น จัดทำในรูปแบบวารสารฉบับพิมพ์ (Print) (ISSN: 1905-9590) ในระหว่างปี พ.ศ. 2550 – พ.ศ. 2561 และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น (ปีที่ 8 ฉบับที่ 2) ได้เริ่มจัดทำวารสารในรูปแบบออนไลน์ (Online) (ISSN: 2651-107X) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นสื่อกลางในการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิชาการ ผลงานวิจัย และงานสร้างสรรค์ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษในสาขาวิชาการบริหารธุรกิจและการจัดการ รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ นิเทศศาสตร์ ศิลปศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น มีกำหนดออก ราย 3 เดือน (4 ฉบับ/ปี) ฉบับที่ 1 มกราคม – มีนาคม ฉบับที่ 2 เมษายน – มิถุนายน ฉบับที่ 3 กรกฎาคม – กันยายน และ ฉบับที่ 4 ตุลาคม – ธันวาคม ทั้งนี้กำหนดออกเดิมของวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นในปีที่เริ่มตีพิมพ์ ปี พ.ศ. 2550 มีกำหนดออก ราย 6 เดือน (2 ฉบับ/ปี) ฉบับที่ 1 เดือนมิถุนายน – เดือนพฤศจิกายน และ ฉบับที่ 2 เดือนธันวาคม – เดือนพฤษภาคม ต่อมาในปี พ.ศ. 2558 วารสารได้เปลี่ยนกำหนดออกเป็นราย 3 เดือน (4 ฉบับ/ปี) โดยเริ่มตั้งแต่วารสารปีที่ 9 ฉบับที่ 1 เป็นต้นไป ดังนี้ ฉบับที่ 1 เดือนพฤษภาคม – เดือนกรกฎาคม ฉบับที่ 2 เดือนสิงหาคม – เดือนตุลาคม ฉบับที่ 3 เดือนพฤศจิกายน – เดือนมกราคม และ ฉบับที่ 4 เดือนกุมภาพันธ์ – เดือนเมษายน และเพื่อหลีกเลี่ยงการตีพิมพ์วารสารซ้ำปีในฉบับเดียวกัน ในปี พ.ศ. 2559 จึงได้เปลี่ยนกำหนดออกอีกครั้ง โดยเริ่มฉบับที่ 1 ในเดือนมกราคม - มีนาคม และไปสิ้นสุดฉบับที่ 4 ในเดือนตุลาคม – ธันวาคม

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นจัดพิมพ์บทความวิชาการ (Academic Article) บทความวิจัย (Research Article) บทความปริทัศน์ (Review Article) และบทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยผ่านกระบวนการกลั่นกรองของผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 2 ท่าน ปัจจุบันวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นได้รับการยอมรับให้อยู่ในฐานข้อมูลศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI: Thai Journal Citation Index Centre) กลุ่มที่ 2 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

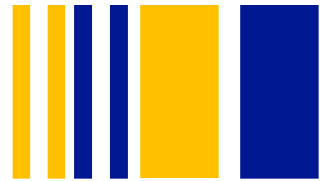
วัตถุประสงค์:

1. เพื่อเป็นสื่อกลางในการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิชาการ ผลงานวิจัย และงานสร้างสรรค์ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษในสาขาวิชาการบริหารธุรกิจและการจัดการ รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ นิเทศศาสตร์ ศิลปศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่มีคุณภาพซึ่งสามารถแสดงถึงประโยชน์ทั้งในเชิงทฤษฎีเพื่อให้นักวิจัยสามารถนำไปพัฒนาหรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ และประโยชน์ในเชิงปฏิบัติที่นักปฏิบัติสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคสังคมและชุมชน
2. เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าวิจัยและนำเสนอผลงานทางวิชาการของคณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และนักศึกษา

ขอบเขต:

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นรับพิจารณาบทความวิชาการ (Academic Article) บทความวิจัย (Research Article) บทความปริทัศน์ (Review Article) และบทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษภายใต้เงื่อนไขว่าจะต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร หรือสิ่งพิมพ์ใดมาก่อน (ยกเว้นรายงานวิจัย และวิทยานิพนธ์) และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่น กรณีบทความบางส่วนเคยเผยแพร่ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ ผู้เขียนต้องแสดงให้เห็นว่าบทความที่ส่งมาได้มีส่วนเพิ่มเติมหรือขยายจากบทความเดิม นอกจากนี้ผู้เขียนยังต้องระบุในบทความว่าได้เผยแพร่บางส่วน of บทความดังกล่าวไปแล้วที่ใดและเมื่อไรมาแล้ว

- ขอบเขตของวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นจะครอบคลุมเนื้อหา ดังนี้
 1. บริหารธุรกิจและการจัดการ
 2. รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
 3. นิเทศศาสตร์
 4. ศิลปศาสตร์
 5. เทคโนโลยีสารสนเทศ
 6. สหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
- ขอบเขตของวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นมุ่งเน้นในปี พ.ศ. 2563 ครอบคลุมหัวข้อ ดังนี้
 1. จิตวิญญาณความเป็นผู้ประกอบการ
 2. การจัดการศึกษาด้านการเป็นผู้ประกอบการ

3. เทคโนโลยีและนวัตกรรมในธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม วิสาหกิจชุมชน และวิสาหกิจเริ่มต้น
4. การเป็นผู้ประกอบการและนวัตกรรม
5. การเป็นผู้ประกอบการขององค์กร
6. การประกอบการทางสังคม
7. การจัดการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
8. การตลาดในธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและการตลาดในการเป็นผู้ประกอบการ
9. การปฏิบัติการและพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม วิสาหกิจชุมชนและวิสาหกิจเริ่มต้น
10. ธุรกิจครอบครัวและการเป็นเจ้าของธุรกิจ
11. การเป็นผู้ประกอบการและนวัตกรรมในสังคมผู้สูงอายุ

ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์:

ศาสตราจารย์ ดร. ปรัชญา เวสารัชช์
ศาสตราจารย์ ดร. สุวิมล ว่องวานิช
รองศาสตราจารย์ ดร. วิชัย แหวนเพชร

อุปนายกสภามหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น
กรรมการสภามหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น
กรรมการสภามหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

ที่ปรึกษา:

ดร. กิตติพัฒน์ สุวรรณชิน

อธิการบดี

บรรณาธิการ:

ดร. ฉัตรทิพย์ สุวรรณชิน

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

กองบรรณาธิการ:

ศาสตราจารย์ ดร. เกตุ กรุดพันธ์
รองศาสตราจารย์ ดร. พีรพล ศิริพงษ์วุฒิกร
รองศาสตราจารย์ ดร. วิภาวี ธรรมาภรณ์พิลาศ
รองศาสตราจารย์เอมอร ชิตตะโสภณ
รองศาสตราจารย์วรรณวดี ม้าลำพอง

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ข้าราชการเกษียณ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

รองศาสตราจารย์อรพิน สันติธีรากุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จูติรัตน์ เขียวสุวรรณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์พงศ์กร จันทราช
ดร. พชรวิวัฒน์ กิจมี
นางสาววณิชกร แก้วกัน

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยพะเยา
มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น
มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น
มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

กองจัดการ:

นางสาววณิชกร แก้วกัน

มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

นโยบายการจัดพิมพ์:

กำหนดออกเป็นราย 3 เดือน (4 ฉบับ/ปี) ดังนี้

- ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – มีนาคม (กำหนดออกในสัปดาห์สุดท้ายของเดือนมีนาคม)
- ฉบับที่ 2 เดือนเมษายน – มิถุนายน (กำหนดออกในสัปดาห์สุดท้ายของเดือนมิถุนายน)
- ฉบับที่ 3 เดือนกรกฎาคม – กันยายน (กำหนดออกในสัปดาห์สุดท้ายของเดือนกันยายน)
- ฉบับที่ 4 เดือนตุลาคม – ธันวาคม (กำหนดออกในสัปดาห์สุดท้ายของเดือนธันวาคม)

จำนวนบทความในแต่ละฉบับ

จำนวนบทความที่เผยแพร่ในวารสารแต่ละฉบับไม่เกิน 20 บทความ

จริยธรรมการตีพิมพ์:

บทบาทและหน้าที่ของผู้เขียน:

1. ผู้เขียนต้องรับรองบทความที่เสนอมาพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ นั้น เป็นผลงานที่ไม่เคยตีพิมพ์และ
ไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งตีพิมพ์อื่นใด
2. ผู้เขียนต้องเปิดเผยข้อมูลในกรณีที่บทความบางส่วนเคยเผยแพร่ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ โดยต้องแสดงให้เห็นว่าบทความที่ส่งมามีส่วนเพิ่มเติมหรือส่วนขยายจากบทความเดิม และได้
เผยแพร่แล้วที่ใดและเมื่อไรมาแล้ว
3. ผู้เขียนต้องอ้างอิงแนวคิดและข้อความต่าง ๆ ซึ่งไม่ใช่ของผู้เขียน รวมทั้งต้องรับผิดชอบในการ
ขออนุญาตใช้ภาพ และแผนภูมิ หรือขอลิขสิทธิ์จากงานอันมีลิขสิทธิ์นั้น

4. ผู้เขียนที่ปรากฏชื่อในบทความทุกท่านต้องมียศประกอบครบ 3 ข้อ ดังนี้ (1) มีส่วนร่วมในการสร้างโจทย์วิจัยและวางแผนการวิจัย เก็บข้อมูล หรือวิเคราะห์และแปลความหมายข้อมูล (2) มีส่วนร่วมในการเขียนหรือตรวจสอบบทความวิจัยอย่างมีส่วนร่วมในเชิงปัญญาของเนื้อหางาน (ไม่ใช่ตรวจเฉพาะภาษาหรือรูปแบบ) และ (3) ได้อ่านและรับรองต้นฉบับบทความสุดท้ายก่อนส่งไปตีพิมพ์ ผู้ที่มีส่วนช่วยเหลือในลักษณะอื่น ๆ ควรได้รับการกล่าวถึงในกิตติกรรมประกาศ
5. ผู้เขียนทุกท่านต้องได้อ่านและยินยอมให้มีการส่งบทความมาพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ รวมทั้งยินยอมที่จะรับผิดชอบและรับชอบในบทความที่ส่งมาพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่
6. ผู้เขียนทุกท่านต้องเปิดเผยผลประโยชน์ทับซ้อนซึ่งอาจมีผลสำคัญหรือมีอิทธิพลต่อเนื้อหาที่ปรากฏในบทความ แหล่งเงินทุนสนับสนุนการวิจัยหรือการจัดทำบทความจะต้องถูกกล่าวถึงในกิตติกรรมประกาศ
7. ผู้เขียนต้องเขียนบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของวารสารที่กำหนดไว้ในคำแนะนำในการจัดเตรียมต้นฉบับสำหรับผู้เขียน
8. ผู้เขียนต้องเขียนบทความที่แสดงถึงคุณภาพทางวิชาการและองค์ความรู้ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ทั้งเชิงทฤษฎีและในเชิงปฏิบัติ การนำเสนอเนื้อหาที่มีความชัดเจนและถูกต้อง
9. ผู้เขียนมีหน้าที่แจ้งต่อวารสารและบรรณาธิการ หากพบข้อความผิดพลาดที่มีความสำคัญในการวิจัยภายหลัง หรือพบความไม่ถูกต้องในงานที่ตีพิมพ์ เพื่อปรับแก้บทความให้มีความถูกต้องหรือถอนบทความหากจำเป็น

บทบาทและหน้าที่ของผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ:

1. ผู้ทรงคุณวุฒิต้องไม่เปิดเผยข้อมูลบทความที่อยู่ระหว่างพิจารณาแก่บุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องและต้องไม่ใช้เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว
2. ผู้ทรงคุณวุฒิมีหน้าที่เปิดเผยข้อมูลและผลประโยชน์ทับซ้อนของบทความ เช่น เป็นบทความที่ตนมีส่วนร่วม หรือรู้จักผู้เขียนเป็นการส่วนตัว หรือเหตุผลอื่นใดที่ทำให้ไม่สามารถพิจารณาประเมินบทความโดยอิสระได้ และผู้ทรงคุณวุฒิต้องแจ้งบรรณาธิการทราบ และถอนตัวจากการพิจารณาบทความ
3. ผู้ทรงคุณวุฒิควรรับพิจารณาบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ พิจารณาให้ข้อเสนอแนะด้วยความเป็นธรรมและปราศจากอคติ ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิควรละเอียดและสร้างสรรค์เพื่อช่วยให้ผู้เขียนบทความสามารถพัฒนาบทความของตนต่อไปได้ แม้ว่าบทความนั้นจะมีคุณภาพไม่ดีและถูกปฏิเสธการตีพิมพ์ก็ตาม
4. ผู้ทรงคุณวุฒิควรส่งผลการประเมินตามกำหนดเวลา หากมีเหตุขัดข้องในช่วงระยะเวลาพิจารณาควรแจ้งบรรณาธิการโดยทันที

5. ผู้ทรงคุณวุฒิควรระบุงานวิจัยหรือผลงานทางวิชาการที่ผู้เขียนไม่ได้อ้างอิงไว้ในบทความ และผู้ทรงคุณวุฒิควรแจ้งต่อบรรณาธิการ หากทราบว่าบทความที่พิจารณามีส่วนใดส่วนหนึ่งที่คล้ายคลึงหรือเหมือนกับบทความที่อยู่ในการพิจารณาของวารสารอื่นหรือสิ่งพิมพ์อื่นใด

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการ:

1. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาคุณภาพบทความก่อนการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร
2. บรรณาธิการต้องพิจารณาบทความจากเนื้อหาทางวิชาการโดยปราศจากอคติในเรื่องคุณลักษณะใด ๆ ของผู้เขียนหรือสังกัดของผู้เขียน รวมทั้งต้องป้องกันไม่ให้ผลประโยชน์ทับซ้อนระหว่างผู้เขียน ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ และบุคคลในกองบรรณาธิการ
3. บรรณาธิการต้องตีพิมพ์บทความที่ผ่านกระบวนการพิจารณาล้นกรองบทความแล้วซึ่งพิจารณาจากคุณภาพทางวิชาการและมีประโยชน์ทั้งเชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติ ความทันสมัย และเนื้อหาสอดคล้องกับขอบเขตของวารสารรวมทั้งเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน
4. บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับบทความที่ส่งมาพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ รวมทั้งต้องควบคุมให้กระบวนการพิจารณาล้นกรองบทความเป็นไปโดยปกปิดทั้งด้านผู้เขียนและผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ (Double-Blind Process) ด้วยความยุติธรรม
5. บรรณาธิการต้องตรวจสอบบทความที่ส่งมาพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ด้านการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) โดยใช้โปรแกรมที่เชื่อถือได้ และหยุดกระบวนการพิจารณาล้นกรองบทความทันที หากพบการคัดลอกผลงานผู้อื่นในระหว่างกระบวนการฯ และติดต่อผู้เขียนเพื่อขอคำชี้แจงประกอบการ “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์เผยแพร่วรรณกรรมนั้น
6. บรรณาธิการตรวจสอบบทความที่สงสัยว่ากระทำผิดจริยธรรมทางวิชาการเพื่อแก้ไขปัญหาทางจริยธรรมนั้น ด้วยความรอบคอบ แม้ว่าบทความนั้นจะได้รับการตีพิมพ์หรือไม่ก็ตาม ทั้งนี้การปฏิเสธบทความด้วยเหตุผลทางด้านจริยธรรมจะต้องมีหลักฐานที่ชัดเจน

สถานที่ติดต่อ:

กองบรรณาธิการวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น
มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น
120 ถ. มหิดล อ. เมือง จ. เชียงใหม่ 50200
โทร. 053-201800-4 โทรสาร. 053-201810
E-mail: wanichakorn.kk@feu.edu

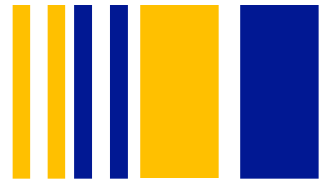

URL: journal.feu.ac.th

URL: <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/FEU>

- ทักษะและข้อคิดเห็นใดๆ ในวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นเป็นทักษะของผู้เขียน กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องด้วยกับทักษะเหล่านั้นและไม่ถือว่าเป็นความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ
- ความรับผิดชอบด้านเนื้อหาและการตรวจร่างบทความแต่ละบทเป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน กรณีมีการฟ้องร้องเรื่อง การละเมิดลิขสิทธิ์ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงฝ่ายเดียว
- ลิขสิทธิ์บทความเป็นของมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นได้รับการสงวนสิทธิ์ตามกฎหมาย การตีพิมพ์ซ้ำต้องได้รับอนุญาตโดยตรงจากมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นเป็นลายลักษณ์อักษร

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นได้รับการยอมรับให้
อยู่ในฐานข้อมูลศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) กลุ่มที่ 2 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

รายนามคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ (Reviewer) ประจำฉบับ

รองศาสตราจารย์ ดร. ประภาพรพรณ อุ๋นอบ

มหาวิทยาลัยมหิดล

รองศาสตราจารย์ ดร. พนารัตน์ ปานมณี

ข้าราชการเกษียณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รองศาสตราจารย์สนธิ สัตโยภาส

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

รองศาสตราจารย์เอมอร ชิตตะโสภณ

ข้าราชการเกษียณ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจโท ดร. ธวิษ สุตสาคร

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วชิระ บุญยเนตร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประไพพิศ สวัสดิ์รัมย์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นฉบับนี้ ได้รวบรวมบทความมาตีพิมพ์รวมไว้เป็นฉบับเดียวในวารสารฯ ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 – ฉบับที่ 4 ประจำเดือนมกราคม 2563 - เดือนธันวาคม 2563 และเผยแพร่สู่สายตาผู้อ่านในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2563 กองบรรณาธิการต้องขอภัยผู้อ่านและผู้เขียนทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

ในช่วงปี พ.ศ. 2562 ต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น ได้ปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการ และกระบวนการพิจารณากลั่นกรองบทความให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพวารสารวิชาการ ด้วยมุ่งหวังให้เนื้อหาบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารฯ สื่อสารองค์ความรู้ที่มีประโยชน์ทั้งเชิงทฤษฎีและในเชิงปฏิบัติ ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ระหว่างนักวิจัย นักวิชาการ นักศึกษา ตลอดจนบุคคลทั่วไป และนำองค์ความรู้นั้นไปศึกษาต่อยอด หรือประยุกต์ใช้ในภาคส่วนต่าง ๆ

กองบรรณาธิการ ใคร่ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิประจำกองบรรณาธิการ และผู้ทรงคุณวุฒิเฉพาะสาขาวิชาทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ส่งเสริมกระบวนการพิจารณากลั่นกรองบทความให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพมากยิ่งขึ้น รวมถึงผู้เขียนทุกท่านที่ให้ความสนใจส่งบทความมาพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารฯ

ท้ายสุดนี้ กองบรรณาธิการ ใคร่ขอเชิญชวนท่านที่สนใจเสนอผลงานเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น โดยสามารถศึกษาคำแนะนำในการจัดเตรียมต้นฉบับจากเว็บไซต์วารสารที่ <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/FEU/about/submissions>

บรรณาธิการ

ผลกระทบการควบคุมคุณภาพตามมาตรฐานควบคุมคุณภาพฉบับที่ 1 (TSQC1) ที่มีต่อคุณภาพการสอบบัญชี ของสำนักงานสอบบัญชีระหว่างประเทศ (Big 4) และในประเทศ (Non - Big 4) ในมุมมองผู้สอบบัญชีที่ได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ในประเทศไทย

Effects of Quality Control in Accordance with Thai Standard on Quality Control No.1 (TSQC1) on Audit Quality of International Auditing Firms (Big 4) and Local Auditing Firms (Non-Big 4) in View of Auditors Approved by the Office of Securities and Exchange Commission in Thailand

วันสิริ ประเสริฐทรัพย์^{1*}
Vansiri Prasoththap^{1*}

¹คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

เลขที่ 86 ถนนพิษณุโลก แขวงสวนจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300 ประเทศไทย

¹Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon

86 Phitsanuloke Road, Dusit District, Bangkok, 10300, Thailand

รับบทความ: 1 ตุลาคม 2562 ปรับปรุงบทความ รอบที่ 1: 19 มีนาคม 2563 รอบปรับปรุงบทความ รอบที่ 2: 24 เมษายน 2563
ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 1 พฤศจิกายน 2563

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) ศึกษาการควบคุมคุณภาพตามมาตรฐานควบคุมคุณภาพฉบับที่ 1 (TSQC1) และคุณภาพการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีระหว่างประเทศ (Big 4) และในประเทศ (Non-Big 4) (2) เปรียบเทียบความแตกต่างการควบคุมคุณภาพของ Big 4 และ Non-Big 4 (3) เปรียบเทียบความแตกต่าง

* ผู้เขียนหลัก (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์ วิชากรบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร)

อีเมล: vansiri.p@rmutp.ac.th

คุณภาพงานสอบบัญชีของ Big 4 และ Non-Big 4 (4) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมคุณภาพตาม TSQC1 กับคุณภาพงานสอบบัญชีโดยรวม (5) ศึกษาผลกระทบการควบคุมคุณภาพตาม TSQC1 ที่มีต่อคุณภาพงานสอบบัญชี ใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากผู้สอบบัญชี Big 4 และ Non-Big 4 115 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย t-test ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์หาค่าเฉลี่ย วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยวิธี Enter ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเก็บข้อมูลเพิ่มจากผู้สอบบัญชี Big 4 และ Non-Big 4 เลือกแบบเจาะจง 12 คน ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอุปนัย ผลการวิจัยพบว่า การควบคุมคุณภาพและคุณภาพการสอบบัญชีมีการปฏิบัติครบถ้วน Big 4 และ Non-Big 4 มีการควบคุมคุณภาพและคุณภาพการสอบบัญชีแตกต่างกันทุกองค์ประกอบ ยกเว้นด้านความชัดเจน การควบคุมคุณภาพมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพการสอบบัญชีโดยรวม สมการทำนายคุณภาพการสอบบัญชีโดยรวม องค์ประกอบการปฏิบัติงานและข้อกำหนดจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้อง มีผลกระทบเชิงบวกต่อคุณภาพการสอบบัญชีโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คุณภาพการสอบบัญชีโดยรวม = $1.765 + .291$ (การปฏิบัติงาน) + $.220$ (ข้อกำหนดจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้อง)

คำสำคัญ

มาตรฐานการควบคุมคุณภาพฉบับที่ 1 (TSQC1) คุณภาพการสอบบัญชี สำนักงานสอบบัญชีระหว่างประเทศ (Big 4) สำนักงานสอบบัญชีในประเทศ (Non-Big 4)

Abstract

The objectives of this research were to (1) study of quality control in accordance with Thai Standard Quality Control No.1 (TSQC1) and audit quality of International auditing firms (Big 4) and local auditing firms (Non-Big 4), (2) compare differences of quality control of Big 4 and Non-Big 4, (3) compare differences of audit quality of Big 4 and Non-Big 4, (4) study the relationship of quality control according to TSQC1 with overall audit quality and (5) study effects of quality control according to TSQC1 on audit quality. Using questionnaires to collect data from 115 auditors of Big 4 and Non-Big 4; data were analyzed using means, t-test, multiple correlation coefficients and multiple regression analysis by enter method. Using structured interview forms to collect additional data from 112 auditors of Big 4 and Non-Big 4, selected by purposive sampling; data were analyzed using inductive analytic method. The results were found that Big

4 and Non-Big 4 had differences of quality control and audit quality in all elements except clearness. Quality control had positive relationship with overall audit quality and prediction equation of overall audit quality, operational element and relevant ethical requirement had positive impact to overall audit quality significantly at level of 0.5. Overall audit quality = $1.765 + .291$ (operational) $+ .220$ (relevant ethical requirement).

Keywords

Thai Standard on Quality Control No.1 (TSQC1), Audit Quality, International Auditing Firms (Big 4), Local Auditing Firms (Non-Big 4)

บทนำ

สำนักงานสอบบัญชีเป็นองค์กรหนึ่งที่ได้รับผลกระทบในการปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป จึงต้องสร้างความเชื่อถือให้กับองค์กรธุรกิจที่จะเข้ามาใช้บริการ ในปัจจุบันสำนักงานสอบบัญชีเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นต่อผู้ใช้งบการเงินในการนำข้อมูลไปใช้ในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ ดังนั้นกระบวนการควบคุมคุณภาพจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ จึงได้ประกาศมาตรฐานการควบคุมคุณภาพฉบับที่ 1 (Thai Standard on Quality Control: TSQC1) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 เพื่อให้ความเชื่อมั่นว่าสำนักงานสอบบัญชี และบุคลากรปฏิบัติตามมาตรฐาน กระบวนการตรวจสอบที่มีมาตรฐานและรายงานที่มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ (Federation of Accounting Professions Under The Royal Patronage of His Majesty The King, 2011) ขณะเดียวกันคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ให้ความสำคัญกับการควบคุมคุณภาพการสอบบัญชีที่มีผลกระทบต่อคุณภาพรายงานการเงิน โดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ที่จะตรวจสอบงบการเงินในตลาดหลักทรัพย์ ต้องได้รับความเห็นชอบจาก ก.ล.ต. และสำนักงานสอบบัญชีที่ผู้สอบบัญชีสังกัด จะต้องมีการควบคุมคุณภาพตาม TSQC1 ดังนั้นสำนักงานสอบบัญชี ไม่ว่าจะเป็นสำนักงานสอบบัญชีระหว่างประเทศ (Big 4)¹ และในประเทศ (Non-Big 4)² ต้องมี

¹ สำนักงานสอบบัญชีระหว่างประเทศ (Big 4) ประกอบด้วยสำนักงานสอบบัญชี 4 แห่งของประเทศไทยที่ใหญ่ที่สุดในโลก ได้แก่ บริษัท ไพรซ์ วอเตอร์ เฮาส์ คูเปอร์ เอบีเอส จำกัด บริษัท ดีลอยด์ ทูช โทมัส สตู ซายเยส จำกัด บริษัทสำนักงาน อีวาย จำกัด และบริษัท เคพีเอ็มจี จำกัด

² สำนักงานสอบบัญชีในประเทศ (Non-Big 4) ที่มีขนาดกลางและเล็กที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ที่ไม่ใช่สำนักงานสอบบัญชีระหว่างประเทศ

กระบวนการทำงานที่มีมาตรฐาน และการแสดงความเห็นอย่างเหมาะสม สร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้มีส่วนได้เสีย ในการใช้ข้อมูลรายงานทางการเงิน ในการตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม

คุณภาพการสอบบัญชี (Audit Quality) เป็นแนวคิดที่ซับซ้อนในการให้ความหมายที่ชัดเจน จึงมีการวัดคุณภาพที่หลากหลายมุมมอง ปัจจุบันมีการวัดผล 3 มุมมอง เช่น วัดจากข้อมูลนำเข้า ระดับงาน เช่น ค่าสอบบัญชี และระดับสำนักงาน เช่น ขนาดสำนักงานสอบบัญชี กระบวนการ เช่น มาตรฐานการควบคุมคุณภาพฉบับที่ 1 (TSQC1) และการวัดผลในเชิงประจักษ์ คือ ผลลัพธ์การตรวจสอบ เช่น คุณภาพรายงานทางการเงิน และคุณภาพรายงานของผู้สอบบัญชี จากการที่สภาวิชาชีพบัญชีฯ ได้ประกาศมาตรฐานการสอบบัญชีเกี่ยวกับรายงานของผู้สอบบัญชีแบบใหม่ ปี พ.ศ. 2559 เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นงานตรวจสอบ ชัดเจน โปร่งใส เน้นเรื่องที่สำคัญ สำหรับการตรวจสอบงบการเงินบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ดังนั้นการให้ความสำคัญต่อคุณภาพของรายงานของผู้สอบบัญชี สำนักงานสอบบัญชีและผู้สอบบัญชีต้องมีการใส่ใจเป็นพิเศษในการปฏิบัติงานตรวจสอบ ใช้ดุลยพินิจเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อสื่อสารให้ผู้ใช้งบการเงินมีความเข้าใจรายงานของผู้สอบบัญชีมากขึ้น สามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัจจุบันหลังจากมีการนำ TSQC1 มาใช้ในการควบคุมคุณภาพสำนักงานสอบบัญชี เพื่อให้การปฏิบัติงานตรวจสอบมีมาตรฐาน สื่อสารผลลัพธ์การตรวจสอบที่มีความเชื่อถือได้ จะส่งผลดีต่อคุณภาพการสอบบัญชี ในการแสดงความเห็นต่อความถูกต้องตามควรของงบการเงินในรูปแบบรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต สร้างความเชื่อมั่นต่อผู้ใช้งบการเงิน ดังเช่นงานวิจัย Choopol (2016, 5) พบว่าการควบคุมคุณภาพมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพการสอบบัญชีกรมตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ แต่ผลงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า มีปัญหาการนำมาตรฐานการควบคุมคุณภาพไปใช้ โดยเฉพาะสำนักงานสอบบัญชีในประเทศ (Non-Big 4) พบว่าผู้บริหารสำนักงานให้ความสำคัญกับคุณภาพไม่เพียงพอ (Karnjanaming, 2015, 77) อย่างไรก็ตามการตรวจสอบบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ สำนักงานสอบบัญชีต้องมีกระบวนการตรวจสอบที่ได้มาตรฐาน ส่งผลดีต่อคุณภาพการสอบบัญชีในการแสดงความเห็นอย่างเหมาะสม สร้างความเชื่อมั่นผู้มีส่วนได้เสียในการใช้ข้อมูลรายงานทางการเงินในการตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) จึงนำ TSQC1 มาใช้กำกับดูแลคุณภาพการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีระหว่างประเทศ (Big 4) และในประเทศ (Non-Big 4) ซึ่งผลการตรวจคุณภาพสำนักงานสอบบัญชี ปี พ.ศ. 2559 และ พ.ศ. 2560 พบว่าคุณภาพงานสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีภาพรวมและแต่ละองค์ประกอบ ส่วนใหญ่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง (The Securities and Exchange Commission, 2017a, 13) ดังนั้น การปฏิบัติตามมาตรฐานการควบคุมคุณภาพของสำนักงานสอบบัญชี และคุณภาพการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์มีความสำคัญ

อย่างยิ่ง และเพื่อเป็นแนวทางให้สำนักงานสอบบัญชีและหน่วยงานกำกับดูแล สามารถนำไปพัฒนาและปรับปรุง การตรวจสอบให้มีคุณภาพ รวมถึงแนวทางปรับปรุงมาตรฐานการควบคุมคุณภาพสำนักงานสอบบัญชีที่จะนำมาใช้ แทน TSQC1 เพื่อยกระดับคุณภาพการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีไทยให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ ผู้วิจัยจึงมีวัตถุประสงค์ศึกษาการควบคุมคุณภาพสำนักงานสอบบัญชีกับคุณภาพการสอบบัญชีของสำนักงาน สอบบัญชีระหว่างประเทศ (Big 4) และในประเทศ (Non-Big 4) ที่มีขนาดแตกต่างกัน เมื่อใช้ TSQC1 เหมือนกัน มีการปฏิบัติแตกต่างกันหรือไม่ และมีคุณภาพแตกต่างกันหรือไม่ เพราะคุณภาพการสอบบัญชีของสำนักงาน สอบบัญชีที่ต้องปฏิบัติตาม TSQC1 เหมือนกัน และใช้มาตรฐานการสอบบัญชีฉบับเดียวกันในการตรวจสอบ และแสดงความเห็น ซึ่งมีความเป็นไปได้ที่คุณภาพการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีในประเทศเดียวกัน ไม่ควรมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ เช่นเดียวกับงานวิจัย Phadungsajjakul & Pongpatrachai (2015, 34) พบว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างสำนักงานสอบบัญชีระหว่างประเทศ (Big 4) และในประเทศ (Non-Big 4) และ Abid; Shaique & Anwar ul Haq (2018, 1) พบว่าคุณภาพการสอบบัญชีของบริษัทที่ ตรวจสอบโดยสำนักงานสอบบัญชีระหว่างประเทศ (Big 4) และในประเทศ (Non-Big 4) ไม่มีความแตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งงานวิจัยทั้งสองเป็นการวัดตัวแปรคุณภาพการสอบบัญชีจากคุณภาพรายงานทางการเงิน ในขณะที่ผู้วิจัยเลือกวัดคุณภาพการสอบบัญชีจากผลลัพธ์การตรวจสอบบัญชี คือ รายงานของผู้สอบบัญชี ซึ่งเป็น การสื่อสารที่เป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจนและเป็นทางการเกี่ยวกับข้อสรุปจากการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชี ไปยังผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อให้ข้อสรุปเกี่ยวกับความเชื่อมั่นหรือความเชื่อถือได้ในงบการเงินที่เป็นประโยชน์ ต่อการตัดสินใจของผู้ใช้งบการเงินได้อย่างถูกต้อง (Henchokchaichana; Srijunpetch & Tangruenrat, 2017, 1-1) โดยใช้การวัดผลเชิงคุณภาพ ประยุกต์แนวคิดการสื่อสารผลการตรวจสอบที่ดีตามหลักเกณฑ์มาตรฐานสากล สำหรับการปฏิบัติงานวิชาชีพการตรวจสอบภายใน มาตรฐานด้านการปฏิบัติงาน รหัส 2420 (Patramontree, 2018, 11-3) ที่มีวัตถุประสงค์ในการรายงานผลการตรวจสอบเพื่อให้ข้อเสนอแนะนำไปปรับปรุงเพื่อให้องค์กร บรรลุวัตถุประสงค์ และรายงานการเงินที่มีความเชื่อถือได้เป็นหนึ่งในวัตถุประสงค์ของงานตรวจสอบภายใน นอกจากนี้ ผู้วิจัยสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมคุณภาพกับคุณภาพการสอบบัญชีและผลกระทบ การควบคุมคุณภาพที่มีผลต่อคุณภาพการสอบบัญชี เพื่อสร้างสมการทำนายคุณภาพการสอบบัญชี ซึ่งงานวิจัย ที่ผ่านมาเช่น Choopol (2016) ศึกษาความสัมพันธ์ระบบการควบคุมคุณภาพกับคุณภาพการสอบบัญชี วัดคุณภาพการสอบบัญชีจากรายงานของผู้สอบบัญชีเช่นกัน แต่เป็นกลุ่มตัวอย่างผู้สอบบัญชีสหกรณ์จึงไม่พบว่ามี งานวิจัยใดให้ข้อสรุปที่ชัดเจนเกี่ยวกับผลกระทบการควบคุมคุณภาพตาม TSQC1 ของสำนักงานสอบบัญชีที่มี ขนาดแตกต่างกัน มีผลต่อคุณภาพการสอบบัญชีหรือไม่ โดยผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้สอบบัญชีที่ได้รับ

ความเห็นชอบจาก ก.ล.ต. และงานวิจัยนี้มีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้สอบบัญชีที่ได้รับความเห็นชอบจาก ก.ล.ต. สังกัดสำนักงานสอบบัญชีระหว่างประเทศ (Big 4) และในประเทศ (Non-Big 4) เพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติม เกี่ยวกับผลกระทบของสำนักงานสอบบัญชีในการปฏิบัติตามมาตรฐานควบคุมคุณภาพฉบับที่ 1 (TSQC 1) มาเป็นข้อมูล ประกอบแนวทางปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีให้มีคุณภาพการสอบบัญชีมี มาตรฐานเป็นที่ยอมรับ และเป็นแนวทางพิจารณาปรับปรุงมาตรฐานการควบคุมคุณภาพที่นำมาใช้ให้เกิด ประโยชน์สูงสุดในการปฏิบัติต่อไป

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาการควบคุมคุณภาพตามมาตรฐานควบคุมคุณภาพฉบับที่ 1 (TSQC1) และคุณภาพการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีระหว่างประเทศ (Big 4) และในประเทศ (Non-Big 4)
2. เปรียบเทียบความแตกต่างการควบคุมคุณภาพตามมาตรฐานควบคุมคุณภาพฉบับที่ 1 (TSQC1) ของสำนักงานสอบบัญชีระหว่างประเทศ (Big 4) และในประเทศ (Non-Big 4)
3. เปรียบเทียบความแตกต่างคุณภาพการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีระหว่างประเทศ (Big 4) และในประเทศ (Non-Big 4)
3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมคุณภาพตามมาตรฐานควบคุมคุณภาพ ฉบับที่ 1 (TSQC1) กับคุณภาพการสอบบัญชีโดยรวม
4. ศึกษาผลกระทบของการควบคุมคุณภาพตามมาตรฐานควบคุมคุณภาพฉบับที่ 1 (TSQC1) ที่มีผลต่อคุณภาพการสอบบัญชีโดยรวม

บททวนวรรณกรรม

1. การควบคุมคุณภาพตามมาตรฐานการควบคุมคุณภาพฉบับที่ 1 (TSQC1) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้สำนักงานสอบบัญชีมีการปฏิบัติงานที่มีมาตรฐาน และรายงานที่ออกมามีความเหมาะสม โดยมีทั้งหมด 6 องค์ประกอบ ดังนี้ (1) ความรับผิดชอบของผู้นำต่อคุณภาพภายในสำนักงาน ต้องจัดให้มีนโยบายและวิธีปฏิบัติ เพื่อให้ตระหนักว่าคุณภาพเป็นสิ่งจำเป็นในการปฏิบัติงาน บทบาทของผู้นำสำนักงานสอบบัญชีเพื่อให้สำนักงานมีคุณภาพตามที่กำหนด (2) ข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้อง สำนักงานและบุคลากรต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี (3) การตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้า

ต้องมีกระบวนการและวิธีปฏิบัติในการตอบรับงานสอบบัญชี รวมถึงการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้าและงานที่มีลักษณะเฉพาะ (4) ทรัพยากรบุคคล ต้องออกแบบวิธีปฏิบัติเพื่อให้สำนักงานมีบุคลากรที่มีคุณภาพ มีทักษะความรู้ ความสามารถและยึดมั่นในหลักจรรยาบรรณที่เพียงพอ (5) การปฏิบัติงาน กำหนดวิธีปฏิบัติงานให้เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพ และข้อกำหนดทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และ (6) การติดตามผล (Federation of Accounting Professions Under The Royal Patronage of His Majesty The King, 2011, a2-a72) ทั้งนี้ การติดตามผลเกี่ยวกับนโยบายและวิธีปฏิบัติในการควบคุมคุณภาพ พบว่า มีผลงานวิจัยที่ผ่านมาศึกษาปัญหาในการปฏิบัติตาม TSQC1 ทั้ง 6 องค์ประกอบของสำนักงานสอบบัญชี Non-Big 4 เช่น งานวิจัย Karnjanaming (2015, 5) พบว่าสำนักงานสอบบัญชี Non-Big 4 มีปัญหาการควบคุมคุณภาพด้านการติดตามดูแลด้านความรับผิดชอบของผู้นำต่อคุณภาพ และด้านการตอบรับงาน ส่วนงานวิจัย Nontapa & Srijunpetch (2014, 3) พบว่า สำนักงานสอบบัญชี Non-Big 4 มีปัญหาทรัพยากรบุคคล การปฏิบัติงานและการติดตามผล

2. การวัดคุณภาพการสอบบัญชี ปัจจุบันมีการวัดผล 3 มุมมอง มุมมองที่ 1 จากข้อมูลนำเข้าในรายงานและสำนักงาน มุมมองที่ 2 การวัดคุณภาพจากกระบวนการ ระบบมาตรฐาน และมุมมองที่ 3 ผลลัพธ์งานสอบบัญชีที่ผู้สอบบัญชีสรุปผลเพื่อนำเสนออย่างถูกต้อง การวัดผลเชิงประจักษ์ คือ การวัดจากผลลัพธ์ของงานสอบบัญชีให้ผลชัดเจนมากกว่ากระบวนการปฏิบัติงานสอบบัญชี ทั้งนี้งานวิจัยที่วัดจากผลลัพธ์ มีการใช้ตัวแทน (Proxies) ที่หลากหลาย เช่น การวัดจากรายการคงค้างทางบัญชีที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร (Phadungsajjakul & Pongpatrachai, 2015, 51) และคุณภาพการสื่อสารของรายงานของผู้สอบบัญชี (Gunno & Penvutikul, 2017, 927; Choopol, 2016, 8) จากการควบคุมคุณภาพของสำนักงานสอบบัญชีตาม TSQC1 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้กระบวนการตรวจสอบมีคุณภาพและรายงานเหมาะสม ถ้ามีการควบคุมคุณภาพได้ตามมาตรฐานย่อมส่งผลต่อการแสดงความเห็นในรายงานของผู้สอบบัญชีที่มีมาตรฐานเช่นกัน สำหรับงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยเลือกวัดคุณภาพการสอบบัญชีจากผลลัพธ์การตรวจสอบ คือ รายงานของผู้สอบบัญชี³ ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญที่ผู้สอบบัญชีใช้สื่อสารกับผู้กำกับดูแลและผู้มีส่วนได้เสีย รูปแบบรายงานต้องเป็นไปตามมาตรฐานการสอบบัญชี และมีคุณภาพการสื่อสารที่ดีโดยใช้เกณฑ์วัดรูปแบบรายงานที่มีการสื่อสารที่ดีตามมาตรฐานการตรวจสอบ รหัส 2420 ในเอกสารทางวิชาการของ Patramontree (2018, 12-3) มี 7 ด้านได้แก่ (1) ความถูกต้อง ไม่มีข้อผิดพลาด เป็นข้อเท็จจริง และไม่บิดเบือน ข้อมูลต้องมีการรวบรวมประเมินสรุปผล มีการสอบทานด้วยความระมัดระวังและรอบคอบ (2) ความเที่ยงธรรม ต้องมีความเป็นธรรม เรื่องที่ตรวจสอบพบ ข้อสรุป และ

³ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 700 (ปรับปรุง) ย่อหน้า 6 วัตถุประสงค์เพื่อนำข้อสรุปจากหลักฐานการสอบบัญชีที่ได้รับ และแสดงความเห็นอย่างชัดเจนในรายงานที่เป็นลายลักษณ์อักษร

ข้อเสนอแนะที่ปราศจากอคติ หรืออยู่ภายใต้อิทธิพลใดๆ (3) ความชัดเจน ต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ นำเสนอให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ เป็นเหตุเป็นผล หลีกเลี่ยงการใช้ศัพท์เทคนิคที่เข้าใจยาก (4) ความกระชับ ตรงประเด็น หลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อน (5) ความสร้างสรรค์ ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ (6) ความสมบูรณ์ หลักฐานครบถ้วน และเพียงพอในการสรุป แสดงความเห็นและข้อเสนอแนะ (7) ความทันเวลา นำเสนอภายในระยะเวลาเหมาะสม และทันเวลาในการแก้ไข และด้วยเหตุผลสำนักงานสอบบัญชี Big 4 และ Non-Big 4 มีขนาดแตกต่างกัน มีการกำกับ ตรวจสอบ และต้องปฏิบัติตาม TSQC1 ไม่แตกต่างกัน คุณภาพการสอบบัญชีไม่ควรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ งานวิจัยที่ผ่านมา Phadungsajakul & Pongpattrachai (2015, 34) ศึกษาความแตกต่างระหว่างสำนักงานสอบบัญชี Big 4 และ Non-Big 4 เช่นกัน พบว่าไม่แตกต่างกัน แต่วัดคุณภาพโดยใช้วิธีการจับคู่กลุ่มตัวอย่างด้วยคะแนนความโน้มเอียงเพื่อควบคุมลักษณะของบริษัทลูกค้าของสำนักงานสอบบัญชี Big 4 และ Non-Big 4

3. ความแตกต่างในการควบคุมคุณภาพตามมาตรฐานการควบคุมคุณภาพฉบับที่ 1 (TSQC1) ของสำนักงานสอบบัญชีระหว่างประเทศ (Big 4) และในประเทศ (Non- Big 4) จากผลการวิจัยที่ผ่านมา มีการศึกษาปัญหาในการปฏิบัติของสำนักงานสอบบัญชี Non-Big 4 พบปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้นำในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรเรื่องคุณภาพ การตอบรับงาน การติดตามผล ทรัพยากรบุคคลที่มีข้อจำกัด (Karnjanaming, 2015, 75) และ Nontapa & Srijunpetch (2014, 3) พบว่าสำนักงานสอบบัญชี Non-Big 4 ยังไม่มีความพร้อมด้านบุคลากร เวลา และต้นทุน ผลวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาปัญหาในช่วงแรกๆ ในการปฏิบัติตามมาตรฐานควบคุมคุณภาพของสำนักงานสอบบัญชี Non-Big 4 และไม่ได้เปรียบเทียบกับสำนักงานสอบบัญชี Big 4 ให้เห็นชัดเจน ว่ามีความแตกต่างในองค์ประกอบใด และงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาจากผู้สอบบัญชีในสำนักงานสอบบัญชีที่ตรวจสอบบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) โดยเปรียบเทียบความแตกต่างในการควบคุมคุณภาพตาม TSQC1 6 องค์ประกอบของสำนักงานสอบบัญชีที่มีขนาดแตกต่างกัน ว่ามีการนำไปปฏิบัติแตกต่างกันหรือไม่ โดยตั้งสมมติฐานข้อ 1 การควบคุมคุณภาพตามมาตรฐานควบคุมคุณภาพฉบับที่ 1 (TSQC1) ของสำนักงานสอบบัญชี Big 4 และ Non-Big 4 ในภาพรวมและรายองค์ประกอบ มีความแตกต่างกัน

4. ความแตกต่างคุณภาพการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีระหว่างประเทศ (Big 4) และในประเทศ (Non- Big 4) จากผลวิจัยที่ผ่านมาพบว่า ขนาดของสำนักงานสอบบัญชีมีผลต่อคุณภาพการสอบบัญชี เช่น Tantisakol & Suthachai (2017, 1319) ศึกษาคุณภาพการสอบบัญชีในมุมมองผู้ใช้บริการ พบว่าสำนักงานสอบบัญชี Big 4 มีคุณภาพสูงกว่าสำนักงานสอบบัญชี Non-Big 4 อย่างไรก็ตามการควบคุมคุณภาพสำนักงานสอบบัญชี Big 4 และ Non-Big 4 ยึดตาม TSQC1 และใช้มาตรฐานการสอบบัญชีในการตรวจสอบ

เหมือนกัน ประกอบกับการกำกับดูแล ตรวจสอบอย่างเคร่งครัดจาก ก.ล.ต. คุณภาพการสอบบัญชี จึงไม่ควรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ถึงแม้สำนักงานสอบบัญชีจะมีขนาดแตกต่างกัน ดังเช่นงานวิจัยของ Phadungsajjakul & Pongpatrachai (2015, 51) ซึ่งวัดคุณภาพโดยใช้การจับคู่กลุ่มตัวอย่างด้วยคะแนนความโน้มเอียงเพื่อควบคุมลักษณะลูกค้าของสำนักงานสอบบัญชี Big 4 และ Non-Big 4 และ Abid et al. (2018, 1) วัดคุณภาพจากการจัดการรายได้ ทั้งสองงานวิจัยพบว่า คุณภาพการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชี Big 4 และ Non-Big 4 ไม่แตกต่างกัน สำหรับงานวิจัยนี้เลือกวัดมุมมองผู้สอบบัญชีที่ได้รับความเห็นชอบจาก ก.ล.ต. ซึ่งเป็นบุคลากรที่ได้รับการควบคุมคุณภาพ มีส่วนสำคัญต่อคุณภาพการสอบบัญชี สำนักงานสอบบัญชีต้องสนับสนุนให้ผู้สอบบัญชีมีความรู้ความสามารถและมีความอิสระในการได้มาซึ่งหลักฐานที่เหมาะสมและเพียงพอในการสรุปผล และแสดงความเห็นในรายงาน (Federation of Accounting Professions Under The Royal Patronage of His Majesty The King, 2016, 2) และงานวิจัยนี้วัดคุณภาพการสอบบัญชีจากรายงานของผู้สอบบัญชีที่มีเกณฑ์การสื่อสารที่ดี 7 ด้าน ซึ่งรูปแบบรายงานใหม่ต้องการสื่อสารให้เกิดความชัดเจนและโปร่งใสมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการเปรียบเทียบสำนักงานสอบบัญชีที่มีขนาดต่างกัน จะมีคุณภาพการสอบบัญชีแตกต่างกันหรือไม่และด้านใด โดยตั้งสมมติฐานข้อ 2 คุณภาพการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชี Big 4 และ Non-Big 4 ภาพรวมและรายด้าน ไม่มีความแตกต่างกัน

5. ความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมคุณภาพตามมาตรฐานควบคุมคุณภาพฉบับที่ 1 (TSQC1) กับคุณภาพการสอบบัญชีโดยรวม จากแนวคิดเกี่ยวกับการนำมาตรฐานการควบคุมคุณภาพ ฉบับที่ 1 (TSQC1) มาควบคุมคุณภาพสำนักงานสอบบัญชีไทยทั้งสำนักงานสอบบัญชีระหว่างประเทศ (Big 4) และในประเทศ (Non - Big 4) ที่มีการกำกับดูแล ติดตาม และตรวจสอบ จากสภาวิชาชีพบัญชีฯ และสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และเป็นไปตามกรอบแนวคิดเรื่องคุณภาพงานสอบบัญชี อ้างอิงจากคณะกรรมการมาตรฐานการตรวจสอบและการประกันระหว่างประเทศ (International Auditing and Assurance Standards Board [IAASB], 2014, 6) กรอบแนวคิดนี้ได้อธิบายถึงองค์ประกอบต่างๆ ที่จะส่งเสริมให้เกิดคุณภาพงานสอบบัญชีทั้งในระดับงาน สำนักงาน และภาพรวมระดับประเทศ หนึ่งในองค์ประกอบนั้น คือ กระบวนการ (Process) การตรวจสอบบัญชีต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการสอบบัญชี กฎระเบียบต่างๆ และระบบการควบคุมคุณภาพของสำนักงานสอบบัญชีตามมาตรฐานควบคุมคุณภาพ จะส่งผลให้เกิดคุณภาพในการสอบบัญชีเป็นที่ยอมรับในระดับสากล ดังจะเห็นได้จากองค์ประกอบมาตรฐานการควบคุมคุณภาพตาม TSQC1 6 องค์ประกอบ ได้แก่ ความรับผิดชอบของผู้นำต่อคุณภาพภายในสำนักงาน ข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้อง การตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้า ทรัพยากรบุคคล การปฏิบัติงาน และ

การติดตามผล จะทำให้ได้รับหลักฐานการตรวจสอบเพียงพอและเหมาะสม สรุปและรายงานผลอย่างเหมาะสม ส่งผลให้เกิดคุณภาพการสอบบัญชีจากผลลัพธ์การตรวจสอบ (Output) คือ รายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต วัตถุประสงค์จากลักษณะเชิงคุณภาพตามเกณฑ์การสื่อสารรายงานที่ดี 7 ด้าน มาตรฐานด้านการปฏิบัติงาน รหัส 2420 ได้แก่ ความถูกต้อง ความเที่ยงธรรม ความชัดเจน ความรัดกุม ความสร้างสรรค์ ความครบถ้วน และความทันกาล (Patramontree, 2018, 12-3) นอกจากนี้ ยังพบงานวิจัยที่นำองค์ประกอบมาตรฐานการควบคุมคุณภาพ ตาม TSQC1 6 องค์ประกอบ และลักษณะเชิงคุณภาพตามเกณฑ์การสื่อสารรายงานที่ดี 7 ด้านมาใช้เป็นตัวแปร ในการศึกษา เช่น งานวิจัยของ Choopol (2016, 137) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระบบมาตรฐานการควบคุม คุณภาพกับคุณภาพการสอบบัญชีโดยผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ พบว่า การควบคุมคุณภาพ ตามระบบมาตรฐานการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีกับคุณภาพการสอบบัญชี ด้านการรายงาน การสอบบัญชีมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพการสอบบัญชี และงานวิจัยของ Karnjanaming (2015, 5-6) พบว่า ปัญหาด้านการควบคุมคุณภาพในสำนักงานสอบบัญชี Non-Big 4 ด้านการติดตามดูแล ด้านความรับผิดชอบของผู้บริหารต่อคุณภาพสำนักงาน และด้านการตอบรับ และการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับ ลูกค้า มีความสัมพันธ์เชิงลบกับคุณภาพรายงานการตรวจสอบบัญชีโดยรวม เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Yodbua & Sukwattanasinit (2018, 343) พบว่า การควบคุมการสอบบัญชีและความเป็นมืออาชีพของผู้สอบบัญชีใน กรุงเทพฯ และปริมณฑล มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพการสอบบัญชี ซึ่งงานวิจัยที่ผ่านมา ยังไม่มีการศึกษาและมีข้อสรุปที่ชัดเจนเกี่ยวกับการควบคุมคุณภาพตาม TSQC1 มีความสัมพันธ์กับคุณภาพ การสอบบัญชีโดยรวมของสำนักงานสอบบัญชีที่ตรวจสอบบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์หรือไม่ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมคุณภาพตาม TSQC1 ภาพรวมและรายองค์ประกอบ กับคุณภาพการสอบบัญชีโดยรวมมีความสัมพันธ์กันเชิงบวกหรือไม่ โดยตั้งสมมติฐานข้อ 3 การควบคุมคุณภาพ ตามมาตรฐานควบคุมคุณภาพ ฉบับที่ 1 (TSQC1) ภาพรวม และรายองค์ประกอบมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ คุณภาพการสอบบัญชีโดยรวม

6. ผลกระทบของการควบคุมคุณภาพตามมาตรฐานควบคุมคุณภาพฉบับที่ 1 (TSQC1) ที่มีผลต่อ คุณภาพการสอบบัญชี งานวิจัยที่ผ่านมาของ Choopol (2016, 118) พบว่า การควบคุมคุณภาพการสอบบัญชีมี ความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพการสอบบัญชี กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สอบบัญชีสหกรณ์ ในขณะที่ งานวิจัยนี้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สอบบัญชี สังกัดสำนักงานสอบบัญชีที่ตรวจสอบบริษัทจดทะเบียนใน ตลาดหลักทรัพย์ และเป็นที่มาของคำถามในการวิจัยครั้งนี้ว่า การควบคุมคุณภาพสำนักงานสอบบัญชี ที่มีขนาด แตกต่างกัน ใช้ TSQC1 ควบคุมเหมือนกัน จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพการสอบบัญชีโดยรวมหรือไม่

ในเมื่อกระบวนการตรวจสอบมีการควบคุมตาม TSQC1 เหมือนกัน ย่อมส่งผลให้มีคุณภาพการสอบบัญชีมีมาตรฐานเช่นกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาว่าผลกระทบจากการควบคุมคุณภาพตาม TSQC1 ทั้ง 6 องค์ประกอบ ได้แก่ ความรับผิดชอบของผู้นำต่อคุณภาพภายในสำนักงาน ข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้อง การตอบรับงาน และการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้า ทรัพยากรบุคคล การปฏิบัติงาน และการติดตามผล จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพการสอบบัญชีเช่นเดียวกันหรือไม่ และสร้างสมการทำนายคุณภาพการสอบบัญชีเพื่อวิเคราะห์ตัวแปรทำนายการควบคุมคุณภาพตาม TSQC1 ที่มีผลต่อคุณภาพการสอบบัญชีโดยรวม เพื่อเป็นแนวทางในการให้ข้อเสนอแนะในการยกระดับคุณภาพการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีให้มีคุณภาพการสอบบัญชีได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับ ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานข้อ 4 การควบคุมคุณภาพตามมาตรฐานควบคุมคุณภาพฉบับที่ 1 (TSQC1) 6 องค์ประกอบมีผลกระทบต่อคุณภาพการสอบบัญชีโดยรวม

สมมติฐานงานวิจัย

1. การควบคุมคุณภาพตามมาตรฐานควบคุมคุณภาพฉบับที่ 1 (TSQC1) ของสำนักงานสอบบัญชีระหว่างประเทศ (Big 4) และในประเทศ (Non-Big 4) ในภาพรวม และรายองค์ประกอบมีความแตกต่างกัน
2. คุณภาพการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีระหว่างประเทศ (Big 4) และในประเทศ (Non-Big 4) ภาพรวม และรายด้านไม่มีความแตกต่างกัน
3. การควบคุมคุณภาพตามมาตรฐานควบคุมคุณภาพ ฉบับที่ 1 (TSQC1) ภาพรวม และรายองค์ประกอบ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพการสอบบัญชีโดยรวม
4. การควบคุมคุณภาพตามมาตรฐานควบคุมคุณภาพฉบับที่ 1 (TSQC1) 6 องค์ประกอบมีผลกระทบต่อคุณภาพการสอบบัญชีโดยรวม

วิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ คือ ผู้สอบบัญชีที่ผ่านความเห็นชอบจาก ก.ล.ต. จำนวน 228 คน สำนักงานสอบบัญชี Big 4 จำนวน 135 คน และสำนักงานสอบบัญชี Non-Big 4 จำนวน 93 คน (The Securities and Exchange Commission, 2017b)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ ผู้สอบบัญชีที่ผ่านความเห็นชอบจาก ก.ล.ต. จากสำนักสอบบัญชี Big 4 จำนวน 2 คน และจากสำนักสอบบัญชี Non-Big 4 จำนวน 10 คน รวมจำนวน

12 คน กำหนดจำนวนตัวอย่างตามสัดส่วน ประเภทสำนักงานสอบบัญชีที่ผู้สอบบัญชีสังกัด จำนวน 27 บริษัท ได้แก่ สำนักงานสอบบัญชี Big 4 จำนวน 4 บริษัท และ Non-Big 4 จำนวน 23 บริษัท และใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจงเพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก โดยเป็นผู้สอบบัญชีทั้งที่เป็นผู้บริหารและปฏิบัติงาน และเป็นผู้ปฏิบัติงานอย่างเดียว

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบสอบถาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้สอบบัญชีที่ผ่านความเห็นชอบจาก ก.ล.ต.มีลักษณะแบบตัวเลือก ตำแหน่ง เพศ อายุ การศึกษา ประสบการณ์ จำนวนลูกค้า จำนวนผู้ช่วยผู้สอบบัญชี จำนวนชั่วโมงฝึกอบรม ระยะเวลาทำงาน รายได้ และระยะเวลาที่ได้เป็นผู้สอบบัญชีได้รับความเห็นชอบ ก.ล.ต. จำนวนคำถาม 11 ข้อ ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของสำนักงานสอบบัญชี ระยะเวลาดำเนินการ จำนวนพนักงาน จำนวนผู้สอบบัญชีได้รับความเห็นชอบ ก.ล.ต. จำนวนลูกค้า ประเภทธุรกิจที่ตรวจสอบ และเป็นสำนักงานสอบบัญชีอยู่ใน Big 4 หรือไม่ จำนวนคำถาม 7 ข้อ ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมคุณภาพตาม TSQC1 ทั้ง 6 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) ความรับผิดชอบของผู้นำต่อคุณภาพภายในสำนักงาน (2) ข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้อง (3) การตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้า (4) ทรัพยากรบุคคล (5) การปฏิบัติงาน และ (6) การติดตามผล จำนวนคำถาม 38 ข้อ ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการสอบบัญชี แบ่งเนื้อหาตามเกณฑ์สื่อสารที่ดี 7 ข้อ ได้แก่ (1) ความถูกต้อง (2) ความเที่ยงธรรม (3) ความชัดเจน (4) ความรัดกุม (5) ความสร้างสรรค์ (6) ความครบถ้วน และ (7) ความทันกาล จำนวนคำถาม 22 ข้อ โดยลักษณะของแบบสอบถาม ตอนที่ 3 และตอนที่ 4 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า แบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่ ปฏิบัติได้ครบถ้วน ปฏิบัติค่อนข้างครบถ้วน ปฏิบัติได้บ้างไม่ได้บ้างพอๆ กัน ปฏิบัติค่อนข้างไม่ครบถ้วน ไม่ปฏิบัติเลย และตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะการควบคุมคุณภาพตาม TSQC1 ที่มีต่อคุณภาพการสอบบัญชี และแนวทางในการยกระดับคุณภาพการสอบบัญชี ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด

สำหรับการตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม ใช้การตรวจสอบดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index of Consistency: IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน มีค่ามากกว่า 0.67 ขึ้นไป แสดงว่าแบบสอบถามมีความตรงเชิงเนื้อหา จากนั้น ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถาม ทดลองใช้กับผู้สอบบัญชีที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach) ข้อคำถามการควบคุมคุณภาพตาม TSQC1 6 องค์ประกอบ และคุณภาพการสอบบัญชี 7 ด้าน โดยผลการทดสอบภาพรวม มีค่าความเชื่อมั่น .976 และ .967 และรายข้อมีค่าความเชื่อมั่น ระหว่าง .891 - .976 และ .823 - .967 ซึ่งมีความมากกว่า .80 เป็นค่าที่อยู่ในเกณฑ์ยอมรับได้

2.2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง กำหนดคำถาม โดยมุ่งเน้นประเด็นความเห็นเพิ่มเติมของผู้สอบบัญชีที่ได้รับความเห็นชอบจาก ก.ล.ต. สังกัดสำนักงานสอบบัญชี Big 4 และ Non-Big 4 รวมทั้งนำ TSQC1 มาสร้างเป็นข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์ และผ่านการตรวจสอบเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้วิธีการส่งแบบสอบถามฉบับพิมพ์ด้วยตนเองถึงผู้สอบบัญชีที่ผ่านความเห็นชอบจาก ก.ล.ต. ผ่านสำนักงานสอบบัญชี Big 4 และ Non-Big 4 จำนวน 228 คน กรณีที่ไม่ได้รับแบบสอบถามกลับคืน ได้ใช้วิธีส่งแบบสอบถามฉบับออนไลน์ ถึงผู้สอบบัญชีที่ผ่านความเห็นชอบจาก ก.ล.ต. แต่ละราย ผ่านทาง Email และ Line ทั้งนี้ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนจากผู้สอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชี Big 4 จำนวน 61 ชุด และ Non-Big 4 จำนวน 54 ชุด รวมจำนวน 115 ชุด คิดเป็นร้อยละ 50.44

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยทำหนังสือนัดหมายการสัมภาษณ์เชิงลึกถึงผู้สอบบัญชีที่ผ่านความเห็นชอบจาก ก.ล.ต. ที่เป็นทั้งผู้บริหาร และเป็นผู้ปฏิบัติด้วย ผ่านสำนักงานสอบบัญชี Big 4 และ Non-Big 4 จำนวน 12 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สัมภาษณ์ด้วยตนเอง ใช้เวลา 2 ชั่วโมง ต่อ 1 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้วิธีการวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การเปรียบเทียบความแตกต่างการควบคุมคุณภาพตาม TSQC1 กับคุณภาพการสอบบัญชีโดยรวมระหว่างสำนักงานสอบบัญชี Big 4 และ Non-Big 4 ใช้ค่า t- test (Independent Samples t - test) การศึกษาความสัมพันธ์การควบคุมคุณภาพตาม TSQC1 ภาพรวมและรายองค์ประกอบกับคุณภาพการสอบบัญชีโดยรวม และการศึกษาผลกระทบการควบคุมคุณภาพตาม TSQC1 ที่มีผลต่อคุณภาพการสอบบัญชีโดยรวม ใช้สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบนำเข้าทุกตัวพร้อมกัน (Enter Multiple Regression Analysis) เพื่อค้นหาตัวทำนายคุณภาพการสอบบัญชีและสร้างสมการทำนายการควบคุมคุณภาพตามมาตรฐานการควบคุมคุณภาพ ฉบับที่ 1 (TSQC1) ที่มีผลกระทบต่อคุณภาพการสอบบัญชีโดยรวม ดังนี้ คุณภาพการสอบบัญชี (AQ) = $\beta_0 + \beta_1 LR + \beta_2 ER + \beta_3 AC + \beta_4 HR + \beta_5 ER + \beta_6 MT + \epsilon$ ส่วนคำถามปลายเปิดจากแบบสอบถาม ข้อเสนอแนะอื่นเพิ่มเติม ใช้วิธีรวบรวมข้อมูลแล้วนำข้อมูลที่ได้มาสรุปรวบรวมประเด็นสำคัญเพื่อเสนอในภาพรวมในรูปแบบความเรียง

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลนำข้อมูลที่ได้อ่านและจัดหมวดหมู่ให้เป็นระบบ วิเคราะห์ข้อมูล โดยการตีความ สร้างข้อสรุปแบบอุปนัย และนำเสนอข้อมูลเป็นข้อความแบบบรรยาย

ผลการวิจัย

1. การควบคุมคุณภาพตามมาตรฐานควบคุมคุณภาพฉบับที่ 1 (TSQC1) และคุณภาพการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีระหว่างประเทศ (Big 4) และในประเทศ (Non-Big 4)

ตารางที่ 1

การควบคุมคุณภาพตามมาตรฐานควบคุมคุณภาพฉบับที่ 1 (TSQC1) และคุณภาพการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชี Big 4 และ Non-Big 4 ในภาพรวมและรายด้าน

การควบคุมคุณภาพ TSQC1	Min.	Max.	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
ความรับผิดชอบของผู้นำต่อคุณภาพภายในสำนักงาน (LR)	3.60	5.00	4.87	.297	ปฏิบัติครบถ้วน
ข้อกำหนดจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้อง (ER)	3.50	5.00	4.94	.236	ปฏิบัติครบถ้วน
การตอบรับงาน (CA)	4.17	5.00	4.92	.168	ปฏิบัติครบถ้วน
ทรัพยากรบุคคล (HR)	4.25	5.00	4.90	.185	ปฏิบัติครบถ้วน
การปฏิบัติงาน (EP)	4.00	5.00	4.88	.250	ปฏิบัติครบถ้วน
การติดตามผล (MT)	3.33	5.00	4.90	.291	ปฏิบัติครบถ้วน
คะแนนเฉลี่ยรวม (TSQC1)	4.11	5.00	4.90	.171	ปฏิบัติครบถ้วน
คุณภาพการสอบบัญชี (AQ)	Min.	Max.	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
ด้านความถูกต้อง (AC)	4.00	5.00	4.96	.188	ปฏิบัติครบถ้วน
ด้านความเที่ยงธรรม (OJ)	4.00	5.00	4.97	.175	ปฏิบัติครบถ้วน
ด้านความชัดเจน (CN)	4.00	5.00	4.98	.140	ปฏิบัติครบถ้วน
ด้านความรัดกุม (CC)	4.00	5.00	4.89	.295	ปฏิบัติครบถ้วน
ด้านความสร้างสรรค์ (CS)	3.33	5.00	4.84	.349	ปฏิบัติครบถ้วน
ด้านความสมบูรณ์ (CP)	4.00	5.00	4.93	.234	ปฏิบัติครบถ้วน
ด้านความทันกาล (TL)	4.00	5.00	4.95	.198	ปฏิบัติครบถ้วน
คะแนนเฉลี่ยรวม (AQ)	3.90	5.00	4.94	.166	ปฏิบัติครบถ้วน

จากตารางที่ 1 พบว่าการควบคุมคุณภาพตาม TSQC1 และคุณภาพการสอบบัญชี (AQ) ของสำนักงานสอบบัญชี Big 4 และ Non-Big 4 ในภาพรวมและรายองค์ประกอบ มีการปฏิบัติครบถ้วน เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบข้อกำหนดจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้อง (ER) มีการปฏิบัติได้มากที่สุด

ส่วนองค์ประกอบความรับผิดชอบของผู้นำต่อคุณภาพภายในสำนักงาน (LR) และด้านความสร้างสรรค์ (CS) มีการปฏิบัติได้น้อยที่สุด

2. เปรียบเทียบความแตกต่างการควบคุมคุณภาพตามมาตรฐานควบคุมคุณภาพฉบับที่ 1 (TSQC1) ของสำนักงานสอบบัญชีระหว่างประเทศ (Big 4) และในประเทศ (Non- Big 4) ภาพรวม และรายองค์ประกอบ

ตารางที่ 2

การควบคุมคุณภาพสำนักงานสอบบัญชีตามมาตรฐานควบคุมคุณภาพฉบับที่ 1 (TSQC1) ของสำนักงานสอบบัญชี Big 4 และ Non-Big 4 ในภาพรวมและรายองค์ประกอบ

การควบคุมคุณภาพตาม TSQC1	$\bar{x}$		S.D.		t-test
	Big 4	Non-Big 4	Big 4	Non-Big 4	
ความรับผิดชอบของผู้นำต่อคุณภาพภายในสำนักงาน (LR)	5.00	4.71	.000	.382	5.836*
ข้อกำหนดจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้อง (ER)	5.00	4.87	.000	.332	3.161*
การตอบรับงาน (CA)	5.00	4.84	.000	.217	5.777*
ทรัพยากรบุคคล (HR)	5.00	4.79	.000	.224	7.272*
การปฏิบัติงาน (EP)	5.00	4.75	.000	.320	6.022*
การติดตามผล (MT)	5.00	4.78	.000	.394	4.409*
คะแนนเฉลี่ยรวม	5.00	4.79	.000	.195	8.618*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่าการควบคุมคุณภาพตาม TSQC1 ของสำนักงานสอบบัญชี Big 4 และ Non-Big 4 ในภาพรวม และรายองค์ประกอบมีความแตกต่างกัน จากข้อสมมติฐานข้อ 1 สรุปได้ว่า ยอมรับสมมติฐานการควบคุมคุณภาพตาม TSQC1 ของสำนักงานสอบบัญชี Big 4 และ Non-Big 4 ภาพรวมและรายองค์ประกอบแตกต่างกัน

3. เปรียบเทียบความแตกต่างคุณภาพการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีระหว่างประเทศ (Big 4) และในประเทศ (Non-Big 4) ภาพรวม และรายด้าน

ตารางที่ 3

คุณภาพการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชี Big 4 และ Non-Big 4 ภาพรวมและรายองค์ประกอบ

คุณภาพการสอบบัญชี (AQ)	$\bar{x}$		S.D.		t-test
	Big 4	Non-Big 4	Big 4	Non-Big 4	
ด้านความถูกต้อง (AC)	5.00	4.91	.000	.268	2.516*
ด้านความเที่ยงธรรม (OJ)	5.00	4.93	.000	.251	2.310*
ด้านความชัดเจน (CN)	5.00	4.95	.000	.204	1.966
ด้านความรัดกุม (CC)	5.00	4.77	.000	.397	4.556*
ด้านความสร้างสรรค์ (CS)	5.00	4.66	.000	.446	5.946*
ด้านความสมบูรณ์ (CP)	5.00	4.86	.000	.328	3.307*
ด้านความทันกาล (TL)	5.00	4.90	.000	.281	2.831*
คะแนนเฉลี่ยรวม	5.00	4.79	.000	.222	4.800*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า คุณภาพการสอบบัญชี (AQ) ของสำนักงานสอบบัญชี Big 4 และ Non-Big 4 ในภาพรวมมีความแตกต่างกันและมีความแตกต่างกันในรายองค์ประกอบ ได้แก่ ความถูกต้อง (AC) ความเที่ยงธรรม (OJ) ความรัดกุม (CC) ความสร้างสรรค์ (CS) ความสมบูรณ์ (CP) และทันกาล (TL) ยกเว้น ด้านความชัดเจน (CN) ไม่มีความแตกต่างกัน จากสมมติฐานข้อ 2 สรุปได้ว่าปฏิเสธสมมติฐาน คุณภาพการสอบบัญชีในภาพรวมและรายด้านไม่มีความแตกต่างกัน และมีเพียงองค์ประกอบเดียวที่ยอมรับสมมติฐาน คือ ด้านความชัดเจน

4. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมคุณภาพตามมาตรฐานควบคุมคุณภาพฉบับที่ 1 (TSQC1) กับคุณภาพงานสอบบัญชีโดยรวม

ตารางที่ 4

ความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมคุณภาพตามมาตรฐานควบคุมคุณภาพฉบับที่ 1 (TSQC1) ภาพรวมและรายองค์ประกอบ
กับคุณภาพการสอบบัญชีโดยรวม

การควบคุมคุณภาพตาม TSQC1	คุณภาพการสอบบัญชี							
		(1) ความ รับผิดชอบ ของผู้นำต่อ คุณภาพ ภายใน สำนักงาน (LR)	(2) ข้อกำหนด จรรยาบรรณ ที่เกี่ยวข้อง (ER)	(3) การตอบ รับงาน (CA)	(4) ทรัพยากร บุคคล (HR)	(5) การ ปฏิบัติ งาน (EP)	(6) การ ติดตาม ผล (MT)	คุณภาพ การสอบ บัญชี โดยรวม (AQ)
การควบคุมคุณภาพตาม TSQC1		.761*	.569*	.553*	.756*	.881*	.688*	.684*
(1) ความรับผิดชอบของ ผู้นำต่อคุณภาพภายใน สำนักงาน (LR)			.373*	.282*	.426*	.575*	.555*	.452*
(2) ข้อกำหนด จรรยาบรรณที่ เกี่ยวข้อง (ER)				.192*	.542*	.332*	.201*	.538*
(3) การตอบรับงาน (CA)					.283*	.422*	.355*	.300*
(4) ทรัพยากรบุคคล (HR)						.554*	.379*	.549*
(5) การปฏิบัติงาน (EP)							.568*	.631*
(6) การติดตามผล (MT)								.376*
Mean	4.90	4.87	4.94	4.92	4.90	4.88	4.90	4.94
S.D.	.171	.297	.236	.168	.185	.250	.291	.166

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่าการควบคุมคุณภาพตามมาตรฐานควบคุมคุณภาพฉบับที่ 1 (TSQC1) ภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพการสอบบัญชีโดยรวม (AQ) โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ($r = .684^*$) เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบพบว่า การควบคุมคุณภาพตามมาตรฐานควบคุมคุณภาพฉบับที่ 1 (TSQC1) ได้แก่

(1) ความรับผิดชอบของผู้นำต่อคุณภาพภายในสำนักงาน (LR) (2) ข้อกำหนดจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้อง (ER) (3) การตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้า (CA) (4) ทรัพยากรบุคคล (HR) (5) การปฏิบัติงาน (EP) และ (6) การติดตามผล (MT) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่าง .300 - .631 ความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลางถึงค่อนข้างต่ำ จากสมมติฐานข้อ 3 สรุปได้ว่ายอมรับสมมติฐาน การควบคุมคุณภาพตาม TSQC1 ภาพรวมและรายองค์ประกอบของสำนักงานสอบบัญชี Big 4 และ Non-Big 4 มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพการสอบบัญชีโดยรวม

5. ศึกษาผลกระทบของการควบคุมคุณภาพตามมาตรฐานควบคุมคุณภาพฉบับที่ 1 (TSQC1) ที่มีผลต่อคุณภาพการสอบบัญชีโดยรวม

ตารางที่ 5

ผลกระทบของการควบคุมคุณภาพตาม TSQC1 ที่มีผลต่อคุณภาพการสอบบัญชีโดยรวม

การควบคุมคุณภาพตาม TSQC1	คุณภาพการสอบบัญชีโดยรวม (AQ)					Collinearity Statistics	
	B	SE _B	β	t	p-value	Tolerance	VIF
ค่าคงที่	1.765	.391		4.517*	.000		
(1) ความรับผิดชอบของผู้นำต่อ คุณภาพภายในสำนักงาน (LR)	.016	.049	.028	.321	.749	.556	1.797
(2) ข้อกำหนดจรรยาบรรณที่ เกี่ยวข้อง (ER)	.220	.057	.314	3.895*	.000	.673	1.486
(3) การตอบรับงาน (CA)	.013	.073	.013	.172	.864	.795	1.253
(4) ทรัพยากรบุคคล (HR)	.108	.080	.121	1.347	.181	.543	1.841
(5) การปฏิบัติงาน (EP)	.291	.064	.439	4.553*	.000	.470	2.130
(6) การติดตามผล (MT)	-.002	.049	-.003	-.031	.975	.580	1.723

R² = 52.80%

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 พบว่า มีองค์ประกอบของการควบคุมคุณภาพตาม TSQC1 2 องค์ประกอบที่เป็นตัวทำนายคุณภาพการสอบบัญชี ได้แก่ การปฏิบัติงาน (EP) และข้อกำหนดจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้อง (ER) โดยสามารถทำนายคุณภาพการสอบบัญชีได้ร้อยละ 52.80 แสดงว่า องค์ประกอบการปฏิบัติงาน (EP) และข้อกำหนดจรรยาบรรณ (ER) เพิ่มขึ้น 1 หน่วย มีผลกระทบต่อคุณภาพการสอบบัญชีโดยรวมเพิ่มขึ้น 0.291 หน่วย และ 0.22

หน่วย ตามลำดับ จากสมมติฐานข้อ 4 สรุปได้ว่า ยอมรับสมมติฐาน การควบคุมคุณภาพตาม TSQC1 องค์ประกอบ การปฏิบัติงาน (EP) และข้อกำหนดจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้อง (ER) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อคุณภาพการสอบบัญชี โดยรวม และปฏิเสธสมมติฐาน ได้แก่ องค์ประกอบความรับผิดชอบของผู้นำต่อคุณภาพภายในสำนักงาน (LR) การตอบรับงาน (CA) ทรัพยากรบุคคล (HR) และการติดตามผล (MT) ไม่มีผลกระทบต่อคุณภาพการสอบบัญชี โดยรวม (AQ) และสร้างสมการทำนายคุณภาพการสอบบัญชีตามสมมติฐานได้ดังนี้ $คุณภาพการสอบบัญชี (AQ) = 1.765 + .291 \text{ การปฏิบัติงาน (EP)} + .220 \text{ ข้อกำหนดจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้อง (ER)}$

6. ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก

6.1 ประเด็นการปฏิบัติตามมาตรฐาน TSQC1 ที่มีผลต่อคุณภาพการสอบบัญชี ผู้วิจัยสรุปดังนี้

(1) องค์ประกอบความรับผิดชอบของผู้นำ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่กล่าวถึงผู้นำมีส่วนสำคัญ ควรสื่อสารนโยบาย ที่ชัดเจน ร่วมประชุม ติดตามผล ให้ความสำคัญกับบุคลากร ส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาสวัสดิการที่ดี การมอบหมายงาน ปริมาณงาน เวลา จำนวนผู้ช่วยผู้ตรวจสอบบัญชีต่อผู้สอบบัญชี รวมถึงการนำคุณภาพงาน มา พิจารณาค่าตอบแทน หรือเงินเดือน หรือมีการเลื่อนตำแหน่งให้เหมาะสม (2) องค์ประกอบข้อกำหนดจรรยาบรรณ ที่เกี่ยวข้อง ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนหนึ่งจากสำนักงานสอบบัญชี Non-Big 4 ยืนยันความอิสระเพื่อไม่ให้เกิดการขัดแย้ง ผลประโยชน์ การสับเปลี่ยนผู้สอบบัญชีอาจปฏิบัติได้ไม่ครบถ้วน เนื่องจากข้อจำกัดบุคลากร อย่างไรก็ตามผู้ให้ สัมภาษณ์ทุกคนแสดงความเห็นว่า ความอิสระมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานและการแสดงความเห็น รวมถึง ต้องสื่อสารไว้ในรายงานของผู้สอบบัญชี ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพการสอบบัญชี (3) องค์ประกอบ การตอบรับงาน ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนหนึ่งมีความเห็นว่า สำนักงานสอบบัญชี Non-Big 4 ขาดแคลนบุคลากรที่มีความ เชี่ยวชาญ จึงทำให้การเลือกลูกค้าอาจมีข้อจำกัดเมื่อเทียบกับสำนักงานสอบบัญชีที่มีความพร้อม (4) องค์ประกอบทรัพยากรบุคคล ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่แสดงความเห็นว่า สำนักงานสอบบัญชี Non-Big 4 ขาดแคลนบุคลากรที่มีคุณภาพ การเข้าออกของผู้ช่วยผู้ตรวจสอบบัญชีสูงมาก ข้อจำกัดด้านเวลา และปริมาณงาน ที่มากส่งผลต่อการปฏิบัติงาน (5) องค์ประกอบการปฏิบัติงาน ผู้ให้สัมภาษณ์จากสำนักงานสอบบัญชี Non-Big 4 แสดงความเห็นเกี่ยวกับปัญหาเรื่องเครื่องมือตรวจสอบและการพัฒนาบุคลากรให้สามารถใช้ดุลยพินิจและ สื่อสารรายงานที่มีคุณภาพ การมีที่ปรึกษา ควรมีการกำหนดประเด็นในการหารือ ตามความเสี่ยงเพื่อลดการใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาการสอบทานทุกงานก่อนออกรายงานเพื่อไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดในการตรวจสอบ ในทางปฏิบัติสำนักงานอาจสอบทานงานไม่เสร็จสิ้นก่อนออกรายงานแต่ละวันที่สอบทานก่อนออกรายงาน การ แต่งตั้งผู้สอบทานคุณภาพที่ไม่เพียงพอ ควรมีการจ้างบุคคลภายนอกมาร่วมกับบุคคลภายใน หรือพัฒนาบุคลากร ให้สามารถสอบทานงาน และ (6) องค์ประกอบติดตามผล ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนหนึ่งจากสำนักงานสอบบัญชี

Non Big 4 แสดงความเห็นว่าการปฏิบัติอาจทำได้ไม่ครบถ้วนเพราะมีข้อจำกัดด้านบุคลากร ทำให้ไม่ทราบว่าการปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนและข้อกำหนดกฎหมาย รวมทั้งข้อตกลงของลูกค้าหรือไม่ ตลอดจนไม่ทราบสาเหตุปัญหาและไม่สามารถแก้ไขได้ทันที่

6.2 ประเด็นคุณภาพการสอบบัญชีเกี่ยวข้องกับขนาดของสำนักงานสอบบัญชีหรือไม่ และข้อเสนอแนะแนวทางในการยกระดับคุณภาพการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชี ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้ (1) คุณภาพการสอบบัญชีเกี่ยวข้องกับขนาดของสำนักงานสอบบัญชี โดยผู้สอบบัญชีส่วนใหญ่ตอบว่า คุณภาพการสอบบัญชีเกี่ยวข้องกับขนาดของสำนักงานสอบบัญชีโดยเฉพาะด้านการปฏิบัติงาน สำนักงานสอบบัญชี Non-Big 4 มีข้อจำกัดด้านเงินลงทุนเกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบในรูปแบบ e-Audit ข้อจำกัดด้านบุคลากรที่มีคุณภาพและมีการหมุนเวียนสูง (2) คุณภาพการสอบบัญชีไม่ควรเกี่ยวข้องกับขนาดของสำนักงานสอบบัญชี โดยผู้สอบบัญชีส่วนหนึ่งมองว่า การตรวจสอบถึงแม้ไม่มี TSQC1 การตรวจสอบ สรุปผล และตัดสินใจในการแสดงความเห็นในรายงานของผู้สอบบัญชีต้องตรวจสอบรายงานการเงินให้เป็นไปตามมาตรฐานรายงานทางการเงิน และการนำเสนอรายงานต้องเป็นไปตามมาตรฐานการสอบบัญชีฉบับเดียวกัน และผู้สอบบัญชีอีกส่วนหนึ่งมองว่า ในกรณีสำนักงานสอบบัญชีตรวจสอบบริษัทที่ไม่มีความซับซ้อน คุณภาพการสอบบัญชีไม่ควรแตกต่างกัน ยกเว้นธุรกิจที่มีความเฉพาะ

สำหรับข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยสรุปได้ 3 กลุ่มดังนี้ (1) หน่วยงานกำกับดูแล ก.ล.ต. และสภาวิชาชีพบัญชีฯ ควรร่วมกันเร่งรัดให้เกิดความร่วมมือของสำนักงานสอบบัญชี Non-Big 4 ในการพัฒนาเครื่องมือการตรวจสอบในรูปแบบ e-Audit เพื่อนำมาใช้ให้เป็นรูปธรรมโดยเร็ว ซึ่งจะส่งผลดีต่อองค์ประกอบด้านการปฏิบัติงาน ทำให้เกิดคุณภาพการตรวจสอบและการแสดงความเห็นที่เหมาะสม (2) สภาวิชาชีพบัญชีฯ ควรปรับปรุงมาตรฐานการควบคุมคุณภาพสำนักงานสอบบัญชีให้สามารถปรับใช้ให้เหมาะสมกับขนาด ควรอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานใหม่ๆ เทคนิควิธีการตรวจสอบ มาตรฐานการสอบบัญชี เช่น การเขียนรายงานของผู้สอบบัญชี นำเสนอวรรคเรื่องสำคัญที่ต้องใช้ดุลยพินิจ เพื่อนำเสนอข้อมูลที่มีคุณค่า (3) สำนักงานสอบบัญชี ผู้นำต้องสร้างองค์กรให้เกิดวัฒนธรรมคุณภาพ การสื่อสารนโยบายคุณภาพเพื่อให้บุคลากรมีความเข้าใจ รวมทั้งให้ความสำคัญกับบุคลากร พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ และมีความสุขกับการทำงาน นำคุณภาพของงานมาใช้พิจารณาเงินเดือนและผลประโยชน์ รวมถึงลงทุนด้านเครื่องมือการตรวจสอบเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน

อภิปรายผลการวิจัย

1. การควบคุมคุณภาพตามมาตรฐานควบคุมคุณภาพฉบับที่ 1 (TSQC1) และคุณภาพการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชี Big 4 และ Non-Big 4

ผลการวิจัยจากแบบสอบถาม พบว่าการควบคุมคุณภาพตาม TSQC1 โดยรวมมีการปฏิบัติตามครบถ้วน องค์ประกอบข้อกำหนดจรรยาบรรณมีการปฏิบัติได้สูงสุด ข้อปฏิบัติการยืนยันความอิสระ ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ความเห็นว่า การนำ TSQC1 มาใช้ ส่งผลให้สำนักงานสอบบัญชีต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดเรื่องความอิสระ ดังนั้นความอิสระมีความสำคัญต่อการตรวจสอบและการแสดงความเห็น ประกอบกับมาตรฐานการสอบบัญชีกำหนดให้ผู้สอบบัญชีต้องแสดงความอิสระในหน้ารายงานของผู้สอบบัญชี รวมถึงเป็นข้อกำหนดตามจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชีที่มีบทลงโทษ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Choopol (2016, 121) ที่พบว่า การควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้สอบบัญชีไม่ประกอบอาชีพอื่นที่ขัดต่อความเป็นกลางในการประกอบวิชาชีพและปฏิบัติงานโดยไม่มีผลประโยชน์ใดๆ เนื่องจากผู้สอบบัญชี ต้องมีความอิสระในกระบวนการตรวจสอบเพราะจะส่งผลต่อรายงานของผู้สอบบัญชี ในขณะที่องค์ประกอบด้านความรับผิดชอบของผู้นำต่อคุณภาพภายในสำนักงานมีการปฏิบัติได้น้อยที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ Karnjanaming (2015, 77) ที่พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการควบคุมคุณภาพของสำนักงานสอบบัญชี Non-Big 4 คือ ความรับผิดชอบของผู้หน้าที่ให้ความสำคัญในการปฏิบัติตามยังไม่เพียงพอ ในขณะที่คุณภาพการสอบบัญชีโดยรวม มีการปฏิบัติตามครบถ้วนและด้านความชัดเจน มีการปฏิบัติได้สูงสุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากมาตรฐานการสอบบัญชีได้กำหนดวัตถุประสงค์รูปแบบรายงานของผู้สอบบัญชีแบบใหม่ต้องมีการสื่อสารชัดเจน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Choopol (2016, 84) ที่พบว่า ผู้สอบบัญชีให้ความสำคัญกับความชัดเจนในระดับมาก เพื่อป้องกันความเข้าใจผิดพลาดของผู้ใช้ข้อมูล ทั้งนี้อาจมีเหตุผลจากข้อมูลให้ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตาม TSQC1 องค์ประกอบ การปฏิบัติงานในประเด็นพัฒนาบุคลากรให้สามารถใช้ดุลยพินิจและสื่อสารรายงานที่มีคุณภาพ และกำหนดประเด็นในการหารือตามความเสี่ยงเพื่อลดการใช้ดุลยพินิจในการพิจารณา เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Gunno & Penvutikul (2017, 937) กล่าวว่า การสื่อสารเรื่องสำคัญในรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต การเปิดเผยข้อมูลอาจมีผลกระทบเชิงลบ ผู้สอบบัญชีต้องมีความรับผิดชอบในการเลือกเรื่องสำคัญด้วยความระมัดระวังและคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อ การเปิดเผยข้อมูลสู่สาธารณชน ในขณะที่ด้านความสร้างสรรค์ มีการปฏิบัติได้น้อยที่สุด ทั้งนี้ อาจมีเหตุผลจากข้อมูลให้ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตาม TSQC1 องค์ประกอบ ทรัพยากรบุคคล โดยเฉพาะในสำนักงานสอบบัญชี Non-Big 4 ประสบปัญหาบุคลากรขาดแคลน และปริมาณงานมีมาก ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน

2. เปรียบเทียบความแตกต่างการควบคุมคุณภาพตามมาตรฐานควบคุมคุณภาพฉบับที่ 1 (TSQC1) ของสำนักงานสอบบัญชี Big 4 และ Non-Big 4

ผลจากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การควบคุมคุณภาพ ตาม TSQC1 ของสำนักงานสอบบัญชี Big 4 และ Non-Big 4 มีความแตกต่างกันในภาพรวมและรายองค์ประกอบ ทั้งนี้อาจมีเหตุผลจากข้อมูลให้ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นว่า สำนักงานสอบบัญชี Non-Big 4 มีข้อจำกัดด้านการลงทุน เครื่องมือการตรวจสอบและการเข้าออกของบุคลากรที่เป็นผู้ช่วยผู้สอบบัญชีสูงมาก ทั้งนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าปัญหาการขาดแคลนบุคลากรที่มีคุณภาพ การเข้าออกงานบ่อยของผู้ช่วยผู้สอบบัญชี และการให้ความสำคัญกับบุคลากรจะส่งผลต่อคุณภาพการสอบบัญชี ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ Nontapa & Srijunpetch (2014, 3) ที่พบว่าสำนักงานสอบบัญชี Non-Big 4 มีข้อจำกัดด้านความพร้อมของบุคลากร นอกจากนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ยังแสดงความเห็นว่า สำนักงานสอบบัญชี Non-Big 4 ส่วนใหญ่ ผู้นำมีการสื่อสารนโยบายคุณภาพไม่ชัดเจน และไม่นำคุณภาพของผลงานมาใช้ในการประเมินเงินเดือน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย Karnjanaming (2015, 77) ที่พบว่าปัญหาและอุปสรรคในการควบคุมคุณภาพ คือ ความรับผิดชอบของผู้นำที่ยังให้ความสำคัญในการปฏิบัติตาม TSQC1 ไม่เพียงพอ นอกจากนี้ยังพบปัญหาด้านการควบคุมคุณภาพของสำนักงานสอบบัญชี Non-Big 4 คือ ด้านการติดตามดูแลที่เกิดจากข้อจำกัดด้านบุคลากร ดังผลการสัมภาษณ์ที่เกี่ยวกับองค์ประกอบข้อกำหนดจรรยาบรรณซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบการตอบรับงานว่า สำนักงานสอบบัญชี Non - Big 4 มีข้อจำกัดด้านความพร้อมของบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ จึงทำให้การเลือกลูกค้ามีข้อจำกัดเมื่อเทียบกับสำนักสอบบัญชีที่มีความพร้อม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Nontapa & Srijunpetch (2014, 3) ที่ระบุว่า การไม่ปฏิบัติเกิดจากการขาดแคลนบุคลากรและอัตราการหมุนเวียนพนักงานที่สูง

3. เปรียบเทียบความแตกต่างคุณภาพการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชี Big 4 และ Non- Big 4

ผลจากการทดสอบสมมติฐานคุณภาพการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชี Big 4 และ Non-Big 4 พบว่า มีความแตกต่างในภาพรวมและรายองค์ประกอบ ได้แก่ ความถูกต้อง ความเที่ยงธรรม ความรัดกุม ความสร้างสรรค์ ความสมบูรณ์ และความทันกาล ยกเว้นองค์ประกอบด้านความชัดเจนที่ไม่มีความแตกต่าง ผลการวิจัยนี้จึงตอบคำถามในการวิจัยครั้งนี้ที่ต้องการศึกษาคุณภาพการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีระหว่างประเทศ (Big 4) และในประเทศ (Non-Big 4) ที่มีขนาดแตกต่างกันแต่ปฏิบัติงานภายใต้มาตรฐานฉบับเดียวกัน คุณภาพการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีจะมีความแตกต่างกันหรือไม่ ในขณะที่งานวิจัยของ Phadungsajjakul & Pongpatrachai (2015, 34) ซึ่งวัดคุณภาพโดยใช้คะแนนความโน้มเอียงและการจับคู่โดยใช้คุณลักษณะของลูกค้า และ Abid et al. (2018, 1) วัดคุณภาพจากการจัดการรายได้ พบว่า คุณภาพการสอบ

บัญชีของสำนักงานสอบบัญชี Big 4 และ Non-Big 4 ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจากการวัดตัวแปรคุณภาพการสอบบัญชีแตกต่างกับการวิจัยครั้งนี้ นอกจากนี้เหตุผลประการหนึ่งที่ทำให้คุณภาพการสอบบัญชีไม่มีความแตกต่างกัน คือ การปฏิบัติตามมาตรฐานไม่แตกต่างกัน แต่จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า การปฏิบัติตาม TSQC1 ของสำนักงานสอบบัญชี Big 4 และ Non-Big 4 มีความแตกต่างกันทั้งในภาพรวมและรายองค์ประกอบจึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพการสอบบัญชีมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้จะเห็นได้จากข้อมูลให้ผู้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่แสดงความเห็นว่า คุณภาพเกี่ยวข้องกับขนาดของสำนักงานสอบบัญชี โดยเฉพาะการปฏิบัติงาน บุคลากร และความรับผิดชอบของผู้นำต่อคุณภาพภายในสำนักงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tantisakol & Suthachai (2017, 1319) ที่พบว่า คุณภาพการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชี Big 4 ในมุมมองของผู้ใช้บริการสอบบัญชีในประเทศไทย มีคุณภาพสูงกว่า Non-Big 4 และเมื่อพิจารณาความแตกต่างกัน 6 องค์ประกอบ ได้แก่ ความถูกต้อง ความเที่ยงธรรม ความชัดเจน ความรัดกุม ความสร้างสรรค์ ความสมบูรณ์ และความทันกาลซึ่งเป็นผลจากการควบคุมคุณภาพที่มีการปฏิบัติแตกต่างกัน ส่งผลต่อกระบวนการตรวจสอบที่จะนำไปสู่สรุปผล และสื่อสารผลในรายงานของผู้สอบบัญชีให้เกิดความถูกต้อง สอดคล้องกับ Choopol (2016,137) ซึ่งพบว่า การควบคุมคุณภาพตามระบบมาตรฐานมีความสัมพันธ์และผลกระทบต่อเชิงบวกกับคุณภาพการสอบบัญชีในกรมตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ อย่างไรก็ตามการวิจัยครั้งนี้พบว่า คุณภาพการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชี Big 4 และ Non-Big 4 องค์ประกอบด้านความชัดเจนไม่มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจากสภาวิชาชีพบัญชีฯ ได้ปรับปรุงมาตรฐานการสอบบัญชีเกี่ยวกับรายงานของผู้สอบบัญชี ทำให้ผู้สอบบัญชีมีการสื่อสารชัดเจน ระหว่างผู้สอบบัญชีกับผู้กำกับดูแลและผู้มีส่วนได้เสีย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Choopol (2016, 135) ที่พบว่า ผู้สอบบัญชีให้ความสำคัญกับความชัดเจนมาก เพื่อให้ผู้ใช้ข้อมูลนำข้อมูลไปใช้ตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม

4. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมคุณภาพตามมาตรฐานควบคุมคุณภาพ ฉบับที่ 1 (TSQC1) กับคุณภาพการสอบบัญชีโดยรวม

ผลจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมคุณภาพตาม TSQC1 ภาพรวมและรายองค์ประกอบพบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพงานสอบบัญชีโดยรวม การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกวัดคุณภาพการสอบบัญชีจากผลลัพธ์การตรวจสอบ คือ รายงานของผู้สอบบัญชีและศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างผู้สอบบัญชี สำนักงานสอบบัญชีระหว่างประเทศ (Big 4) และในประเทศ (Non-Big 4) ที่ตรวจสอบบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ในขณะที่ในงานวิจัยของ Choopol (2016, 137) ศึกษาความสัมพันธ์ระบบการควบคุมคุณภาพกับคุณภาพการสอบบัญชีโดยวัดคุณภาพการสอบบัญชีจากรายงานของผู้สอบบัญชีเช่นกัน แต่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สอบบัญชีสหกรณ์ และพบว่าการควบคุมคุณภาพตามระบบมาตรฐาน

การควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพงานสอบบัญชี ด้านรายงานการสอบบัญชี เช่นเดียวกันกับผลการวิจัยครั้งนี้ โดยระบุว่า การได้มาซึ่งหลักฐานการสอบบัญชีที่เพียงพอและเหมาะสมในการนำเสนอรายงานจากผลการสอบทานจะส่งผลให้คุณภาพการสอบบัญชีเพิ่มขึ้น สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมคุณภาพตาม TSQC1 กับคุณภาพการสอบบัญชีในรายองค์ประกอบซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางถึงค่อนข้างต่ำ มีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้ (1) องค์ประกอบความรับผิดชอบของผู้นำต่อคุณภาพภายในสำนักงาน จากข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกเพิ่มเติมจากผู้สอบบัญชีระบุว่า ผู้นำควรมีส่วนสำคัญในการสื่อสารนโยบายที่ชัดเจน ร่วมประชุม ติดตามผล และให้ความสำคัญกับบุคลากร รวมถึงการนำคุณภาพงานมาพิจารณา ค่าตอบแทนหรือเงินเดือน หรือมีการเลื่อนตำแหน่งให้เหมาะสม และเป็นที่น่าสังเกตว่าผลวิจัยของ Karnjanaming (2015, 5-6) พบว่า ความรับผิดชอบของผู้บริหารต่อคุณภาพภายในสำนักงานมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงลบกับคุณภาพงานสอบบัญชีเนื่องจากสำนักงานสอบบัญชี Non-Big 4 ผู้นำไม่ได้ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมองค์กร เรื่องคุณภาพ การสื่อสารที่ไม่มีประสิทธิภาพ พนักงานอาจขาดความเข้าใจ ระบบประเมินผลไม่จูงใจ ซึ่งผลการวิจัยนี้สนับสนุนข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้สอบบัญชีเพิ่มเติม (2) องค์ประกอบข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสำนักงานสอบบัญชี Non-Big 4 ส่วนใหญ่ยังมีข้อจำกัดเรื่องบุคลากร จึงอาจทำให้ปฏิบัติได้ไม่ครบถ้วน ดังจะเห็นได้จากผลการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้สอบบัญชีเพิ่มเติมที่แสดงความเห็นว่า การยืนยันความอิสระเพื่อไม่ให้เกิดการขัดแย้งผลประโยชน์ การสับเปลี่ยนผู้สอบบัญชีมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Choopol (2016, 130) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ของระบบการควบคุมคุณภาพกับคุณภาพการสอบบัญชีจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สอบบัญชีสหกรณ์ พบว่า ข้อกำหนดจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้องมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพงานสอบบัญชี เพราะความอิสระทำให้วางแผนและใช้วิธีตรวจสอบในการได้มาซึ่งหลักฐานการสอบบัญชีที่เพียงพอและเหมาะสม แสดงความเห็นโดยไม่อยู่ภายใต้อิทธิพลใดๆ ส่งผลให้รายงานการสอบบัญชีมีคุณภาพยิ่งขึ้น (3) องค์ประกอบการตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้า จากผลการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้สอบบัญชีเพิ่มเติม ระบุว่า สำนักงานสอบบัญชี Non-Big 4 ยังขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ จึงทำให้การเลือกลูกค้าอาจมีข้อจำกัด และเป็นที่น่าสังเกตว่าประเด็นที่ผู้สอบบัญชีให้สัมภาษณ์เพิ่มเติมนี้ ปรากฏในผลการวิจัยของ Karnjanaming (2015, 5-6) ด้วยเช่นกัน โดยพบว่า การตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้ามีความสัมพันธ์เชิงลบกับคุณภาพรายงานการตรวจสอบบัญชีโดยรวม เพราะสำนักงานสอบบัญชี Big 4 จะมีความสนิทสนมและกลัวสูญเสียลูกค้า จึงส่งผลให้การปฏิบัติงานรายงานผลการตรวจสอบคุณภาพลดลง (4) องค์ประกอบทรัพยากรบุคคล จากข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ แสดงความเห็นว่าการขาดแคลนบุคลากรที่มีคุณภาพ อัตราการลาออกของ

ผู้ช่วยผู้สอบบัญชีสูงมาก ข้อจำกัดด้านเวลาและปริมาณงานที่มาก ซึ่งประเด็นนี้สอดคล้องกับผลวิจัยของ Choopol (2016, 133) ที่ระบุว่า การมอบหมายและแบ่งงาน ต้องพิจารณาความรู้ความสามารถและประสบการณ์เพื่อให้การปฏิบัติงานมีมาตรฐานซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพการสอบบัญชีเพิ่มขึ้น (5) องค์ประกอบการปฏิบัติงาน จากข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้สอบบัญชีเพิ่มเติม ระบุว่า สำนักงานสอบบัญชี Non-Big 4 ส่วนใหญ่ยังมีข้อจำกัดเรื่องเครื่องมือตรวจสอบ และมีบุคลากรที่ต้องพัฒนาเพื่อให้สามารถใช้ดุลยพินิจและสื่อสารรายงานที่มีคุณภาพ การมีที่ปรึกษาควรมีการกำหนดประเด็นในการหารือตามความเสี่ยงเพื่อลดการใช้ดุลยพินิจพิจารณา และคุณภาพของผู้สอบทานคุณภาพไม่เพียงพอ จึงควรมีการจ้างบุคคลภายนอกมาร่วมงานกับบุคคลภายใน หรือพัฒนาบุคลากรให้สามารถสอบทานงานได้ และ (6) องค์ประกอบการติดตามผล ซึ่งจากผลการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้สอบบัญชีเพิ่มเติม ระบุว่า การติดตามผลอาจทำได้ไม่ครบถ้วนเนื่องจากมีข้อจำกัดบุคลากร ทำให้การปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามแผน ข้อกำหนดและข้อตกลงของลูกค้า รวมถึงไม่ทราบสาเหตุปัญหาจึงอาจทำให้แก้ไขได้ไม่ทันทั่วถึง อย่างไรก็ตามผลวิจัยของ Karnjanaming (2015, 5-6) พบว่า ปัญหาการควบคุมคุณภาพของสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็กในประเทศไทยด้านการติดตามดูแลมีความสัมพันธ์เชิงลบกับคุณภาพรายงานการตรวจสอบบัญชีโดยรวม การติดตามผลเป็นการเพิ่มภาระต้นทุน และนโยบายไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง ส่งผลให้การปฏิบัติงานรายงานผลการตรวจสอบคุณภาพลดลง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก Non-Big 4 ที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มตลาดหลักทรัพย์ จึงไม่มีความกดดันในเรื่องการกำกับดูแลและผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้เสีย ในขณะที่งานวิจัยนี้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สอบบัญชีที่ได้รับความเห็นชอบจาก ก.ล.ด. ตรวจสอบบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ มีหลายหน่วยงานกำกับดูแล และมีการตรวจสอบการปฏิบัติงานตามมาตรฐานจาก ก.ล.ด. อย่างเคร่งครัด

5. ศึกษาผลกระทบของการควบคุมคุณภาพตามมาตรฐานควบคุมคุณภาพฉบับที่ 1 (TSQC1) ที่มีต่อคุณภาพการสอบบัญชีโดยรวม

ผลการวิเคราะห์สมการทำนายคุณภาพการสอบบัญชีพบว่า การควบคุมคุณภาพตาม TSQC1 สององค์ประกอบ ได้แก่ การปฏิบัติงานและข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้อง ส่งผลกระทบบวกต่อคุณภาพการสอบบัญชีโดยรวม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากทั้งสององค์ประกอบมีส่วนสำคัญต่อการสรุปและแสดงความเห็น อย่างไรก็ตามทั้งสององค์ประกอบจะส่งผลต่อคุณภาพการสอบบัญชีโดยรวมนั้นจะต้องมีส่วนสนับสนุนจากองค์ประกอบอื่นๆ เช่น การให้ความสำคัญต่อบุคลากรของผู้นำที่เพียงพอ การตอบรับงาน และการติดตามผลซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการปฏิบัติงานและข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้องโดยต้องเกิดในทุกกระบวนการ จึงจะส่งผลต่อคุณภาพการสอบบัญชี จากผลวิจัยหากมีการควบคุมคุณภาพตาม TSQC1 ขององค์ประกอบ

ปฏิบัติงานและข้อกำหนดจรรยาบรรณเพิ่มมากขึ้น จะส่งผลให้คุณภาพการสอบบัญชีเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้สอบบัญชีเพิ่มเติมเกี่ยวกับการปฏิบัติตาม TSQC1 องค์กรประกอบข้อกำหนดจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นยืนยันความอิสระเพื่อไม่ให้เกิดการขัดแย้งผลประโยชน์ ความอิสระมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัย Jinmon (2016, 101) ที่พบว่า องค์กรประกอบด้านการปฏิบัติงาน ความเป็นมืออาชีพ ด้านเทคนิคและการปฏิบัติหน้าที่ที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกและมีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอบบัญชี รวมทั้งงานวิจัยของ Pinkumpee & Sukwattanasinitt (2017, 72) ที่กล่าวว่าปัจจัยเชิงสาเหตุหลักที่มีผลต่อคุณภาพการสอบบัญชีในประเทศไทยมากที่สุด คือ ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ เรื่องความอิสระ

สรุป

จากผลการวิจัยพบว่า การควบคุมคุณภาพตาม TSQC1 และคุณภาพการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชี Big 4 และ Non-Big 4 ในภาพรวมและรายองค์ประกอบ มีการปฏิบัติตามครบถ้วน โดยมีการปฏิบัติตาม TSQC1 ในองค์กรประกอบข้อกำหนดจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้องมากที่สุด และองค์ประกอบความรับผิดชอบของผู้นำต่อคุณภาพภายในสำนักงานมีการปฏิบัติได้น้อย ส่วนการปฏิบัติตามองค์ประกอบคุณภาพการสอบบัญชีซึ่งวัดจากผลลัพธ์รายงานของผู้สอบบัญชีที่มีการสื่อสารที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการสอบบัญชีพบว่า ด้านความชัดเจนมีการปฏิบัติได้มากที่สุด และด้านความสร้างสรรค์มีการปฏิบัติได้น้อยที่สุด การควบคุมคุณภาพของสำนักงานสอบบัญชี Big 4 และ Non-Big 4 มีความแตกต่างกันในภาพรวมและรายองค์ประกอบ ในขณะที่คุณภาพการสอบบัญชีมีความแตกต่างในภาพรวมและรายด้าน ยกเว้นด้านความชัดเจน ส่วนการควบคุมคุณภาพตาม TSQC1 ทั้ง 6 องค์ประกอบพบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพงานสอบบัญชีและจากผลการวิเคราะห์สมการทำนายคุณภาพการสอบบัญชีพบว่า การควบคุมคุณภาพตาม TSQC1 สององค์ประกอบ ได้แก่ การปฏิบัติงานและข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้องส่งผลกระทบท่อคุณภาพการสอบบัญชีโดยรวม

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 สำนักงานสอบบัญชี ผู้นำสำนักงานสอบบัญชีควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับคุณภาพ การปฏิบัติตามมาตรฐานการควบคุมคุณภาพฉบับที่ 1 (TSQC1) องค์กรประกอบการปฏิบัติงานในประเด็นพัฒนาบุคลากรให้สามารถใช้ดุลยพินิจและสื่อสารรายงานที่มีคุณภาพ และกำหนดประเด็นในการหารือตามความเสี่ยงเพื่อลดการใช้ดุลยพินิจในการพิจารณา

1.2. สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ การพิจารณาปรับปรุงมาตรฐานการควบคุมคุณภาพที่

จะนำมาใช้แทน TSQC1 ควรคำนึงถึงขนาดของสำนักงานสอบบัญชีเพื่อลดผลกระทบการนำไปปฏิบัติโดยเฉพาะในสำนักงานสอบบัญชี Non-Big 4 และเพิ่มบทบาทความรับผิดชอบผู้นำคุณภาพ ส่งเสริม สนับสนุนองค์ประกอบด้านการปฏิบัติงาน เช่น เทคนิควิธีการตรวจสอบ การอบรมให้ความรู้มาตรฐานใหม่ๆ เช่น การเขียนรายงานของผู้สอบบัญชี วรรคเรื่องสำคัญ และข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งต้องติดตามให้เกิดการปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

1.3. สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ควรร่วมกับสภาวิชาชีพบัญชีฯ กำกับตรวจสอบการควบคุมคุณภาพสำนักงานสอบบัญชีให้เป็นไปตามมาตรฐาน เพราะส่งผลต่อคุณภาพการสอบบัญชีโดยรวม และการยกระดับคุณภาพการสอบบัญชี ควรให้ความสำคัญกับองค์ประกอบการปฏิบัติงานสำนักงานสอบบัญชี Non-Big 4 ที่มีข้อจำกัดงบประมาณ ควรสนับสนุนโดยพัฒนาเครื่องมือการตรวจสอบในรูปแบบ e-Audit ให้ใช้ร่วมกัน เพื่อให้เกิดการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพและองค์ประกอบจรรยาบรรณ ด้านความอิสระต้องกำกับให้มีการปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ซึ่งจะส่งผลดีต่อองค์ประกอบการปฏิบัติงาน ทำให้การตรวจสอบมีคุณภาพและการแสดงความเห็นเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1. การศึกษาการรับรู้คุณภาพการสอบบัญชีต่อรายงานของผู้สอบบัญชีในมุมมองผู้ใช้บริการ คือ คณะกรรมการตรวจสอบ ซึ่งปัจจุบันคณะกรรมการตรวจสอบมีบทบาทสำคัญมากต่อคุณภาพการสอบบัญชี เพราะมีหน้าที่รับผิดชอบกำกับดูแลคุณภาพการตรวจสอบบัญชี ประสานงานกับผู้สอบบัญชี รวมถึงการเสนอแต่งตั้งและกำหนดค่าสอบบัญชี และการสื่อสารวรรคเรื่องสำคัญในรายงานของผู้สอบบัญชี ดังนั้น ความเห็นจากคณะกรรมการตรวจสอบจะเป็นส่วนสำคัญที่ผลักดันให้เกิดการพัฒนาคุณภาพสำนักงานสอบบัญชี

2.2 การศึกษาสำนักงานสอบบัญชีในประเทศไทยทั้งหมดที่ปฏิบัติตามมาตรฐานการควบคุมคุณภาพฉบับที่ 1 (TSQC1) ว่ามีผลกระทบต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานคุณภาพหรือไม่ และศึกษาความแตกต่างคุณภาพการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีที่ตรวจสอบบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์และไม่ได้ตรวจสอบบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่ปฏิบัติตามมาตรฐานการควบคุมคุณภาพฉบับที่ 1 (TSQC1) นอกจากนี้ ควรวัดตัวแปรอิสระการควบคุมคุณภาพโดยเน้นองค์ประกอบที่มีผลกระทบและส่งผลต่อคุณภาพการสอบบัญชี ได้แก่ ความรับผิดชอบของผู้นำต่อคุณภาพภายในสำนักงาน ข้อกำหนดจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้อง การปฏิบัติงาน รวมถึงทรัพยากรบุคคล ซึ่งจากข้อมูลการสัมภาษณ์ เป็นข้อจำกัดที่มีส่วนสำคัญต่อคุณภาพการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชี Non-Big 4 และศึกษามาตรฐานการควบคุมคุณภาพที่จะนำมาใช้ในอนาคต ว่าจะสามารถลดผลกระทบการควบคุมคุณภาพสำนักงานสอบบัญชีที่มีขนาดแตกต่างกันได้มากน้อยเพียงใด

References

- Abid, A. ; Shaique, M. & Anwar ul Haq, M. (2018). Do Big Four auditors always provide higher audit quality? evidence from Pakistan. **International Journal of Financial Studies**. 6(58), 1-22. DOI: 10.3390/IJFS6020058.
- Choopol, D. (2016). **The relationship between Cooperative Audit Quality Control (CACQ) and audit quality of Cooperative Auditing Department**. (Master's thesis, Master of Accountancy, Prince of Songkla University). [in Thai]
- Federation of Accounting Professions Under The Royal Patronage of His Majesty The King. (2011). **Standards on Quality Control No. 1: Quality control for firms that provide audits services and reviews of financial statements and other assurance tasks, including related services**. Retrieved November 30, 2017, from <https://www.tfac.or.th/upload/9414/sNS4kGTNFe.pdf>. [in Thai]
- Federation of Accounting Professions Under The Royal Patronage of His Majesty The King. (2016). **Standard on auditing 700 (Revised): Forming an opinion and reporting on financial statements**. Retrieved November 30, 2017, from <http://www.tfac.or.th/upload/9414/ttjvnkjJdF.pdf>. [in Thai]
- Gunno, P. & Penvutikul, P. (2017). Factors affecting disclosure quality on key audit matters in auditor's report in Thailand. **Journal of MCU Nakhondhat**. 5(3), 926-942. [in Thai]
- Henchokchaichana, N. ; Srijunpetch, S. & Tangruenrat, C. (2017). **Read and write the auditor's report**. Bangkok: TPN Press. [in Thai]
- International Auditing and Assurance Standards Board. (2014). **A framework for audit quality: Key elements that create an environment for audit quality**. New York: International Auditing and Assurance Standards Board. Retrieved August 14, 2017, from <https://www.ifac.org/system/files/publications/files/A-Framework-for-Audit-Quality-Key-Elements-that>Create-an-Environment-for-Audit-Quality-2.pdf>.
- Jinmon, N. (2016). **Professional and audit quality Certified Public Accountant (CPAs) in Thailand**. (Master's thesis, Master of Accountancy, Chiang Rai Rajabhat University). [in Thai]

- Karnjanaming, P. (2015). **Problems from audit firms quality control affecting to quality of auditing reports of small-sized audit firms in Thailand.** (Master's thesis, Master of Accountancy, Prince of Songkla University). [in Thai]
- Nontapa, P. & Srijunpetch, S. (2014). Problems and impacts of the implementation of international standards on quality control on small and medium practices. **Journal of Business Administration The Association of Private Higher Education Institutions of Thailand.** 3(1), 1- 11. [in Thai]
- Patramontree, U. (2018). **Modern internal auditing.** (7th ed.). Bangkok: Chamchuri Products. [in Thai]
- Phadungsajjakul, O. & Pongpattrachai, D. (2015). Can Big 4 versus Non-Big 4 differences in audit quality be attributed to client characteristics?: Evidence of The Stock Exchange of Thailand. **Journal of Accounting Professions.** 11(32), 34-52. [in Thai]
- Pinkumpee, P. & Sukwattanasinitt, K. (2017). Factors affecting an audit quality of tax auditor in Thailand. **Business Administration and Economics Review.** 13(1), 72-94. [in Thai]
- Tantisakol, P. & Suthachai, S. (2017). The study of audit quality between international auditing firms (Big 4) and local auditing firms (Non-Big 4) in Thailand. In **The National and International Graduate Research Conference, Khon Kaen University, March 10, 2017, at Pote Sarasin Building, Khon Kaen University.** (pp. 1319 – 1327). Khon Kaen: Graduate School, Khon Kaen University. Retrieved October 30, 2017, from <https://gsbooks.gs.kku.ac.th/60/nigrc2017/pdf/HMO18.pdf>. [in Thai]
- The Securities and Exchange Commission. (2017a). **Report summarizing the audit quality audit activities, 1 January 2017- 31 December 2017.** Retrieved June 6, 2018, from https://www.sec.or.th/TH/Documents/Auditor/activities_report_th_2560.pdf [in Thai]
- The Securities and Exchange Commission. (2017b). **List of auditors who have been approved by The Securities and Exchange Commission.** Retrieved August 26, 2017, from <https://market.sec.or.th/public/orap/AUDITOR01.aspx?lang=th>. [in Thai]

Yodbua, L. & Sukwattanasinit, K. (2018). The influence of audit control and professionalism of the auditor the audit quality of auditor in Bangkok and Vicinty Areas. **Journal of Humanities and Social Sciences Thonburi University**. 12(28), 342-357. [in Thai]

การสังเคราะห์งานวิจัยในพื้นที่จังหวัดน่านระหว่างปี พ.ศ. 2549 – 2559
เพื่อการจัดการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น

Research Synthesis of the Area Nan Province during 2006 - 2016
for Problem Solving Management and Local Development

เอนก ชิตเกษร^{1*} , เทียน เลรามัญ²
Anake Chitkesorn^{1*} , Taien Layraman²

^{1,2}คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยพายัพ (เขตแม่คาว)

ถนนซูเปอร์ไฮเวย์เชียงใหม่-ลำปาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50000 ประเทศไทย

^{1,2}Faculty of Business Administration, Payap University (Mae Khao Campus)

Superhighway Chiang Mai – Lampang Road, Muang District, Chiang Mai Province, 50000, Thailand

รับบทความ: 9 ตุลาคม 2562

ปรับปรุงบทความ: 21 มีนาคม 2563

ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 11 พฤศจิกายน 2563

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาคุณลักษณะงานวิจัย (2) สังเคราะห์งานวิจัยในพื้นที่จังหวัดน่าน และ (3) เสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อการจัดการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ งานวิจัยในพื้นที่จังหวัดน่านที่ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา พ.ศ. 2549 – พ.ศ. 2559 จำนวน 105 เรื่อง ใช้แบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล สังเคราะห์งานวิจัยโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยที่ได้รับทุนจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ งานวิจัยมุ่งเน้นการอธิบาย

* ผู้เขียนหลัก (รองศาสตราจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยพายัพ)

อีเมล: Anakechitkesorn@gmail.com

ลักษณะปรากฏการณ์ตามบริบทสังคมท้องถิ่นตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดน่าน (พ.ศ. 2557 - พ.ศ. 2560) ในยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อการจัดการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นประกอบด้วยประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติโดยการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม การพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การเกษตรเพื่อความยั่งยืน การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพเศรษฐกิจการค้า รวมทั้งการลงทุนและการท่องเที่ยว และการสร้างกระบวนการในการส่งเสริมและประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

คำสำคัญ

การสังเคราะห์งานวิจัย งานวิจัยในพื้นที่จังหวัดน่าน การจัดการปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น

Abstract

The research aims to: (1) study the research characteristics, (2) synthesize the research conducted in the areas of Nan province, and (3) provide policy recommendations for problem solving and local development. The samples were 105 reports of the research conducted in the areas of Nan province which were granted by the Thailand Science Research and Innovation, the National Research Council of Thailand and the Office of the Higher Education Commission in year 2006-2016. Using research characteristics recording form to collect data. The content analysis was used as the method for research synthesis. It was found that most of the researches were funded by the National Research Council of Thailand. The focuses of those researches were to describe the phenomena in the local social context according to the Strategic Plan for Provincial Development of Nan Province (2014 - 2017) in Strategy 3 (the development and enhancement of people's quality of life to correspond to the community way of life in accordance with the Sufficiency Economy Philosophy). The policy recommendations for problem solving and local development were as follows: the strategic issues in environmental management and natural resource values development by civil society involvement; the development and enhancement

of people's quality of life to correspond to the community way of life in accordance with the Sufficiency Economy Philosophy; agriculture for sustainability; the development and enhancement of the trade and economic potential, investment and tourism, including the creation of process of the promotion and the collaboration of all relevant parties to achieve sustainability.

Keywords

Research Synthesis, Research in Nan Province Area, Problem Solving Management and Local Development

บทนำ

จังหวัดน่าน เป็นจังหวัดที่มีลักษณะเป็นภูเขาสูงถึงร้อยละ 87.20 ของพื้นที่ แต่เดิมปกคลุมด้วยพื้นที่ป่าไม้ ซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำสำคัญของแม่น้ำน่าน ที่ไหลหล่อเลี้ยงผู้คนตลอดลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา และมีการหล่อหลอมรวมกับวิถีวัฒนธรรมของผู้คนชาวไทลื้อทำให้เสน่ห์ของจังหวัดน่านไม่ได้มีเพียงธรรมชาติ แต่ยังมี ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ที่แฝงด้วยแรงศรัทธาในพุทธศาสนา และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของจังหวัดน่าน (Kitinartintrane, 2014) แต่ปัจจุบันพื้นที่ป่าไม้ของจังหวัดน่านถูกบุกรุกอย่างหนักเพื่อใช้ปลูกพืชเกษตรเชิงเดี่ยว เช่น ข้าวโพด ข้าวไร่ เป็นต้น จนเกิดผลกระทบต่อดินและน้ำ ส่งผลให้ผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำลง รวมถึงเกิดอุทกภัยและดินถล่มตามมา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพื้นที่ป่าไม้ของจังหวัดน่านที่เป็นป่าต้นน้ำที่สำคัญนั้น ยังคงถูกบุกรุกทำลายอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดกระแสสังคมในการแก้ปัญหาดังกล่าวข้างต้นโดยมี นักวิชาการ นักวิจัยอิสระ และผู้นำชุมชน หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนให้ความสนใจศึกษาวิจัย และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) (ชื่อเดิม คือ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)) สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ให้ทุนอุดหนุนการวิจัยในการแก้ปัญหา รวมทั้งแก้ปัญหาในประเด็นอื่นอีกหลากหลายประเด็น ได้แก่ การสร้างศักยภาพและความสามารถเพื่อพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ การอนุรักษ์และเสริมสร้างการพัฒนาทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนานวัตกรรมและบุคลากรทางการวิจัย การปฏิรูปกระบวนการวิจัยของประเทศเพื่อการบริหารจัดการความรู้ ผลงานวิจัย นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ ทรัพยากร และภูมิปัญญาของประเทศสู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะด้วยยุทธวิธีที่เหมาะสมที่เข้าถึงประชาชนและ สังคม

อย่างทั่วถึง (The National Research Council of Thailand [NRCT], 2016) จะเห็นได้ว่าทุกฝ่ายต่างเล็งเห็นความสำคัญดังกล่าว รวมทั้งจังหวัดน่านได้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดน่าน (พ.ศ. 2557 - พ.ศ. 2560) ฉบับทบทวนใหม่ (รอบปี พ.ศ. 2560) เพื่อเป็นนโยบายในการแก้ปัญหาและพัฒนาจังหวัดน่าน รวมทั้งเพื่อให้ได้คำตอบในการแก้ปัญหาดังกล่าว (The Nan Provincial Office, 2017)

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2560) มีนักวิจัยและนักวิชาการนำเสนอผลการวิจัยในพื้นที่จังหวัดน่านจำนวนมากและหลากหลาย หากมีการสังเคราะห์ข้อค้นพบดังกล่าวเข้าด้วยกันจะทำให้ได้ข้อสรุปที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการจัดการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นจังหวัดน่านได้ตรงประเด็นมากขึ้น (Srisuwan, 2009) และเป็นการเสริมสร้างกลไกความร่วมมือในระบบเครือข่ายระหว่างสถาบันอุดมศึกษา ชุมชน หน่วยงานระดับจังหวัด ผู้ประกอบการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งการสังเคราะห์งานวิจัยเป็นการตกผลึกความคิดให้ได้ข้อสรุปเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาและกำหนดแนวทางในบริบทต่าง ๆ ได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งได้ข้อมูลที่น่าไปใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ รวมถึงเสนอแนะการจัดการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นที่ควรจะเป็นและเหมาะสมกับบริบทในพื้นที่จังหวัดน่าน (Wiratchai, 1999) นอกจากนี้การสังเคราะห์งานวิจัยยังเป็นกระบวนการวิเคราะห์ผลการวิจัยที่ได้จากงานวิจัยที่ศึกษาปัญหาเดียวกันหลาย ๆ เรื่อง ในขอบเขตพื้นที่เดียวกัน ซึ่งมีความกว้างขวางและเชื่อถือได้มากกว่าการศึกษาจากผลงานวิจัยเพียงผลงานวิจัยเดียว เนื่องจากการมุ่งหาข้อสรุปหรือข้อเสนอแนะทั่วไปในหัวข้อที่ศึกษาโดยใช้เหตุผลเชิงอุปมาน (Induction Reasoning) และนำข้อค้นพบที่ได้ รวมถึงการนำข้อสรุปหรือข้อสรุปทั่วไปเพื่อหาความจริงต่อไป (Glass, McGaw, & Smith, 1981) การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ จึงสอดคล้องกับลักษณะปัญหา ทั้งนี้การสังเคราะห์งานวิจัยสามารถทำได้หลายวิธี ได้แก่ การสังเคราะห์งานวิจัยโดยใช้วิธีเชิงปริมาณเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลด้านคุณลักษณะของงานวิจัยสาระของการวิจัย วิธีการวิจัย โดยวิเคราะห์คำสถิติบรรยายในขั้นตอนแรกแล้วนำมาจัดกลุ่มและหมวดหมู่ ทำให้ได้ข้อสรุปใหม่ ส่วนการสังเคราะห์งานวิจัยโดยใช้วิธีเชิงคุณภาพ ส่วนใหญ่ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อตอบปัญหาและนำเสนอข้อสรุปอย่างเป็นระบบ ทำให้ได้องค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์และลึกซึ้งตลอดจนเสนอประเด็นปัญหาในการทำวิจัยต่อ ส่วนการนำเสนอข้อมูลจะนำเสนอในรูปแบบการเขียนบรรยาย (Gilson, 2014, 29)

จากประเด็นในการดำเนินการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดน่านที่ผ่านมา มีข้อค้นพบและองค์ความรู้ที่กระจุกกระจาย ทำให้ผู้วิจัยเห็นความสำคัญดังกล่าว จึงต้องการศึกษารายงานวิจัยที่ได้รับทุนจาก 3 แหล่งทุน ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกว.)

(ชื่อเดิม คือ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)) สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ที่ดำเนินการแล้วเสร็จและมีรายงานฉบับสมบูรณ์ที่สามารถสืบค้นได้จากฐานข้อมูลการวิจัยของ วช. ฐานข้อมูล e-Library ของ สกสว. และฐานข้อมูล ThaiLIS ของ สกอ. และเป็นงานวิจัยที่มีกระบวนการที่น่าเชื่อถือผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิของแต่ละแหล่งทุน จำนวน 105 เรื่อง ประกอบด้วยงานวิจัยเชิงปริมาณ จำนวน 25 เรื่อง และงานวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 80 เรื่อง และเพื่อให้ได้ข้อสรุปและองค์ความรู้จากงานวิจัยต่างๆ ในช่วงระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา การสังเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้จึงเลือกใช้การสังเคราะห์งานวิจัยโดยใช้วิธีเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสังเคราะห์ข้อค้นพบจากรายงานการวิจัยจำนวน 105 เรื่องดังกล่าว ซึ่งองค์ความรู้ที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อแนวทางใหม่ ๆ ในระดับปฏิบัติการของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องที่ต้องการนำผลจากการการวิจัยไปใช้ในการทำงาน ตลอดจนนำข้อมูลบางส่วนไปทำการวิจัยเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานมากยิ่งขึ้น รวมทั้งผู้บริหารระดับสูงสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการวางแผน กำหนดยุทธศาสตร์ และกำหนดกลยุทธ์ในการจัดการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดน่าน ต่อไป

วัตถุประสงค์

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาคุณลักษณะงานวิจัย (2) เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยในพื้นที่จังหวัดน่าน และ (3) เพื่อเสนอแนะเชิงนโยบายในการจัดการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น

ทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดการสังเคราะห์งานวิจัย

การสังเคราะห์งานวิจัย (Research Synthesis) หมายถึง การนำผลงานวิจัยตั้งแต่ 2 เรื่องขึ้นไปมาบูรณาการด้วยกระบวนการวิจัยตามระเบียบวิธีทางวิทยาศาสตร์ (Research Synthesis as a Scientific Process) เพื่อตอบปัญหาใดปัญหาหนึ่งโดยทำการรวบรวมงานวิจัยหลาย ๆ เรื่องที่ศึกษาในประเด็นปัญหาเดียวกันมาศึกษาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ หรือวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อนำเสนอข้อสรุปอย่างเป็นระบบและได้คำตอบปัญหาวิจัยที่ต้องการ รวมถึงได้ข้อเสนอแนะทั่วไปในหัวข้อที่ศึกษาโดยใช้เหตุผลเชิงอุปมาน (Induction Reasoning) (Cooper, Hedges & Valentine, 2009 ; Glass, McGaw, & Smith, 1981)

ประเภทการสังเคราะห์งานวิจัย (Research Synthesis) จำแนกได้ 2 ประเภท ดังนี้

(1) การสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Synthesis) เป็นการอ่านวิเคราะห์รายงานวิจัยในประเด็นหัวข้อที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาเขียนสรุปเข้าด้วยกันเป็นองค์ความรู้ของผู้วิจัย และ (2) การสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research Synthesis) เป็นการวิเคราะห์จำนวน ตัวเลข หรือค่าสถิติในประเด็นหัวข้อที่เกี่ยวข้องที่ปรากฏอยู่ในงานวิจัย แล้วนำมาจัดกลุ่มและหมวดหมู่ให้ได้ข้อสรุปใหม่ การสังเคราะห์เชิงปริมาณจึงเป็นการวิเคราะห์ผลวิเคราะห์ (Analysis of Analysis) หรือการวิเคราะห์เชิงผสมผสาน (Integrative Analysis) หรือการวิจัยงานวิจัย (Research of Research) (Wiratchai & Wongwanich, 1998) สำหรับวิธีการที่ใช้สังเคราะห์งานวิจัย มี 2 วิธี ดังนี้ (1) การสังเคราะห์เนื้อหาสาระโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ทอิกมาน (Meta-Analysis) ซึ่งเป็นวิธีการสังเคราะห์เชิงปริมาณที่ต้องใช้ระเบียบวิธีทางสถิติเป็นการนำเสนอข้อค้นพบจากงานวิจัยทุกเรื่องในหน่วยมาตรฐานเดียวกัน และบูรณาการข้อค้นพบของรายงานการวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ทั้งหมด พร้อมทั้งแสดงให้เห็นความเกี่ยวข้องระหว่างข้อค้นพบกับลักษณะงานวิจัยสามารถดำเนินการแบบง่าย ๆ โดยใช้วิธีการแจกแจง และ (2) การสังเคราะห์เนื้อหาสาระของรายงานการวิจัยด้วยวิธีการบรรยายเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งจะได้บทสรุปรวมข้อค้นพบของรายงานการวิจัยที่นำมาสังเคราะห์โดยยังคงสาระของงานวิจัยแต่ละเรื่องไว้ด้วย หรืออาจจะนำเสนอบทสรุปรวมลักษณะภาพรวมโดยไม่คงสาระของงานวิจัยแต่ละเรื่องก็ได้ ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจการวิจัยเชิงระบบและนโยบายได้ดีขึ้นผ่านกระบวนการที่เห็นมุมมองและการตัดสินใจของผู้เชี่ยวชาญในการสรุปทิศทาง แนวโน้ม หรือข้อเสนอแนะที่ควรจะเป็นและเหมาะสมกับบริบท (Gilson, 2014, 29)

2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาลำพูน (พ.ศ. 2557 - พ.ศ. 2560) ฉบับทบทวนใหม่ (รอบปี พ.ศ. 2560)

จากวิสัยทัศน์การพัฒนา “เมืองแห่งความสุข ธรรมชาติสมบูรณ์ แหล่งท่องเที่ยวหลากหลาย พร้อมมุ่งสู่ประชาคมอาเซียน” มียุทธศาสตร์การพัฒนา 4 ยุทธศาสตร์ ดังนี้ (The Nan Provincial Office, 2017)

ยุทธศาสตร์ที่ 1 บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยความร่วมมือของภาคประชาสังคม มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืน การพัฒนาระบบการดูแลและใช้ประโยชน์ลุ่มน้ำน่านโดยใช้ระบบภูมิสารสนเทศ พัฒนาแหล่งน้ำให้มีปริมาณน้ำพอเพียงกับการอุปโภคบริโภคและการเกษตรกรรม บริหารจัดการมลพิษของเสียที่เป็นอันตราย พัฒนาระบบเตือนภัย ป้องกันภัย ฟื้นฟูและบำบัดภัยจากธรรมชาติและการบริหารจัดการที่ดินโดยทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพเศรษฐกิจการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยว

ตลอดจนพัฒนาทรัพยากรการผลิตทางการเกษตร และการพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืนเพื่อให้เป็นเมืองที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยว มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และมีผลผลิตทางการเกษตรที่อุดมสมบูรณ์ โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวและรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร โครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการพัฒนาด้านการค้าชายแดน การลงทุน การผลิตและการท่องเที่ยว ส่งเสริมให้องค์กรเกษตรกรพัฒนาการผลิตและพัฒนาการตลาดสินค้าเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์เพื่อรองรับตลาดต่างประเทศและต่างประเทศ และพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน รวมทั้งเพิ่มช่องทางการตลาด 3 ระดับ (จังหวัด/ภูมิภาค/ประเทศเพื่อนบ้าน)

ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้เยาวชนมีจิตสำนึกรักบ้านเกิด สืบทอดประเพณีวัฒนธรรม การเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนและเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และหน่วยงานภาครัฐ รวมทั้งพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาสให้สามารถพึ่งตนเองได้ตามศักยภาพที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ความมั่นคงและเสริมสร้างความสัมพันธ์ชายแดน ตลอดจนวางระบบบริหารจัดการเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาความร่วมมือระดับท้องถิ่นของเจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการกับประเทศเพื่อนบ้านในการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกัน เพิ่มมาตรการเฝ้าระวังลาดตระเวน รวมทั้งบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดในพื้นที่ชายแดน ตลอดจนการสร้างความปลอดภัยและความสมานฉันท์ด้วยการเพิ่มมาตรการการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนาเสริมสร้างความมั่นคงในพื้นที่หมู่บ้านชายแดนและพื้นที่ตอนใน สกัดกั้นเส้นทางลำเลียงยาเสพติดพร้อมลดพื้นที่และกลุ่มเสี่ยงยาเสพติดโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน และพัฒนาองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้กับบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐและประชาชน

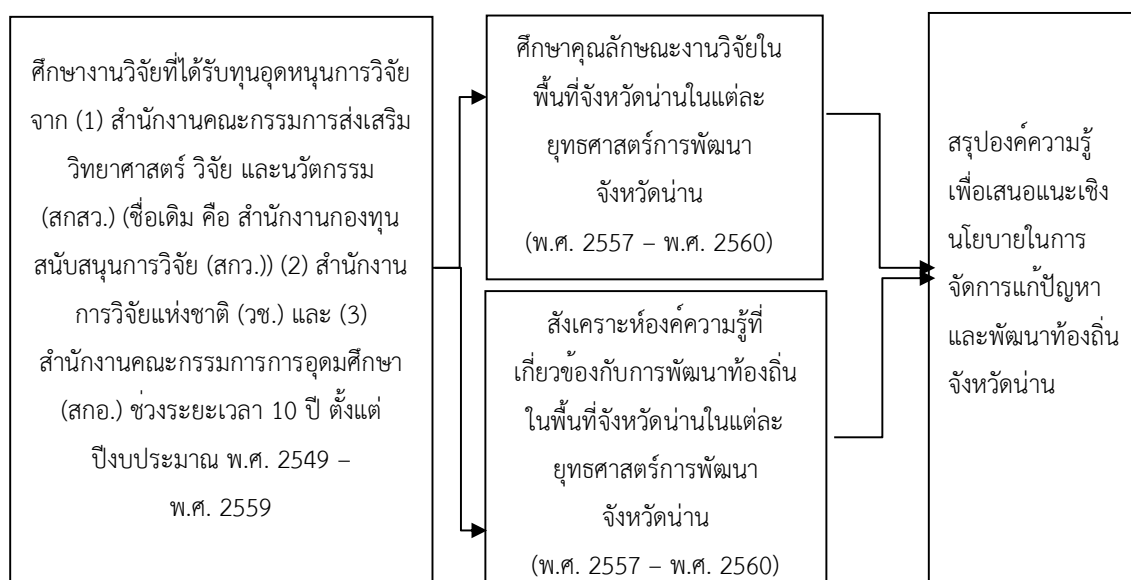
3. งานวิจัยและงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง

จากงานวิจัยของ Phorntaweekul & Wangkamjan (2018,109-117) ที่ได้สังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยใช้การสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพ และใช้แบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัยเชิงปริมาณและแบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัยเชิงคุณภาพเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อจัดหมวดหมู่ตามประเด็นการเชื่อมโยง การหาความสัมพันธ์ การตีความ และสร้างข้อสรุป นำเสนอข้อมูลการวิจัยโดยใช้รูปแบบการเขียนบรรยายผลการวิจัย และมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนา ผลการวิจัยระบุว่า การมีส่วนร่วม

ของชุมชนและรัฐเป็นสิ่งจำเป็น รัฐต้องให้การสนับสนุนทั้งในด้านงบประมาณ ความรู้ บุคลากร และนโยบายที่สอดคล้องกับชุมชน รวมทั้งงานวิจัยของ Soonthornkit (2018, 19) ที่ได้สังเคราะห์งานวิจัยเพื่อกำหนดกระบวนการยุทธศาสตร์ชาติ และมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกรอบแนวคิดและเนื้อหาของยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งในการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ ภาครัฐควรนำหลักการและเงื่อนไขของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้อย่างจริงจังในการบริหารจัดการในภาครัฐทุกระดับ โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐศาสตร์มหภาคและการลงทุนระยะยาวขนาดใหญ่ของภาครัฐ

นอกจากนี้ งานทางวิชาการของ Naritoom (2008, 56) ยังระบุว่า การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม อาจเรียกได้ว่าเป็นการวิจัยเพื่อท้องถิ่นโดยให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดและปฏิบัติอย่างเป็นระบบเพื่อแก้ไขปัญหาของตนเอง งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงเป็นงานวิจัยที่เน้นการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่นมากที่สุด รวมทั้งในงานทางวิชาการของ Pattaranukrom (2017, 138) ยังได้แสดงทัศนะว่า การวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นจะให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนแต่ละพื้นที่เพื่อให้คนในชุมชนสามารถแก้ปัญหาและเกิดการพัฒนาในท้องถิ่น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1: กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการวิจัย

1. **ขั้นตอนที่ 1** ประชากรที่ใช้ในการศึกษามาจากการรวบรวมรายงานวิจัยในพื้นที่จังหวัดน่าน ช่วงระยะเวลา 10 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2549 – พ.ศ. 2559 ในประเด็นที่ครอบคลุมทั้งด้านการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจและทรัพยากรสิ่งแวดล้อมเพื่อให้คนในชุมชนได้เห็นเป้าหมายการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ร่วมกัน การขับเคลื่อนงานพัฒนาที่จะทำให้ชุมชนท้องถิ่นมีความมั่นคงและมีคุณภาพชีวิตที่ดีโดยยังคงรักษา เอกลักษณ์และปรับใช้ภูมิปัญญาของชุมชนท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมในการจัดการปัญหาและพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการฟื้นฟูและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสู่ความสมดุลและยั่งยืนด้วยการส่งเสริม การจัดการพื้นที่อย่างมีส่วนร่วม/บูรณาการ สร้างโอกาสให้คนในชุมชนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรและทุนในชุมชน รวมถึงเชื่อมโยงแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสู่ยุทธศาสตร์จังหวัดโดยพิจารณา ความสอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดน่าน 4 ปี (พ.ศ. 2557 – พ.ศ. 2560)

2. **ขั้นตอนที่ 2** เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกจากงานวิจัยที่มีกระบวนการที่ น่าเชื่อถือผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิของแต่ละแหล่งทุน รวมจำนวน 105 เรื่อง และได้รับทุน จาก 3 แหล่งทุน ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.) (ชื่อเดิม คือ สำนักงาน กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)) สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ที่ดำเนินการแล้วเสร็จและมีรายงานฉบับสมบูรณ์ที่สามารถสืบค้นได้จากฐานข้อมูลการวิจัยของ วช. ฐานข้อมูล e-Library ของ สกสว. และฐานข้อมูล ThaiLIS ของ สกอ. ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1

แสดงจำนวนงานวิจัยพื้นที่จังหวัดน่านที่ได้รับทุนช่วงระยะเวลา 10 ปี ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2549 – พ.ศ. 2559 ที่ดำเนินการ แล้วเสร็จและมีรายงานฉบับสมบูรณ์ที่สามารถสืบค้นได้

แหล่งทุน	จำนวนงานวิจัย ที่มีรายงานฉบับสมบูรณ์สามารถสืบค้นได้ (เรื่อง)
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและ นวัตกรรม (สกสว.)	27
สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)	76
สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.)	2
รวม	105

3. **ขั้นตอนที่ 3** สร้างแบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยได้กำหนดแบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัยเป็นแบบบันทึกเพื่อแสดงความสัมพันธ์และสร้างความเชื่อมโยงระหว่างงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ด้านสาระของการวิจัย (Substantive) ได้แก่ ประเด็นการวิจัย ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัย ประโยชน์ในการนำไปใช้ ตอนที่ 2 ด้านวิธีการวิจัย (Methodological) ได้แก่ แบบแผนการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประชากรเป้าหมายในการวิจัย ตอนที่ 3 ด้านผลการวิจัย (Research Result) ได้แก่ องค์ความรู้ที่ได้จากข้อค้นพบในงานวิจัย ได้ยึดตามประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาลำพูน 4 ปี (พ.ศ. 2557 – พ.ศ. 2560)
4. **ขั้นตอนที่ 4** หาคุณภาพเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัย ได้ผ่านการพิจารณาคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาในด้านความสอดคล้องของข้อมูลที่ต้องการบันทึกกับนิยามของคุณลักษณะของงานวิจัย ซึ่งพบว่ามีความสอดคล้องเท่ากับ 0.78 แสดงว่าทุกข้อมูลมีความสอดคล้องกับนิยามของคุณลักษณะของงานวิจัย จากนั้นได้ปรับปรุงรายละเอียดแบบบันทึกคุณลักษณะที่ยังไม่ชัดเจนให้มีความชัดเจนมากขึ้น
5. **ขั้นตอนที่ 5** การสังเคราะห์งานวิจัย ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวคิดการสังเคราะห์งานวิจัยของ Wiratchai & Wongwanich (1998) มาเป็นแนวทางในการสังเคราะห์และนำข้อค้นพบที่ได้ไปศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการจัดการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น โดยยึดตามประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาลำพูน 4 ปี (พ.ศ. 2557 – พ.ศ. 2560)
6. **ขั้นตอนที่ 6** สรุปผลการสังเคราะห์ตามวัตถุประสงค์และประเด็นองค์ความรู้ตามกรอบแนวคิดการวิจัย เพื่อเสนอแนะเชิงนโยบายในการจัดการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น จังหวัดลำพูน ที่สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ของจังหวัดลำพูนโดยจัดประชุมระดมความคิดร่วมกันระหว่างนักวิจัยและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ประกอบการ รวมจำนวน 15 คน

ผลการวิจัย

1. **ผลการศึกษาคุณลักษณะงานวิจัยในพื้นที่จังหวัดลำพูนระหว่าง ปี พ.ศ. 2549 – พ.ศ. 2559 ที่ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากทั้ง 3 แหล่งทุน** พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งเน้นการอธิบายลักษณะ/การทำนายปรากฏการณ์ทางสังคม โดยเฉพาะบริบทสังคมท้องถิ่น แบ่งตามประเด็นการวิจัยพบว่า เป็นงานวิจัยที่เน้นประเด็นการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ และการวิจัยสิ่งแวดล้อม ความหลากหลายทางชีวภาพและระบบนิเวศ

และงานวิจัยพืชสวน/พืชไร่ โดยเป็นงานวิจัยที่นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์เชิงพื้นที่ ด้านระเบียบวิธีวิจัย พบว่า ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิงบรรยาย/สำรวจ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสัมภาษณ์ สำหรับประชากรและกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นประชาชนในพื้นที่ ส่วนประเด็นที่ไม่ได้ทำการวิจัยระหว่าง ปี พ.ศ. 2549 – พ.ศ. 2559 ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง อ้อยและน้ำตาล ปาล์มน้ำมัน พลาสติกชีวภาพ สมุนไพรไทย อาหารเสริมและสปา อาหาร เพื่อเพิ่มคุณค่าและความปลอดภัยสำหรับผู้บริโภค การค้า วัสดุอุปกรณ์เครื่องมือทางการแพทย์และเวชภัณฑ์ การคมนาคมขนส่งระบบราง โลจิสติกส์และโซ่อุปทาน ประชาคมอาเซียน และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

2. ผลการสังเคราะห์องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดน่านจากงานวิจัยในพื้นที่ซึ่งยึดตามประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดน่าน 4 ปี (พ.ศ. 2557 – พ.ศ. 2560)

2.1 องค์ความรู้ที่งานวิจัยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญ ได้แก่ องค์ความรู้ด้านการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 3 ดังเช่น องค์ความรู้การสร้างภูมิคุ้มกันให้เยาวชนมีจิตสำนึกรักบ้านเกิด โดยนักวิจัยได้สร้างความเข้าใจให้กับชุมชนและเยาวชนเกี่ยวกับจิตสำนึกรักบ้านเกิด และควรทำอย่างสม่ำเสมอ สำหรับงานวิจัยในประเด็นจัดการแก้ปัญหาผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาสให้สามารถพึ่งตนเองได้ตามศักยภาพที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนซึ่งสอดคล้องกับกลยุทธ์ที่ 3 เสริมสร้างศักยภาพของชุมชน/อปท. และหน่วยงานภาครัฐในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาสให้สามารถพึ่งตนเองได้ตามศักยภาพที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนพบว่า ยังมีการดำเนินการวิจัยจำนวนไม่มากนัก ทำให้ขาดองค์ความรู้ด้านการดูแลกลุ่มผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส

2.2 องค์ความรู้ที่งานวิจัยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญรองลงมา ได้แก่ องค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม ซึ่งเป็นงานวิจัยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 1 ประกอบด้วยองค์ความรู้ด้านส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืนเพิ่มขึ้น การพัฒนาระบบการดูแลและใช้ประโยชน์ลุ่มน้ำน่านให้มีประสิทธิภาพโดยใช้ระบบภูมิสารสนเทศ การพัฒนาแหล่งน้ำให้มีปริมาณน้ำพอเพียงกับการอุปโภคบริโภคและการเกษตรกรรม การบริหารจัดการมลพิษของเสียที่เป็นอันตรายไม่ให้ก่อปัญหาภัยพิบัติและทรัพยากร การฟื้นฟูและบำบัดภัยจากธรรมชาติ การบริหารจัดการที่ดินและการปรับปรุงการปลูกพืชเชิงเดี่ยวให้เป็นระบบผสมผสานโดยพัฒนาระบบวนเกษตร พืชเศรษฐกิจ ไม้ผล นอกจากนี้ยังพบองค์ความรู้ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพเศรษฐกิจการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว ตลอดจนการพัฒนาทรัพยากรการผลิตทางการเกษตรและการพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืนในประเด็นการพัฒนาทรัพยากรการผลิตทางการเกษตรที่ต้องใช้การบริหารจัดการเครือข่าย

อย่างมีส่วนร่วมซึ่งเป็นกระบวนการที่นำไปสู่ความสำเร็จของเครือข่ายเกษตรผสมผสาน

ทั้งนี้ ไม่พบงานวิจัยเกี่ยวกับองค์ความรู้ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านความมั่นคง เสริมสร้างความสัมพันธ์ชายแดน ตลอดจนการวางระบบบริหารจัดการเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

3. ผลการศึกษาเพื่อเสนอแนะเชิงนโยบายในการจัดการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น

3.1 ยุทธศาสตร์ที่ 1 บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม ได้แก่ (1) ควรส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืนเพิ่มขึ้น (2) ควรผลักดันให้โครงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและด้านการอนุรักษ์สืบสานพันธุ์พืชพรรณ บรรจุอยู่ในแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งในระยะสั้นและระยะยาว (3) ควรส่งเสริมการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างประหยัดและสร้างทรัพยากรทดแทน (4) ควรมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

3.2 ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพเศรษฐกิจการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยว ตลอดจนพัฒนาทรัพยากรการผลิตทางการเกษตร และการพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืน ได้แก่ (1) ควรพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพเศรษฐกิจการค้า โดยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (2) ควรให้ผู้นำและคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้งระบบ (3) ควรจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว การพัฒนาอาชีพ และพัฒนามัคคุเทศก์ท้องถิ่น (4) การพัฒนาทรัพยากรการผลิตทางการเกษตร ควรส่งเสริมรูปแบบการเกษตรผสมผสานกับทางเลือกอื่น ๆ ที่เหมาะสมรวมด้วยกัน

3.3 ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ (1) ควรส่งเสริมการสร้างอาชีพและรายได้อย่างยั่งยืน (2) ควรให้ความรู้และกระตุ้นให้ชุมชนเห็นความสำคัญในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในกิจกรรมชุมชน (3) ควรสำรวจและสอบถามข้อมูลเชิงลึกด้านรายรับและรายจ่ายครัวเรือนทั้งตำบลเพื่อเก็บเป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน (4) ควรส่งเสริมและสร้างความตระหนักให้เยาวชนสนใจและเห็นคุณค่าของอาหารรวมทั้งความมั่นคงทางอาหารในวิถีชีวิตท้องถิ่น

3.4 ยุทธศาสตร์ที่ 4 ความมั่นคงและเสริมสร้างความสัมพันธ์ชายแดน ตลอดจนการวางระบบบริหารจัดการเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ได้แก่ (1) ควรพัฒนาเส้นทางคมนาคมให้สะดวกต่อการเดินทางไปยังจุดผ่อนปรนการค้าชายแดน (2) ควรลดความซับซ้อนของการตรวจสอบการส่งสินค้าออกและการนำสินค้าเข้า

อภิปรายผลการวิจัย

1. คุณลักษณะงานวิจัยในพื้นที่จังหวัดน่าน จากผลการศึกษาพบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งเน้นการอธิบายลักษณะ/การทำนาย ปรากฏการณ์ทางสังคมโดยเฉพาะบริบทสังคมท้องถิ่น แบ่งตามประเด็นการวิจัยพบว่า เป็นงานวิจัยที่เน้นประเด็นการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ และการวิจัยสิ่งแวดล้อม ความหลากหลายทางชีวภาพและระบบนิเวศ งานวิจัยพืชสวน/พืชไร่และเป็นงานวิจัยที่นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์เชิงพื้นที่ เมื่อพิจารณาด้านระเบียบวิธีวิจัย พบว่า ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิงบรรยาย/สำรวจ และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยส่วนใหญ่ใช้แบบสัมภาษณ์ สำหรับประชากรและกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นประชาชนในพื้นที่ในแต่ละชุมชนที่มีลักษณะความเป็นอยู่ คุณภาพชีวิตและความรู้ความเข้าใจในการสื่อความหมายที่ต่างกันไป เนื่องด้วยจังหวัดน่านมีความหลากหลายของพื้นที่และวิถีวัฒนธรรมเฉพาะถิ่นที่ต่างกันไป ดังนั้นแนวทางการบริหารจัดการควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ Pattaranukrom (2017, 138) ที่ระบุว่าแนวทางการวิจัยเพื่อท้องถิ่น (Community-Based Research) เป็นกระบวนการที่มองภาพการทำงานระหว่างวิจัยกับการพัฒนาเป็นงานเดียวกันและเกื้อหนุนกัน ใช้ความรู้ที่ได้จากการทำวิจัยโดยนักวิจัยชาวบ้านกับความรู้จากภูมิปัญญาพื้นบ้านในการแก้ปัญหาของตนเอง ก่อให้เกิดการเรียนรู้ของคนในชุมชนที่เป็นเจ้าของปัญหาและมีหน้าที่ต้องแก้ปัญหาอันเป็นกุญแจดอกสำคัญที่จะไขไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนแต่ละพื้นที่จึงมีความสำคัญและเอื้อให้สามารถแก้ปัญหาและเกิดการพัฒนา และควรส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมด้านการพัฒนาท้องถิ่นให้มากขึ้น เพื่อชุมชนจะได้นำผลของการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการแก้ปัญหาและพัฒนาได้ตรงประเด็น ส่วนประเด็นที่ไม่ได้ทำการวิจัยระหว่างปี พ.ศ. 2549 – พ.ศ. 2559 ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง อ้อย และน้ำตาล ปาล์มน้ำมัน พลาสติกชีวภาพ สมุนไพรไทย อาหารเสริมและสปา อาหารเพื่อเพิ่มคุณค่าและความปลอดภัยสำหรับผู้บริโภค ซึ่งประเด็นดังกล่าวไม่ได้ทำการวิจัยอาจเนื่องจากลักษณะทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดน่านมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าและภูเขา มีพื้นที่ทำการเพาะปลูกน้อย รวมทั้งการเพาะปลูกพืชผลการเกษตรดังกล่าวเพื่ออุตสาหกรรมมีน้อยมากจึงไม่มีการวิจัยประเด็นดังกล่าว

2. การสังเคราะห์องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดน่าน

จากผลการสังเคราะห์ พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับองค์ความรู้ด้านการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งตรงกับยุทธศาสตร์ที่ 3 ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดน่าน (พ.ศ. 2557 – พ.ศ. 2560) โดยประกอบด้วยองค์ความรู้ด้านการสร้างภูมิคุ้มกันให้เยาวชนมีจิตสำนึกรักบ้านเกิด ซึ่งนักวิจัยได้สร้างความเข้าใจให้กับชุมชนและเยาวชนในด้านจิตสำนึกรักบ้านเกิด

และเป็นสิ่งที่ควรทำอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้จากผลการประชุมระดมความคิดเห็นระหว่างนักวิจัยและผู้ทรงคุณวุฒิ ได้เสนอแนะเชิงนโยบายในการจัดการแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น จังหวัดน่านในประเด็นการสร้างอาชีพและรายได้ที่ยั่งยืน การให้ความรู้และกระตุ้นให้ชุมชนนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในกิจกรรมชุมชน ส่งเสริมและสร้างความตระหนักให้เยาวชนเห็นคุณค่าของอาหารในวิถีชีวิตท้องถิ่น รวมทั้งจัดทำฐานข้อมูลเชิงลึกด้านรายรับและรายจ่ายในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในงานวิชาการของ Soonthornkit (2018, 19) ที่เสนอแนะกรอบแนวคิดในการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ โดยภาครัฐควรนำหลักการและเงื่อนไขของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้อย่างจริงจังในการบริหารจัดการของภาครัฐทุกระดับ โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจมหภาคและการลงทุนระยะยาวขนาดใหญ่ของภาครัฐ รองลงมางานวิจัยให้ความสำคัญกับองค์ความรู้ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม ประกอบด้วยองค์ความรู้ด้านการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับ Naritoom (2008, 56) ที่ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมนี้อาจเรียกได้ว่าเป็นการวิจัยเพื่อท้องถิ่นโดยให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดและปฏิบัติอย่างเป็นระบบเพื่อแก้ไขปัญหาของตนเอง และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาตินั้น ควรใช้รูปแบบการผสมผสานกับทางเลือกอื่น ดังตัวอย่างองค์ความรู้จากงานวิจัยที่ได้จากการสังเคราะห์ครั้งนี้ของ Meejui & Surapornphai boon (2008, 88) ซึ่งศึกษาการพัฒนาทางเลือกระบบเกษตรที่เหมาะสมเพื่อทดแทนการปลูกข้าวโพดบนพื้นที่ลาดชัน และพบว่าการทำเกษตรผสมผสานเป็นทางเลือกใหม่ที่เหมาะสมเพื่อทดแทนข้าวโพดในที่ลาดชันของอำเภอเป้าหมายในจังหวัดน่านรวมทั้งเป็นรูปแบบการผสมผสานกับทางเลือกอื่น ๆ ที่เหมาะสมรวมด้วยกันเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการบริหารจัดการ สำหรับองค์ความรู้ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 2 ซึ่งเกี่ยวกับการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพเศรษฐกิจการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยว ตลอดจนการพัฒนาทรัพยากรการผลิตทางการเกษตรและการพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืนพบว่า กระบวนการที่นำไปสู่ความสำเร็จของเครือข่ายเกษตรผสมผสานต้องใช้ในการบริหารจัดการเครือข่ายอย่างมีส่วนร่วม

3. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการจัดการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น จังหวัดน่าน จากผลการศึกษาเพื่อเสนอแนะเชิงนโยบายในการจัดการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น จังหวัดน่านตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา จังหวัดน่าน (พ.ศ. 2557 – พ.ศ. 2560) ที่สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์ที่ 3 และยุทธศาสตร์ที่ 4 สรุปได้ดังนี้ (1) ควรส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืนเพิ่มขึ้น (2) ควรนำประเด็นกระบวนการมี

ส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น ไปบรรจุอยู่ในแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว รวมทั้งการจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน (3) ควรให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย รวมทั้งให้คนในชุมชนและผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในวิเคราะห์และจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้งระบบ (4) ควรให้ความรู้และกระตุ้นให้ชุมชนเห็นความสำคัญในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในกิจกรรมชุมชนและส่งเสริมความตระหนักให้เยาวชนสนใจและเห็นคุณค่าในเรื่องอาหารและความมั่นคงทางอาหาร ในวิถีชีวิตท้องถิ่น (5) ควรพัฒนาเส้นทางคมนาคมให้สะดวกต่อการเดินทางไปยังจุดผ่อนปรนการค้าชายแดน และควรลดความซ้ำซ้อนของการตรวจสอบการส่งออกและนำเข้าสินค้าจากข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ในการจัดการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นตามประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 ถึงยุทธศาสตร์ที่ 4 ดังกล่าวข้างต้นซึ่งเป็นผลที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้ จะเห็นว่าในแต่ละข้อเสนอแนะล้วนต้องอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ซึ่งสอดคล้องกับงานทางวิชาการของ Pattaranukrom (2017, 138) ที่กล่าวถึงแนวทางการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ว่าควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนแต่ละพื้นที่เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาและเกิดการพัฒนา

สรุป

จากการสังเคราะห์งานวิจัยในพื้นที่จังหวัดน่านที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.) สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ในช่วงระยะเวลา 10 ปี (พ.ศ. 2549 - พ.ศ. 2559) สรุปข้อค้นพบได้ดังนี้ คุณลักษณะของงานวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่มุ่งเน้นการอธิบายลักษณะ/การทำนาย ปรากฏการณ์ทางสังคม โดยเฉพาะบริบทสังคมท้องถิ่น และเป็นงานวิจัยที่นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์เชิงพื้นที่ สำหรับองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดน่าน พบว่า งานวิจัยให้ความสำคัญกับองค์ความรู้ที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดน่านในยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อการจัดการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นในประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควรส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืนเพิ่มขึ้น

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 การกำหนดยุทธศาสตร์ ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับองค์ความรู้ด้านการพัฒนาและยกระดับ

คุณภาพชีวิตของประชาชนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งนำหลักการและเงื่อนไขของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้อย่างจริงจังในการบริหารจัดการของภาครัฐทุกระดับ

1.2 การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม โดยกำหนดเป็นกลยุทธ์ส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนให้เกิดความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนมากขึ้น

1.3 การส่งเสริมงานวิจัย

1.3.1 ควรให้ความสำคัญในประเด็นยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงและเสริมสร้างความสัมพันธ์ชายแดน ตลอดจนการวางระบบบริหารจัดการเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เนื่องจากจังหวัดน่านมีเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านและมีการวางแผนการขยายตัวทางเศรษฐกิจ แต่ยังขาดข้อมูลด้านการวิจัยเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับชุมชน รวมทั้งส่งเสริมการนำองค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้ ไปต่อยอดและใช้ประโยชน์ในแต่ละพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย รวมทั้งมีนโยบายให้มีการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการชุมชน ตลอดจนควรเน้นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมด้านการพัฒนาท้องถิ่นชุมชน โดยมีวิธีการ (1) สร้างกระบวนการในการส่งเสริมและประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายเพื่อให้เกิดความยั่งยืน (2) สร้างระบบการจัดการสารสนเทศและระบบสนับสนุนการตัดสินใจ

1.3.2 ควรส่งเสริมการทำวิจัยในประเด็นข้าว สมุนไพรไทย การเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศซึ่งยังมีการวิจัยไม่มากแต่มีความสำคัญเพื่อนำข้อมูลไปกำหนดยุทธศาสตร์ และกำหนดกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นของจังหวัด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงผสมผสาน ซึ่งเป็นการสังเคราะห์งานวิจัยที่เหมาะสมกับการสังเคราะห์งานวิจัยที่ถูกออกแบบเป็นงานวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเข้าด้วยกัน อันจะทำให้ผลการวิจัยมีความครอบคลุมมากยิ่งขึ้น และช่วยในการนำไปกำหนดยุทธศาสตร์และกลยุทธ์เพื่อใช้ในการจัดการแก้ปัญหาและการพัฒนาท้องถิ่นได้ตรงประเด็นมากขึ้น

2.2 ควรมีการสังเคราะห์งานวิจัยที่มีประเด็นการวิจัยสู่การปฏิบัติ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงนโยบาย (Policy Research) เพื่อมุ่งหวังให้การตัดสินใจสู่การดำเนินการดังกล่าวมีความถูกต้อง เหมาะสม และเป็นไปได้มากที่สุด

References

- Cooper, H. ; Hedges, L. V. & Valentine, J. C. (Eds.). (2009). **The handbook of research synthesis and meta-analysis**. (2nd ed.). New York: Russell Sage Foundation.
- Glass, G. V. ; McGaw, B. & Smith, M. L. (1981). **Meta-analysis in social research**. Beverly Hills, CA: Sage Publications.
- Gilson, L. (2014). Qualitative research synthesis for health policy analysis: What does it entail and what does it offer?. **Health Policy and Planning**. 29(Suppl. 3), iii1-iii5.
- Kitinartintrane, C. (2014, March 20). Conserving Nan forests. **Bangkokbiznews**. Retrieved May 7, 2020, from <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/569936>. [in Thai]
- Meejui, S. & Surapornphaiboon, P. (2008). **Development project on suitable alternative agricultural system to substitute rice cultivation on slope area with the participation of the farmers in Nan Province**. Bangkok: The Thailand Research Fund. [in Thai]
- Naritoom, C. (2008). **Participatory agriculture development**. Bangkok: Kasetsart University. [in Thai]
- Pattaranukrom, P. (2017). Community-based research: University role in sustainable community development. **ROMPHRUEK JOURNAL**. 35(3), 137-156. [in Thai]
- Phorntaweekul, S. & Wangkamjan, J. (2018). Synthesis of research on developing a learning society for sustainable development. **Nakhon Phanom University Journal**. 8(3), 109-117. [in Thai]
- Soonthornkit, S. (2018). The national strategy process. **The National Defence College of Thailand Journal**. 60(1), 8-23. [in Thai]
- Srisuwan, P. (2009). **Strategy formulation for research promotion of the Royal Thai Air Force Air War Program: A mixed-research method of research synthesis, survey and needs assessment research**. (Doctoral dissertation, Educational Research Methodology, Chulalongkorn University). [in Thai]

- The Nan Provincial Office. (2017). **Provincial development strategy plan for Nan Province (2014 - 2017); New Revised Edition; Year 2017**. Retrieved January 7, 2020, from www.nan.go.th/webjo/index.php?option=com. [in Thai]
- The National Research Council of Thailand. (2016). **Research framework for the fiscal year 2016**. Bangkok: National Research Council of Thailand. [in Thai]
- Wiratchai, N. (1999). **Meta-analysis**. Bangkok: Chulalongkorn University. [in Thai]
- Wiratchai, N. & Wongwanich, S. (1998). **A synthesis of research in education using meta-analysis and content analysis**. Bangkok: Office of the National Education Commission. [in Thai]

การวิเคราะห์เนื้อหาด้านพลเมืองศึกษาในหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม
สำหรับนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ
Civic Education Content Analysis in Civil Duties and Moral Textbooks
for Vocational Certificate Students

กัมปนาท คำอินบุตร^{1*} , จารุณี มณีกุล^{2**} , ชรินทร์ มั่งคั่ง^{3***}
Khampanat Khaminbud^{1*} , Jarunee Maneekul^{2**} , Charin Mangkhang^{3***}

¹หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา (สังคมศึกษา) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
เลขที่ 239 ถนนห้วยแก้ว ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200 ประเทศไทย

¹Master of Education Program in Education (Social Studies),
Faculty of Education, Chiang Mai University

239 Huay Kaew Road, Suthep Sub-district, Muang District, Chiang Mai Province, 50200, Thailand

^{2,3}ภาควิชาหลักสูตร การสอนและการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
เลขที่ 239 ถนนห้วยแก้ว ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200 ประเทศไทย

^{2,3}Department of Curriculum, Teaching & Learning, Faculty of Education, Chiang Mai University
239 Huay Kaew Road, Suthep-district, Muang District, Chiang Mai Province, 50200, Thailand

รับบทความ: 16 สิงหาคม 2560 ปรับปรุงบทความ: 6 ตุลาคม 2560 ตอปรับตีพิมพ์บทความ: 17 ตุลาคม 2560

*ผู้เขียนหลัก

อีเมล: Naraknat.cute@gmail.com

**อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก (รองศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์ภาควิชาหลักสูตร การสอนและการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

***อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม (รองศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์ภาควิชาหลักสูตร การสอนและการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์ (1) เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาด้านพลเมืองศึกษาในหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมกับการสร้างพลเมืองดี (2) เพื่อเปรียบเทียบเนื้อหาด้านพลเมืองศึกษาในหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมของหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมแต่ละเล่ม (3) เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาด้านพลเมืองศึกษาในหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมกับจุดหมายของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย คือ หนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมจากสำนักพิมพ์ต่างๆ ทั้งหมด 14 เล่ม โดยเลือกแบบเจาะจงมา 5 เล่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) แบบวิเคราะห์เนื้อหาด้านพลเมืองศึกษาในหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม (2) แบบสัมภาษณ์ผู้เขียนหนังสือรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมต่อเนื้อหาด้านพลเมืองศึกษาในหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ และ ค่าร้อยละ ผลการวิจัย พบว่า (1) เนื้อหาพลเมืองศึกษาครอบคลุมทั้ง 6 ประเด็นที่วิเคราะห์ในหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม และมีจุดมุ่งหมายในการสร้างพลเมืองดีที่มีคุณลักษณะในด้านรับผิดชอบต่อสังคมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 29.78 (2) การเปรียบเทียบเนื้อหาพลเมืองศึกษาในหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมแต่ละเล่มพบว่า หนังสือรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมทุกเล่มมีเนื้อหาด้านรับผิดชอบต่อสังคมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 29.78 และหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมทุกเล่มมีเนื้อหาด้านยอมรับความแตกต่างน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.33 โดยที่หนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมของสำนักพิมพ์ที่ 3 มีผลรวมของเนื้อหาพลเมืองศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 26.89 และหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมของสำนักพิมพ์ที่ 2 มีผลรวมของเนื้อหาพลเมืองศึกษาน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 14 และ (3) เนื้อหาพลเมืองศึกษาที่พบในหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมสอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพในทุกด้าน คิดเป็นร้อยละ 100

คำสำคัญ

การวิเคราะห์เนื้อหา พลเมืองศึกษา หนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม

Abstract

The purposes of this research were (1) to analyze the content of civic education in Civil Duties and Moral Textbooks (2) to compare the content of civic education in each textbook and (3) to analyze the content and to compare it to the morals vocational certificate curriculum.

The data sources were 14 Civil Duties and Moral Textbooks from various publishers. The samples were 5 textbooks; selected by purposive sampling. The research instruments were (1) the civic education content analyzing in Civil Duties and Moral Textbooks form (2) the interview form for interview author of Civil Duties and Moral textbook about civic education content. Data were analyzed using frequency and percentage. The results revealed that (1) the civic education content covered 6 analyzed issues in textbooks; the most purpose had to instruct good citizens in social responsibility issue was at 29.78% (2) the comparison of the content of civic education in each textbook found that there had the most content about social responsibility was at 29.78% and different acceptance content was at lowest, 5.33%. The content of civic education in Civil Duties and Moral Textbooks of the third publisher in the overall had the most details of civic education 26.89%. The content of civic education in Civil Duties and Moral Textbooks of the second publisher has the least details of civic education 14% and (3) The content of civic education in each textbook related to the purpose of the morals vocational certificate curriculum is in all aspects with 100%.

Keywords

Content Analysis, Civic Education, Civil Duties and Moral Textbooks

บทนำ

ในการจัดการเรียนการสอนย่อมต้องอาศัยสื่อเป็นเครื่องมือในการนำเสนอไปยังผู้เรียน สื่อจึงนับเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งของการเรียนรู้ ตามที่ Malithong (2005, 100) ได้ระบุว่า เนื่องจากผู้สอนต้องใช้สื่อและช่องทางในการส่งเนื้อหาบทเรียนไปยังผู้เรียนให้รับรู้ด้วยประสาทสัมผัส ดังนั้นผู้สอนจึงต้องเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับวิชาว่าผู้เรียนจะมีการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสใดเพื่อการสื่อสารอย่างถูกต้อง โดยผู้เรียนจะรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างพร้อมกันก็ได้ ดังนั้นจึงเป็นความสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้สอนต้องเลือกใช้สื่อและช่องทางสื่อสารให้ถูกต้องเหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่จะสอน เหมาะสมกับรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในการเรียนด้วย ทั้งนี้เพราะการใช้สื่อที่ไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์อาจทำให้การเรียนการสอนนั้นไม่บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ นอกจากนี้เมื่อเลือกใช้สื่อประเภทใดแล้วย่อมต้อง

คำนึงถึงเทคโนโลยีของสื่อแต่ละประเภทรุ่นด้วยเพื่อเลือกใช้สื่อที่ทันสมัยและสามารถสื่อสารด้วยช่องทางต่างๆ เพื่อส่งเนื้อหาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างดีที่สุด

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการสอนในสายอาชีวศึกษานั้นพบว่า นักเรียนในสายอาชีวศึกษาขาดจิตสำนึกในเรื่องของคุณธรรมจริยธรรม ขาดจิตสาธารณะ ขาดการทำหน้าที่เป็นพลเมืองดีของสังคมและประเทศชาติ ซึ่งนักเรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ทุกคนต้องได้เรียนในรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ซึ่งจัดเป็นรายวิชาบังคับเรียน ดังที่ Whattananarong (2013, 118-119) ได้ระบุไว้ว่า นักศึกษาวิชาชีพหรือนักเรียนอาชีวศึกษาส่วนมากเป็นผู้มีอายุอยู่ในช่วง 15-18 ปี โดยธรรมชาติแล้วเป็นวัยที่กำลังเจริญเติบโต แข็งแรง และมีพลังมาก มักถูกมองว่าเป็นกลุ่มผู้ที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมและจริยธรรม มีความพยายามจากหน่วยงานที่รับผิดชอบในการที่จะลดปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ต่างๆ ของนักเรียนอาชีวศึกษา อย่างไรก็ตามนักเรียนที่ผ่านการเรียนในรายวิชานี้กลับมีปัญหาด้านพฤติกรรมที่แสดงออกมา ขาดคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินชีวิต และไม่ทำประโยชน์ต่อส่วนรวมซึ่งผู้วิจัยมองว่าเป็นปัญหาที่สำคัญโดยปัญหาอาจมาจากสื่อการเรียนการสอนที่ใช้ในรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ที่ครูผู้สอนส่วนใหญ่ล้วนพึ่งพาหนังสือจากสำนักพิมพ์เอกชนต่างๆ และยึดติดการเรียนการสอนที่ใช้หนังสือเป็นหลัก หนังสือจึงเป็นสื่อการเรียนการสอนที่ครูใช้ถ่ายทอดให้นักเรียน ผู้วิจัยจึงต้องการทราบว่าหนังสือเรียนของแต่ละสำนักพิมพ์นั้น มีการส่งเสริมหรือทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในด้านพลเมืองศึกษาและการสร้างพลเมืองดีอย่างไรบ้าง และหนังสือเรียนของแต่ละสำนักพิมพ์มีรายละเอียดของเนื้อหาด้านพลเมืองศึกษาและการสร้างพลเมืองดีแตกต่างกันอย่างไรบ้าง

จากเหตุผลที่ได้กล่าวมานั้นจะพบว่า หนังสือเรียนในรายวิชาสังคมศึกษายังคงเป็นสื่อการเรียนการสอนที่สำคัญอย่างมากในการใช้ประกอบการเรียนการสอนของครูผู้สอน ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการวิเคราะห์หนังสือเรียนในรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอน ในการเลือกใช้หนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมเพื่อการพัฒนาผู้เรียนด้านพลเมืองศึกษา ตลอดจนเป็นข้อมูลในการพัฒนาหนังสือเรียนในรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมของทั้งภาครัฐและเอกชนให้มีเนื้อหาแนวทางพลเมืองศึกษาให้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ เพื่อการสร้างพลเมืองที่ดีมีคุณภาพให้กับประเทศชาติ และในฐานะที่หนังสือเรียนเป็นสื่อการเรียนการสอนพื้นฐานที่เข้าถึงง่ายและเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการสร้างพัฒนาการเรียนรู้นักเรียนและเป็นเครื่องมือในการสร้างความเป็นพลเมืองดีที่สังคมต้องการตามแนวทางการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง (Civic Education)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาด้านพลเมืองศึกษาในหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมกับการสร้างพลเมืองดี
2. เพื่อเปรียบเทียบเนื้อหาด้านพลเมืองศึกษาในหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมของหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมแต่ละสำนักพิมพ์
3. เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาด้านพลเมืองศึกษาในหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมกับจุดหมายของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ

ทบทวนวรรณกรรม

1. ความหมายของสื่อการสอนและหนังสือเรียน

Caoha (1990, 17) ระบุว่าสื่อการสอนที่ดีควรมีลักษณะดังต่อไปนี้ คือ สอดคล้องและเหมาะสมกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน ใช้ง่าย สะดวกและปลอดภัย รวมทั้งไม่สิ้นเปลือง ประหยัดและคุ้มค่า

หนังสือเรียน หมายถึง หนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ใช้สำหรับการเรียน มีสาระตรงตามที่ระบุไว้ในหลักสูตร โดย Baikasuyee (1995, 1) ได้กล่าวว่า หนังสือเรียนแตกต่างจากหนังสืออื่นๆ ทั่วไป ในแง่ของประโยชน์ใช้สอย กล่าวคือหนังสือเรียนใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนขั้นพื้นฐานในการเรียนการสอนในชั้นเรียน ดังนั้น หนังสือเรียนจึงต้องมีเนื้อหาครอบคลุมคำอธิบายรายวิชาที่หลักสูตรกำหนดไว้อย่างถูกต้องครบถ้วน สมบูรณ์ และเหมาะสมกับผู้เรียนหรือผู้ใช้หนังสือเรียนนั้นๆ อีกทั้งยังต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์และจำนวนเวลาที่กำหนดในหลักสูตรด้วย

หนังสือเรียนเป็นสื่อการเรียนการสอนที่สำคัญมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวิชาสังคมศึกษาที่องค์ความรู้บูรณาการเนื้อหาสาระจากสาขาวิชาทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เช่นมานุษยวิทยา โบราณคดี เศรษฐศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ นิติศาสตร์ ปรัชญา รัฐศาสตร์ จิตวิทยา ศาสนา และสังคมวิทยา ตลอดจนคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ เพื่อพัฒนาเยาวชนให้มีทักษะการคิดแบบต่างๆ โดยเฉพาะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็วจากกระแสโลกาภิวัตน์ (The National Council for the Social Studies [NCSS], 2009 as cited in Yuvapusanon, 2012, 1) โดยในส่วนของประเทศไทย ผลการศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา (Busayanon, 2003, abstract; Phetrit, 2007, 124; Jamduang, 2008,

abstract as cited in Yuvapusanon, 2012, 1) พบว่า ครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่ยังคงใช้หนังสือเรียนในการเรียนการสอนในระดับค่อนข้างมาก หรือจัดทำเอกสารประกอบการเรียนการสอนด้วยตนเองโดยใช้ข้อมูลจากหนังสือเรียน และใช้วิธีสอนแบบบรรยาย ในขณะที่หลักสูตรและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับหนังสือเรียนนั้นมีการเปลี่ยนแปลงไปจากในอดีตหลายด้าน

สำหรับในการเรียนการสอนนั้น การพิจารณาเลือกใช้หนังสือเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เพราะหนังสือเรียนที่ดีมีคุณภาพ มีเนื้อหาสาระถูกต้องครบถ้วน เหมาะสมกับความสามารถและวัยของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น จะสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ พัฒนาทักษะ เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพบรรลุตามมาตรฐานและตัวชี้วัดที่หลักสูตรกำหนด

2. ความหมายและคุณสมบัติของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

"พลเมือง" ในระบอบประชาธิปไตย แตกต่างจากพลเมืองของระบอบอื่นที่พลเมืองจะมี "คุณสมบัติ" อย่างไร จะเป็นไปตามที่ผู้มีอำนาจประสงค์จะให้ เป็น โดยที่ Office of the Basic Education Commission (2014, 37) ได้ระบุว่าขณะที่ระบอบประชาธิปไตยเจ้าของอำนาจสูงสุดคือประชาชน ดังนั้น ประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจจึงกำหนดชีวิตตนเองได้ "ประชาชน" ในระบอบประชาธิปไตย จึงแตกต่างหลากหลายได้ เมื่อแตกต่างหลากหลายได้ จึงต้องเคารพซึ่งกันและกันและใช้กติกาในการแก้ปัญหาจึงจะสามารถอยู่ร่วมกัน และปกครองกันตามวิถีทางประชาธิปไตยได้ ดังนั้น "พลเมือง" ในระบอบประชาธิปไตย จึงหมายถึงสมาชิกของสังคมที่มีอิสรภาพ (Liberty) และพึ่งตนเองได้ (Independent) ใช้สิทธิเสรีภาพโดยควบคู่กับความรับผิดชอบ เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เคารพความแตกต่าง เคารพหลักความเสมอภาค เคารพกติกา ไม่แก้ปัญหาด้วยความรุนแรง ตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ร่วมรับผิดชอบต่อสังคม มีจิตสาธารณะ และกระตือรือร้นที่จะรับผิดชอบ หรือร่วมขับเคลื่อนสังคมและแก้ปัญหาหรือร่วมขับเคลื่อนสังคมและแก้ปัญหาสังคมในระดับต่างๆ ตั้งแต่ในครอบครัว ชุมชนจนถึงระดับประเทศ ระดับอาเซียน และระดับประชาคมโลก และในการส่งเสริมให้นักเรียนทำกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์ แต่ไม่ได้ส่งเสริมให้นักเรียนได้คิดหรือวิพากษ์ต่อระบบ โครงสร้างสังคมว่าควรมีการดำเนินการอย่างไรเชิงการเมืองที่เข้ามาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นบ้าง ปัญหาเช่นนั้นก็ไม่อาจได้รับการแก้ไขปัญหามานานได้ ตัวอย่างที่นักเรียนทำกันมากได้แก่ การแก้ปัญหายยะในชุมชนก็ต้องช่วยกันคิดว่ามีระเบียบ กฎ หรือกติกาใดบ้างที่มาช่วยให้การจัดการขยะมีประสิทธิภาพมากขึ้น หาไม่แล้วนักเรียนต้องทำโครงการแก้ปัญหาเช่นนี้ไม่รู้จบ

Office of the Basic Education Commission (2014, 51) ระบุว่าลักษณะของพลเมืองในสังคมประชาธิปไตยที่เป็นสากลนั้น ได้มีการทำการศึกษาวิจัยจากนักวิชาการจากทุกทวีปรวมกัน เพื่อเตรียมตัวเข้าสู่

ศตวรรษที่ 21 และได้พิมพ์เผยแพร่ไปทั่วโลก โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ ดังนี้ (1) การเป็นผู้มีความรู้ มีการศึกษา และความสามารถที่จะมองเห็น และเข้าใจสังคมของตนเองและสังคมโลกเช่นสมาชิกของสังคมโลก (2) มีความสามารถที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นและรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและผู้อื่นในบทบาทส่วนตนและต่อสังคม (3) มีความสามารถที่จะเข้าใจ ยอมรับและอดทนต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรม (4) มีความสามารถที่จะคิด วิเคราะห์อย่างมีเหตุผลและเป็นระบบ (5) มีความเต็มใจที่จะแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยท่าทีสันติ ไม่ใช้ความรุนแรง (6) มีความเต็มใจที่จะเปลี่ยนการใช้ชีวิตและอุปนิสัยการบริโภคเพื่อรักษาสິงแวดล้อม (7) มีความสามารถที่จะเข้าใจและปกป้องสิทธิมนุษยชน และ (8) มีความเต็มใจและมีความสามารถที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นระดับชาติ และระดับนานาชาติ

คุณลักษณะของความเป็นพลเมืองที่สุมน อมรวิวัฒน์ (Office of the Basic Education Commission, 2014, 52) ได้ชี้ให้เห็นว่าคุณสมบัติการเป็นพลเมืองดีควรเป็น ดังนี้ (1) เป็นผู้มีความเข้าใจวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย รู้จักปฏิบัติหน้าที่ของตน ใช้สิทธิของตนภายในขอบเขตของกฎหมาย มีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม (2) เป็นผู้ที่มีศีลธรรม มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาขนบธรรมเนียม ประเพณีร่วมวัฒนธรรมไทย สามารถที่จะถ่ายทอดคุณค่าและความภาคภูมิใจไปสู่ลูกหลาน (3) เป็นผู้ที่มีจิตสำนึกของชีวิตของตนเองได้อย่างเหมาะสมกับฐานะ รู้จักใช้จ่ายพอเหมาะสมควรกับรายได้ รู้จักรักษา ทรัพยากรธรรมชาติ ปรับตนเองให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้ดี (4) เป็นผู้มีความรักชาติ ศาสนา จงรักภักดีต่อองค์พระมหากษัตริย์ และ (5) เป็นผู้ที่มีความรักสงบ มีทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่น มีวิจารณ์ญาณที่พิจารณาตัดสินว่าสิ่งใดดี สิ่งใดชั่ว มีเหตุผล

Office of the Basic Education Commission (2014, 52) ระบุว่า เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ ได้ศึกษาคุณลักษณะสำคัญที่พึงประสงค์ของคนไทยตามแต่ละช่วงวัย โดยการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดเฉพาะคุณลักษณะหลักที่สำคัญของคนไทย 10 ลักษณะ โดยตั้งอยู่บนฐานคิดที่ว่าคุณลักษณะดังกล่าวจะต้องสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยและสังคมโลก อันจะมีส่วนในการนำพาบุคคลและประเทศชาติให้ประสบความสำเร็จซึ่งคุณลักษณะที่พึงประสงค์นั้น ได้แก่ (1) มีความสามารถในการคิด (2) มีคุณธรรม ซื่อสัตย์และรักความถูกต้อง (3) ร่างกายแข็งแรง สุขภาพดีและสูงใหญ่ (4) รักการเรียนรู้ (5) มีสุขภาพจิตดี (6) ขยัน อดทน ทนทุกข์ (7) มีจิตสำนึกเพื่อส่วน (8) มีระเบียบวินัย (9) รู้รอบด้านและเท่าทันเหตุการณ์และ (10) เห็นคุณค่าในเอกลักษณ์ไทย

คณะกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองด้านการพัฒนาการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองดี ได้กำหนดความเป็นพลเมือง โดยมีการวิเคราะห์จุดอ่อนของพลเมืองในสังคมไทยและกำหนดคุณลักษณะของพลเมืองเพื่อเป็นเป้าหมายร่วมในการพัฒนาพลเมืองดังนี้ (1) มีอิสรภาพ (Liberty) และพึงตนเอง

ได้ (Independent) ไม่อยู่ภายใต้การครอบงำของระบบอุปถัมภ์ (2) เคารพสิทธิผู้อื่น ไม่ใช่สิทธิเสรีภาพของตน ไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น (3) เคารพความแตกต่าง มีทักษะในการฟัง และยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างจากตนเอง (4) เคารพหลักความเสมอภาค เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น และเห็นคุณค่าเทียมกัน มองคนเป็นแนวระนาบ ไม่ใช่แนวตั้ง (5) เคารพกติกา เคารพกฎหมาย ใช้กติกาในการแก้ปัญหา ไม่ใช่กำลัง และยอมรับผลของการละเมิดกฎหมาย และ (6) รับผิดชอบต่อสังคม ตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม กระตือรือร้นที่จะรับผิดชอบและร่วมแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยเริ่มต้นที่ตนเอง (Office of the Basic Education Commission, 2014, 55-56)

พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ กล่าวในรายการ “คืนความสุขให้กับคนในชาติ” เมื่อคืนวันที่ 11 กรกฎาคม 2557 ความตอนหนึ่งว่า (Office of the Basic Education Commission, 2014, 56) “สิ่งที่คนไทย ประเทศไทยยังเป็นปัญหาและต้องพัฒนาอย่างเร่งด่วน ต้องมีความร่วมมือของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนในทุกระดับชั้นทุกเพศ ทุกวัย เรื่องที่หนึ่ง อยากจะเรียนว่า เราน่าจะกำหนดค่านิยมหลักของคนไทยขึ้นมาให้ชัดเจน ทั้งนี้เพื่อเราจะสร้างสรรค์ประเทศไทยให้เข้มแข็ง ฉะนั้นคนไทยต้องเข้มแข็งก่อน คนในชาติจะต้องเป็นอย่างไร ดังนี้ (1) มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ (2) ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม (3) กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ (4) ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรง และทางอ้อม (5) รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอันงดงาม (6) มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ ห่วงดีต่อผู้อื่น เผื่อแผ่และแบ่งปัน (7) เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง (8) มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่ (9) มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (10) รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รู้จักอดออมไว้ใช้เมื่อยามจำเป็น มีไว้พอกินพอใช้ ถ้าเหลือก็แจกจ่ายจำหน่าย และพร้อมที่จะขยายกิจการเมื่อมีความพร้อม เมื่อมีภูมิคุ้มกันที่ดี (11) มีความเข้มแข็งทั้งร่างกาย และจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำหรือกิเลส มีความละอายเกรงกลัวต่อบาปตามหลักของศาสนา และ (12) คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และของชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง

3. จุดหมายของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 (Office of the Basic Education Commission, 2014, 2)

3.1 เพื่อให้มีความรู้ ทักษะและประสบการณ์ในงานอาชีพสอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพ สามารถนำความรู้ ทักษะและประสบการณ์ในงานอาชีพไปปฏิบัติงานอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ เลือกรับใช้การดำรงชีวิต

การประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสมกับตน สร้างสรรค์ความเจริญต่อชุมชน ท้องถิ่นและประเทศชาติ

3.2 เพื่อให้เป็นผู้มีปัญญา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่เรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและการประกอบอาชีพ สามารถสร้างอาชีพ มีทักษะในการจัดการและพัฒนาอาชีพให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ

3.3 เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ มีความมั่นใจและภาคภูมิใจในวิชาชีพที่เรียน รักงาน รักหน่วยงาน สามารถทำงานเป็นหมู่คณะได้ดี โดยมีความเคารพในสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น

3.4 เพื่อให้เป็นผู้มีพฤติกรรมทางสังคมที่ดีงาม ทั้งในการทำงานการอยู่ร่วมกัน การต่อต้านความรุนแรงและสารเสพติด มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว หน่วยงาน ท้องถิ่นและประเทศชาติ อุทิศตนเพื่อสังคม เข้าใจและเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีจิตสำนึกด้านปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รู้จักใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี

3.5 เพื่อให้มีบุคลิกภาพที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ มีคุณธรรมจริยธรรม และวินัยในตนเอง มีสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ เหมาะสมกับงานอาชีพ

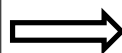
3.6 เพื่อให้ตระหนักและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองของประเทศและโลกมีความรักชาติ สำนึกในความเป็นไทย เสียสละเพื่อส่วนรวม ดำรงรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนแนวคิดและงานวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์หนังสือเรียนและด้านเนื้อหาพลเมืองศึกษา ผู้วิจัยได้นำมาประยุกต์สร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์หนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ดังนี้

คุณลักษณะของพลเมือง (Office of the Basic Education Commission, 2014, 51)

1. คุณลักษณะของพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย ที่เป็นสากล 8 ประการ
2. คุณลักษณะของความเป็นพลเมืองที่สุเม่น อมรวีวัฒน์ ได้ชี้ว่าเป็นคุณสมบัติการเป็นพลเมืองดีควรเป็น 5 ประการ
3. คุณลักษณะหลักที่สำคัญของคนไทย 10 ลักษณะ ตามที่เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ได้ทำการศึกษา
4. คุณลักษณะของพลเมือง 6 ประการตามที่ คณะกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองด้านการพัฒนาการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองดี กำหนดขึ้นมา
5. ค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการตามแนวคิดของ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี
6. จุดหมายของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556

1. มีอิสรภาพและพึ่งตนเองได้ (Have Freedom and Self-Reliance)
2. เห็นคนเท่าเทียมกัน (Treat People Equally)
3. ยอมรับความแตกต่าง (Accept the Differences)
4. เคารพสิทธิผู้อื่น (Respect the Rights of Others)
5. รับผิดชอบต่อสังคม (Have Social Responsibility)
6. เข้าใจระบอบประชาธิปไตยและมีส่วนร่วม (Understand Democracy)

ภาพที่ 1: กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย

1. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) หรือการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) มีขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1.1 ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย เป็นหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมจากสำนักพิมพ์ต่างๆ ทั้งหมด 14 เล่ม โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มา 5 เล่ม โดยเป็นเล่มที่มีมาตรฐานเพราะปรับปรุงตามคำอธิบายรายวิชาเล่มใหม่ และเป็นไปตามประกาศสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เรื่อง

รายชื่อหนังสือเรียนอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ เพื่อการอนุญาตใช้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

1.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิเคราะห์หนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม คือ เนื้อหาด้านพลเมืองศึกษา (Civic Education) ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม การขัดเกลาทางสังคม และจุดหมายของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 และการวิเคราะห์หนังสือเรียน

1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.3.1 แบบวิเคราะห์เนื้อหาด้านพลเมืองศึกษาในหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม

1.3.2 แบบสัมภาษณ์ผู้เขียนหนังสือรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมต่อเนื้อหาด้านพลเมืองศึกษาในหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมของสำนักพิมพ์ที่ได้รับเลือกเป็นแหล่งข้อมูลจริง

2. ขั้นตอนในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหาด้านพลเมืองศึกษาในหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตามขั้นตอนต่อไปนี้

2.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์หนังสือเรียน ลักษณะของหนังสือเรียนที่ดีและศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับพลเมืองศึกษา ตลอดจนจุดหมายของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556

2.2 ผู้วิจัยรวบรวมรายละเอียดเกี่ยวกับการวิเคราะห์หนังสือเรียน ลักษณะของหนังสือเรียนที่ดี เนื้อหาด้านพลเมืองศึกษา จากเอกสารที่ผู้เชี่ยวชาญหลายๆ ท่านได้ระบุไว้

2.3 ผู้วิจัยได้กรอบแนวคิดในการวิจัยเนื้อหาพลเมืองศึกษาที่ต้องการวิเคราะห์ในหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม โดยอ้างอิงทฤษฎีของพลเมืองศึกษา (Civic Education) ทำให้ได้กรอบแนวคิดในการวิเคราะห์

2.4 ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งได้แก่ แบบวิเคราะห์หนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมในเนื้อหาด้านพลเมืองศึกษา ซึ่งใช้บันทึกรอยความถี่ของเนื้อหาพลเมืองศึกษาในแต่ละด้านที่ปรากฏในหนังสือเรียน และแบบสัมภาษณ์ผู้เขียนหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมในเนื้อหาด้านพลเมืองศึกษาในหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ใน 2 ประเด็นคือ (1) เนื้อหาด้านพลเมืองศึกษา

และ (2) จุดหมายของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ที่มีประเด็นคำถามกำหนดไว้ในการสนทนาอย่างกว้างๆ

2.5 ผู้วิจัยนำแบบวิเคราะห์และแบบสัมภาษณ์เนื้อหาด้านพลเมืองศึกษาในหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมที่จะใช้ในการวิเคราะห์ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาความถูกต้องและความเหมาะสมของแบบวิเคราะห์และแบบสัมภาษณ์เนื้อหาด้านพลเมืองศึกษาในหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม โดยเลือกผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถ ที่สำเร็จการศึกษาในสาขาสังคมศึกษาโดยตรง มีความรู้ความสามารถด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและเป็นครูผู้สอนในรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมและเป็นผู้เชี่ยวชาญในการวิเคราะห์หนังสือเรียน โดยได้ผลการตรวจประเมินจากผู้เชี่ยวชาญคือ แบบวิเคราะห์มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย 4.54 และแบบสัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านประเมินว่าคำถามในแบบสัมภาษณ์ทั้ง 4 ข้อ มีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย $IOC = 1$ ซึ่งหมายความว่าข้อคำถามมีความตรงตามเนื้อหาที่จะวิเคราะห์

2.6 ผู้วิจัยนำผลการพิจารณาของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญมาแก้ไขปรับปรุง และนำมาพิมพ์เป็นแบบวิเคราะห์และแบบสัมภาษณ์เนื้อหาด้านพลเมืองศึกษาในหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยได้ลงมือวิเคราะห์ปริมาณเนื้อหาด้านพลเมืองศึกษาในหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ

3.2 ผู้วิจัยรวบรวมหนังสือเรียนที่เป็นแหล่งข้อมูลจริงจำนวน 5 เล่ม ตามประกาศสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เรื่อง รายชื่อหนังสือเรียนอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพเพื่อการอนุญาตใช้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จากนั้นผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือเรียนที่เป็นแหล่งข้อมูลจริง ด้วยการอ่านและพิจารณาอย่างละเอียดเป็นรายเล่ม โดยอ่านเล่มละ 3 รอบ เป็นอย่างน้อย คือ รอบแรกอ่านและพิจารณาตลอดทั้งเล่ม แล้วบันทึกข้อสังเกตตามเกณฑ์ที่สร้างขึ้นในด้านเนื้อหาพลเมืองศึกษา และจุดหมายของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ รอบที่สองอ่านและพิจารณาเพื่อขีดรอยคะแนนและกรอกรายละเอียดลงในแบบวิเคราะห์ รอบที่สามอ่านและพิจารณาเพื่อทบทวนรอยคะแนนและรายละเอียดที่ให้ไว้ ระยะเวลาที่ทำการวิเคราะห์เริ่มตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ. 2559 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 โดยใช้เวลาประมาณ 3-5 วันในการวิเคราะห์หนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม 1 เล่ม

3.3 บันทึกความถี่แล้วซีตรอยคะแนนลงในแบบวิเคราะห์เนื้อหา โดยการแจกแจงตามจำนวนลักษณะ และประเด็นเนื้อหาตามพลเมืองศึกษาที่ปรากฏในหนังสือเรียนแต่ละเล่ม

3.4 สร้างตารางบันทึกผลรวมจำนวนความถี่ของเนื้อหาตามพลเมืองศึกษาทั้งหมดที่ปรากฏใน หนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมแต่ละเล่ม แล้วคิดเป็นค่าร้อยละของเนื้อหาตามพลเมืองศึกษาใน แต่ละประเด็น

3.5 ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้เขียนหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม จำนวน 1 คน ที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง คือ อาจารย์ธีรนนท์ ไกรเลิศ ซึ่งยินยอมให้เปิดเผยชื่อว่าเป็นผู้ให้สัมภาษณ์ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อตรวจสอบมุมมองของผู้เขียนหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมต่อเนื้อหาในด้านพลเมืองศึกษา โดยใช้แบบสัมภาษณ์ผู้เขียนหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมในเนื้อหาตามพลเมืองศึกษา

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ข้อมูลจากแบบวิเคราะห์เนื้อหาตามพลเมืองศึกษาในหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและ ศีลธรรม ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1.1 นับรอยคะแนนที่ปรากฏตามตารางวิเคราะห์แล้วบันทึกเป็นตัวเลข คิดผลรวมความถี่และ คำนวณค่าความถี่ของผลรวมแต่ละเรื่องและผลรวมทั้งหมด และคิดเป็นค่าร้อยละ

4.1.2 นำบันทึกการวิเคราะห์และตารางทั้งหมดไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและนำมา ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

4.1.3 สรุปผลการวิเคราะห์ ประกอบการบรรยายแบบพรรณนา

4.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2.1 ค่าความถี่

4.2.2 ค่าร้อยละ

4.3 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เขียนหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมต่อเนื้อหา ด้านพลเมืองศึกษาในหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม โดยนำข้อมูลที่ได้มาเขียนอธิบาย ด้วยการพรรณนาวิเคราะห์แบบความเรียงในประเด็นต่างๆ ตามลำดับ

4.4 นำเสนอผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมของ สำนักพิมพ์เอกชนต่างๆ ในด้านเนื้อหาพลเมืองศึกษาและจุดหมายของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ด้วยความเรียงบรรยายแบบพรรณนา

ผลการวิจัย

1. เนื้อหาพลเมืองศึกษาทั้ง 6 ประเด็นที่วิเคราะห์ในหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมพบว่า มีเนื้อหาตามประเด็นที่วิเคราะห์ครบทั้ง 6 ประเด็น และมีจุดมุ่งหมายในการสร้างพลเมืองดีให้มีคุณลักษณะที่สำคัญที่สุด คือ ความรับผิดชอบต่อสังคม คิดเป็นร้อยละ 29.78 รองลงมาคือ มีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตย และมีส่วนร่วม มีอิสรภาพและพึ่งตนเองได้ เคารพสิทธิของผู้อื่น เห็นคุณค่าร่วมกัน คิดเป็นร้อยละ 20.45, 19.78, 13.33 และ 11.33 ตามลำดับ และมุ่งสร้างให้มีคุณลักษณะที่น้อยที่สุดคือ ยอมรับความแตกต่าง คิดเป็นร้อยละ 5.33

2. การเปรียบเทียบเนื้อหาพลเมืองศึกษาในหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมแต่ละเล่มพบว่า หนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมทุกเล่มมีเนื้อหาด้านรับผิดชอบต่อสังคมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 29.78 และหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมทุกเล่มมีเนื้อหาด้านยอมรับความแตกต่างน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.33 และเมื่อเปรียบเทียบปริมาณเนื้อหาพลเมืองศึกษาของหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมของแต่ละสำนักพิมพ์พบว่า หนังสือเรียนของแต่ละสำนักพิมพ์มีผลรวมเนื้อหาพลเมืองศึกษาในปริมาณที่ไม่แตกต่างกันมากนัก โดยที่สำนักพิมพ์ที่ 3 มีปริมาณเนื้อหามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 26.89 และสำนักพิมพ์ที่ 4, 5, 1 และ 2 มีปริมาณเนื้อหาพลเมืองศึกษาลดหลั่นมาตามลำดับ โดยคิดเป็นร้อยละ 21.33, 19.56, 18.22 และ 14.00 ตามลำดับ

3. เนื้อหาพลเมืองศึกษาที่พบในหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมสอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพในทุกด้าน คิดเป็นร้อยละ 100

4. ผู้เขียนหนังสือที่ให้การสัมภาษณ์มีความคิดเห็นว่าหนังสือที่แตงนั้นมีความครอบคลุมคุณลักษณะของพลเมืองศึกษาทั้ง 6 ประเด็น และมีความสอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพทั้ง 6 ข้อ และมีความคิดเห็นว่าควรช่วยกันปลูกฝังค่านิยมให้เกิดแก่ผู้เรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพในด้านพลเมืองศึกษา โดยเฉพาะในด้านของการเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วม เพราะหากผู้เรียนมีความเข้าใจในระบบประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมแล้วนั้น ย่อมที่จะนำมาซึ่งคุณลักษณะของพลเมืองดีในประการที่เหลือตามมา

อภิปรายผลการวิจัย

เนื้อหาพลเมืองศึกษาตามประเด็นวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้เลือกหัวข้อประเด็นที่มีความสำคัญมุ่งเน้นสร้างคนให้เป็นพลเมืองดีของสังคม โดยอาศัยคุณลักษณะของพลเมืองดีในสังคมตามแนวคิดต่างๆ เมื่อวิเคราะห์เนื้อหา

พลเมืองศึกษาเหล่านี้ในหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปรากฏว่า เนื้อหาพลเมืองศึกษาในแต่ละประเด็นปรากฏในปริมาณความถี่ที่แตกต่างกัน จึงสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า เนื้อหาพลเมืองศึกษาในหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมมี จุดมุ่งหมายในการสร้างพลเมืองดีให้มีคุณลักษณะที่สำคัญที่สุดคือ ความรับผิดชอบต่อสังคม คิดเป็นร้อยละ 29.78 รองลงมาคือ มีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยและมีส่วนร่วม มีอิสรภาพและพึ่งตนเองได้ เคารพสิทธิของผู้อื่น เห็นคนเท่าเทียมกัน คิดเป็นร้อยละ 20.45, 19.78, 13.33 และ 11.33 ตามลำดับ และมีจุดมุ่งหมายในการสร้าง พลเมืองดีให้มีคุณลักษณะที่น้อยที่สุด คือ ยอมรับความแตกต่าง คิดเป็นร้อยละ 5.33 ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจาก ผลการวิจัยที่พบว่า จุดมุ่งหมายในการสร้างพลเมืองดีให้มีคุณลักษณะด้านรับผิดชอบต่อสังคม ตระหนักว่าตนเอง เป็นส่วนหนึ่งของสังคม กระตือรือร้นที่จะรับผิดชอบต่อและร่วมแก้ไขปัญหาสังคมโดยเริ่มต้นที่ตนเอง โดยที่ยัง สอดคล้องกับคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองที่สุমন อมรวิวัฒน์ ได้ชี้ว่าเป็นคุณสมบัติการเป็นพลเมืองดี คือ ต้องเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม (Office of the Basic Education Commission, 2014, 52) และตรงกับคุณลักษณะหลักที่สำคัญของคนไทย 10 ลักษณะตามแนวคิดของ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (Chareonwongsak, 2004 as cited in Office of the Basic Education Commission, 2014, 52) ว่าต้องมี จิตสำนึกเพื่อส่วนรวม ทั้งนี้ยังตรงกับแนวคิดค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี (Office of the Basic Education Commission, 2014, 56) ในข้อที่ 12 ว่าต้องคำนึงถึง ผลประโยชน์ของส่วนรวมและของชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง ตลอดจนตรงกับคุณลักษณะที่สำคัญ ของพลเมืองไทยในระบอบประชาธิปไตยตามแนวคิดของ Tantisoonthorn (2015, 55) ว่าต้องยึดถือประโยชน์ ส่วนรวมและสังคมเป็นหลัก ทั้งนี้การที่เนื้อหาพลเมืองศึกษาในหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม มีจุดมุ่งหมายเน้นให้คนมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากที่สุด เป็นเพราะการเป็นพลเมืองดีนั้นต้องมีจิตสำนึกในการมี ส่วนร่วมรับรู้สิทธิเสรีภาพ หน้าที่ของตนและของบุคคลอื่นที่อยู่รวมเป็นสังคมเดียวกัน ตลอดจนเข้าไปมีส่วนร่วม ในกิจกรรมของสังคมด้วยความเต็มใจ การเป็นพลเมืองดีจึงต้องมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ตนต้องมีต่อครอบครัว โรงเรียน ชุมชนและประเทศชาติ มีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของสังคมที่เราอยู่ นับว่าความรับผิดชอบต่อสังคมจึงเป็นคุณลักษณะเด่นที่สุดของพลเมืองศึกษาที่สังคมพึงประสงค์มากที่สุด ซึ่งจะส่งผลต่อคุณลักษณะของพลเมืองศึกษาในข้อต่อๆ มา คือ เมื่อพลเมืองมีความรับผิดชอบต่อสังคม ย่อมจะตระหนักในการทำหน้าที่ของตนเองและเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะหาก ไม่มีจิตสำนึกของความรับผิดชอบต่อสังคมก็จะไม่ตระหนักถึงความสำคัญของประชาธิปไตย เพราะการเข้าใจ

ระบอบประชาธิปไตยและมีส่วนร่วมนั้นพลเมืองจะต้องมีความสามารถที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมือง ซึ่งนั่นก็หมายความว่าพลเมืองกำลังมีความรับผิดชอบต่อสังคมในฐานะที่ตนเองเป็นพลเมืองของสังคม และพลเมืองต้องมีความรู้ความสามารถ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เข้าใจสังคมของตนเองและสังคมโลก ปรับตนเองให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้ดี การที่คนเราสามารถพึ่งตนเองได้ มีอิสรภาพที่ไม่ไปเบียดเบียนผู้อื่นก็ถือว่าพลเมืองมีความรับผิดชอบต่อสังคมและการที่พลเมืองมีความเคารพสิทธิผู้อื่น เคารพในกฎหมาย ไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้อื่น ปฏิบัติตนตามกฎหมายก็เป็นพื้นฐานมาจากการมีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยที่พลเมืองเห็นคนเท่าเทียมกัน เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น มีทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่นนับได้ว่าพลเมืองมีความรับผิดชอบต่อสังคมได้เช่นกัน โดยไม่เป็นการสร้างความแตกแยก แยกความสามัคคี ทำให้สังคมสงบสุขและน่าอยู่ ผลการวิเคราะห์เนื้อหาพลเมืองศึกษาที่ได้จึงมุ่งหมายสร้างคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมมากที่สุด เพราะเป็นคุณลักษณะพื้นฐานที่จะทำให้คุณลักษณะของพลเมืองศึกษาในข้ออื่นๆ ตามมา

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า เมื่อเปรียบเทียบเนื้อหาพลเมืองศึกษาในหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมแต่ละเล่มพบว่า หนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมทุกเล่มมีเนื้อหาด้านรับผิดชอบต่อสังคมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 29.78 และหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมทุกเล่มมีเนื้อหาด้านยอมรับความแตกต่างน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.33 ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจะพบว่าผู้แต่งหนังสือทุกเล่มต่างเห็นพ้องต้องกันว่า คุณลักษณะของพลเมืองศึกษาที่สำคัญที่สุดที่พลเมืองควรมี คือ ความรับผิดชอบต่อสังคม เพราะพลเมืองต้องตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีส่วนรับผิดชอบต่อสังคม ต้องมีจิตสาธารณะและมีความกระตือรือร้นที่จะรับผิดชอบต่อหรือร่วมขับเคลื่อนสังคมและแก้ไขปัญหาของสังคม โดยเน้นให้พลเมืองเล็งเห็นประโยชน์ของส่วนรวมมาก่อนประโยชน์ส่วนตน จึงจะทำให้สังคมมีความสุข ต้องลดการเห็นแก่ตัวและเน้นให้คนมีจิตสาธารณะที่ทำเพื่อส่วนรวมก่อนส่วนตน และความรับผิดชอบต่อสังคมนั้นจะทำให้คุณลักษณะของพลเมืองศึกษาอื่นๆ เกิดตามขึ้นมาได้ หากคนเห็นแก่ตัว ไม่ทำประโยชน์ต่อส่วนรวม เอาแต่เอาเปรียบคนอื่นก็จะทำให้พลเมืองขาดความตระหนักต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ไม่เคารพสิทธิผู้อื่น ไม่เคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลอื่น จะถูกเหยียดหยามทางเชื้อชาติ ภาษา ความเชื่อ ศาสนาและวัฒนธรรมของบุคคลอื่น อันจะนำมาซึ่งความขัดแย้งได้ และเมื่อพิจารณาปริมาณเนื้อหาพลเมืองศึกษาที่พบในหนังสือเรียนของแต่ละสำนักพิมพ์ ก็จะพบว่ามัลลวรรณเนื้อหาพลเมืองศึกษาในปริมาณที่ไม่แตกต่างกันมากนัก โดยหนังสือเรียนทุกสำนักพิมพ์ต่างต้องการให้พลเมืองมีคุณลักษณะของพลเมืองศึกษาที่เน้นความรับผิดชอบต่อสังคมมากที่สุดเหมือนกัน แต่ปริมาณที่พบอาจมีน้อยต่างกันแต่ไม่มากนัก โดยปริมาณเมื่อคิดเป็นร้อยละก็ถือว่าไม่แตกต่างกันมากนัก ถือว่าหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์ต่างๆ ก็มีปริมาณเนื้อหาพลเมืองศึกษาในปริมาณที่เหมาะสม

3. จากเนื้อหาพลเมืองศึกษาที่พบในหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมสอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (Office of the Vocational Education Commission, 2014, 2) ในทุกด้านคิดเป็นร้อยละ 100 เพราะผู้แต่งหนังสือเรียนแต่ละคน แต่งหนังสือเรียนขึ้นโดยอาศัยกรอบของหลักการและจุดหมายของหลักสูตรเป็นหลักในการแต่งหนังสือเพื่อที่จะทำให้ผู้เรียนมีลักษณะตรงตามที่จุดหมายของหลักสูตรได้เขียนไว้ โดยในจุดหมายของหลักสูตรข้อที่ 1 และ 2 มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่เรียนรู้ สามารถนำความรู้ ทักษะและประสบการณ์ไปปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีทักษะในการจัดการและพัฒนาอาชีพได้อย่างเหมาะสมกับตน ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะพลเมืองศึกษาที่วิเคราะห์คือ ข้อที่ 1 มีอิสรภาพและพึ่งตนเองได้ จุดหมายข้อที่ 3 เน้นให้ผู้เรียนมีความเคารพในสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น สามารถทำงานเป็นหมู่คณะได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะพลเมืองศึกษาที่วิเคราะห์ คือ ข้อที่ 3 ยอมรับความแตกต่าง และข้อที่ 4 เคารพสิทธิผู้อื่น โดยที่การทำงานเป็นหมู่คณะต้องมีการรับฟังและยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างจากตนเอง ยอมรับในความแตกต่างทางเชื้อชาติ ภาษา ความเชื่อ ศาสนาและวัฒนธรรม ไม่ดูถูกดูแคลนผู้อื่นที่มีความแตกต่างจากตนเอง ไม่ว่าด้วยเหตุผลใดก็ตาม จึงจะทำให้การทำงานเป็นหมู่คณะดำเนินไปได้ด้วยดีและต้องเคารพสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น ไม่ใช่สิทธิเสรีภาพของตนเองไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ใช้สิทธิของตนเองภายในขอบเขตของกฎหมาย จุดหมายข้อที่ 4 เน้นให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว หน่วยงาน ท้องถิ่นและประเทศชาติ อุทิศตนเพื่อสังคม เข้าใจและเห็นคุณค่าของศิลปกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น รู้จักใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะของพลเมืองศึกษาข้อที่ 5 รับผิดชอบต่อสังคม โดยที่ต้องตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ต้องกระตือรือร้นที่จะรับผิดชอบและร่วมแก้ไขปัญหาสังคมโดยเริ่มต้นที่ตนเอง มีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม คำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติมากกว่าตนเอง จุดหมายข้อที่ 5 เน้นให้ผู้เรียนมีมนุษยสัมพันธ์ มีคุณธรรมจริยธรรมและวินัยในตนเอง ซึ่งจะสอดคล้องกับคุณลักษณะของพลเมืองศึกษาข้อที่ 2 เห็นคุณค่าร่วมกัน โดยที่ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง สามารถมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อทุกๆ บุคคล มีความเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น และจุดหมายข้อที่ 6 เน้นให้ผู้เรียนเสียสละเพื่อส่วนรวม ดำรงรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะของพลเมืองศึกษา ข้อ 5 รับผิดชอบต่อสังคม และข้อ 6 เข้าใจระบอบประชาธิปไตยและมีส่วนร่วม โดยต้องเข้าใจและเรียนรู้วิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย รู้จักปฏิบัติสิทธิและหน้าที่ของตนเอง มีความสามารถที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมืองทุกระดับและดำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

สรุป

เนื้อหาด้านพลเมืองศึกษาในหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมทุกเล่มมุ่งเน้นสร้างพลเมืองดีให้มีคุณลักษณะด้านความรับผิดชอบต่อสังคมมากที่สุด ดังนั้นครูผู้สอนในรายวิชานี้ควรจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านความรับผิดชอบต่อสังคมแก่ผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้นไป และเนื้อหาด้านพลเมืองศึกษาในหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมสอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพในทุกด้านทั้ง 6 ข้อ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครูผู้สอนในรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ควรจะได้ศึกษาและทำความเข้าใจกับผลการวิจัยนี้และเนื้อหาพลเมืองศึกษาในหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม เพื่อจะให้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเลือกใช้หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์ต่างๆ

1.2 ครูผู้สอนในรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ควรจะได้ศึกษาและทำความเข้าใจกับเนื้อหาพลเมืองศึกษาในหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนหรือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของพลเมืองศึกษาแก่ผู้เรียน

1.3 ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการผลิตหนังสือเรียน ควรยึดประเด็นคุณลักษณะของพลเมืองศึกษาในหนังสือเรียนเป็นสำคัญในการคัดเลือกเนื้อหาที่จะนำมาให้ผู้เรียนได้ศึกษา ควรเลือกรื่องที่มีปริมาณความถี่ของเนื้อหาพลเมืองศึกษาที่สำคัญซึ่งเป็นที่ต้องการของสังคม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิเคราะห์เกี่ยวกับเนื้อหาในด้านอื่นๆ ในหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ

2.2 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการสอดคล้องเนื้อหาพลเมืองศึกษาหรือวิธีการสอนที่สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในเนื้อหาพลเมืองศึกษาในระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ

References

- Caoha, V. (1990). *Instructional media*. Bangkok: O.S. Printing House. [in Thai]
- Baikasuyee, J. (1995). *Characteristics of secondary school textbooks*. Bangkok: Council Printing House. [in Thai]

- Malithong, K. (2005). **Technology and communication for education**. Bangkok: Aroonkan Printing House. [in Thai]
- Office of the Basic Education Commission. (2014). **Civic education, youth power, civic power: Civic education**. Bangkok: The Agricultural Co-operative Federation of Thailand Printing House. [in Thai]
- Office of the Vocational Education Commission. (2014). **Vocational certificate curriculum B. E. 2556, life skills course classification**. Bangkok: Printing Department of Minburi Technical College. [in Thai]
- Tantisoonthorn, T. (2015). **Civic education**. Bangkok: P.Press. [in Thai]
- Whattananarong, K. (2013). **Philosophy of vocational education**. Bangkok: King Mongkut's University of Technology North Bangkok Textbook Publisher Center. [in Thai]
- Yuvapusitanon, W. (2012). **An analysis of textbooks of social studies, religion and culture learning area for lower secondary education during B. E. 2533 - 2553**. (Master's thesis, Master of Education, Chulalongkorn University). [in Thai]

คำแนะนำในการจัดเตรียมต้นฉบับสำหรับผู้เขียน

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

1. ข้อมูลเบื้องต้นของวารสาร

1.1 วัตถุประสงค์

1.1.1 เพื่อเป็นสื่อกลางในการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิชาการ ผลงานวิจัย และงานสร้างสรรค์ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษในสาขาวิชาการบริหารธุรกิจและการจัดการ รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ นิเทศศาสตร์ ศิลปศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่มีคุณภาพ ซึ่งสามารถแสดงถึงประโยชน์ทั้งในเชิงทฤษฎีเพื่อให้นักวิจัยสามารถนำไปพัฒนาหรือสร้างองค์ความรู้ใหม่และประโยชน์ในเชิงปฏิบัติที่นักปฏิบัติสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ ภาคประชาสังคม และชุมชน

1.1.2. เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าวิจัยและนำเสนอผลงานทางวิชาการของคณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และนักศึกษา

1.2 ขอบเขตของวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นจะครอบคลุมเนื้อหา ดังนี้

1.2.1 บริหารธุรกิจและการจัดการ

1.2.2 รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

1.2.3 นิเทศศาสตร์

1.2.4 ศิลปศาสตร์

1.2.5 เทคโนโลยีสารสนเทศ

1.2.6 สหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

1.3 ขอบเขตของวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นมุ่งเน้นในปี พ.ศ. 2563 ครอบคลุมหัวข้อ ดังนี้

1.3.1 จิตวิญญาณความเป็นผู้ประกอบการ

1.3.2 การจัดการศึกษาด้านการเป็นผู้ประกอบการ

1.3.3 เทคโนโลยีและนวัตกรรมในธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม วิสาหกิจชุมชนและวิสาหกิจ

เริ่มต้น

1.3.4 การเป็นผู้ประกอบการและนวัตกรรม

- 1.3.5 การเป็นผู้ประกอบการขององค์กร
- 1.3.6 การประกอบการทางสังคม
- 1.3.7 การจัดการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
- 1.3.8 การตลาดในธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและการตลาดในการเป็นผู้ประกอบการ
- 1.3.9 การปฏิบัติการและพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม วิสาหกิจชุมชน และวิสาหกิจเริ่มต้น
- 1.3.10 ธุรกิจครอบครัวและการเป็นเจ้าของธุรกิจ
- 1.3.11 การเป็นผู้ประกอบการและนวัตกรรมในสังคมผู้สูงอายุ

2. นโยบายการจัดพิมพ์นโยบายการจัดพิมพ์:

2.1 กำหนดออกเป็นราย 3 เดือน (4 ฉบับ/ปี) ดังนี้

- ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – มีนาคม (กำหนดออกในสัปดาห์สุดท้ายของเดือนมีนาคม)
- ฉบับที่ 2 เดือนเมษายน – มิถุนายน (กำหนดออกในสัปดาห์สุดท้ายของเดือนมิถุนายน)
- ฉบับที่ 3 เดือนกรกฎาคม – กันยายน (กำหนดออกในสัปดาห์สุดท้ายของเดือนกันยายน)
- ฉบับที่ 4 เดือนตุลาคม – ธันวาคม (กำหนดออกในสัปดาห์สุดท้ายของเดือนธันวาคม)

2.2 จำนวนบทความในแต่ละฉบับ

จำนวนบทความที่เผยแพร่ในวารสารแต่ละฉบับไม่เกิน 20 บทความ

3. จริยธรรมการตีพิมพ์:

3.1 บทบาทและหน้าที่ของผู้เขียน

- 3.1.1 ผู้เขียนต้องรับรองบทความที่เสนอมาพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ นั้น เป็นผลงานที่ไม่เคยตีพิมพ์และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งตีพิมพ์อื่นใด
- 3.1.2 ผู้เขียนต้องเปิดเผยข้อมูลในกรณีที่บทความบางส่วนเคยเผยแพร่ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ โดยต้องแสดงให้เห็นว่าบทความที่ส่งมามีส่วนเพิ่มเติมหรือส่วนขยายจากบทความเดิม และได้เผยแพร่แล้วที่ใดและเมื่อไรมาแล้ว
- 3.1.3 ผู้เขียนต้องอ้างอิงแนวคิดและข้อความต่าง ๆ ซึ่งไม่ใช่ของผู้เขียน รวมทั้งต้องรับผิดชอบในการขออนุญาตใช้ภาพ และแผนภูมิ หรือขอลิขสิทธิ์จากงานอันมีลิขสิทธิ์นั้น
- 3.1.4 ผู้เขียนที่ปรากฏชื่อในบทความทุกท่านต้องมีองค์ประกอบครบ 3 ข้อ ดังนี้
 - (1) มีส่วนร่วมในการสร้างโจทย์วิจัยและวางแผนการวิจัย เก็บข้อมูล หรือวิเคราะห์และแปลความหมายข้อมูล

(2) มีส่วนร่วมในการเขียนหรือตรวจสอบบทความวิจัยอย่างมีส่วนร่วมในเชิงปัญญาของเนื้อหางาน (ไม่ใช่ตรวจเฉพาะภาษาหรือรูปแบบ) และ (3) ได้อ่านและรับรองต้นฉบับบทความสุดท้ายก่อนส่งไปตีพิมพ์ ผู้ที่มีส่วนช่วยเหลือในลักษณะอื่น ๆ ควรได้รับการกล่าวถึงในกิตติกรรมประกาศ

3.1.5 ผู้เขียนทุกท่านต้องได้อ่านและยินยอมให้มีการส่งบทความมาพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ รวมทั้งยินยอมที่จะรับผิดชอบและรับผิดชอบต่อบทความที่ส่งมาพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่

3.1.6 ผู้เขียนทุกท่านต้องเปิดเผยผลประโยชน์ทับซ้อนซึ่งอาจมีผลสำคัญหรือมีอิทธิพลต่อเนื้อหาที่ปรากฏในบทความ แหล่งเงินทุนสนับสนุนการวิจัยหรือการจัดทำบทความจะต้องถูกกล่าวถึงในกิตติกรรมประกาศ

3.1.7 ผู้เขียนต้องเขียนบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของวารสารที่กำหนดไว้ในคำแนะนำในการจัดเตรียมต้นฉบับสำหรับผู้เขียน

3.1.8 ผู้เขียนจะต้องเขียนบทความที่แสดงถึงคุณภาพทางวิชาการและองค์ความรู้ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ทั้งในเชิงทฤษฎีและในเชิงปฏิบัติ การนำเสนอเนื้อหาที่มีความชัดเจนและถูกต้อง

3.1.9 ผู้เขียนมีหน้าที่แจ้งต่อวารสารและบรรณาธิการ หากพบข้อผิดพลาดที่มีความสำคัญในการวิจัยภายหลังหรือพบความไม่ถูกต้องในงานที่ตีพิมพ์ เพื่อปรับแก้บทความให้มีความถูกต้องหรือถอนบทความหากจำเป็น

3.2 บทบาทและหน้าที่ของผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ:

3.2.1 ผู้ทรงคุณวุฒิต้องไม่เปิดเผยข้อมูลบทความอยู่ระหว่างพิจารณาแก่บุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องและต้องไม่ใช่เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว

3.2.2 ผู้ทรงคุณวุฒิมีหน้าที่เปิดเผยข้อมูลและผลประโยชน์ทับซ้อนของบทความ เช่น เป็นบทความที่ตนมีส่วนร่วม หรือรู้จักผู้เขียนเป็นการส่วนตัว หรือเหตุผลอื่นใดที่ทำให้ไม่สามารถพิจารณาประเมินบทความโดยอิสระได้ และผู้ทรงคุณวุฒิต้องแจ้งบรรณาธิการทราบ และถอนตัวจากการพิจารณาบทความ

3.2.3 ผู้ทรงคุณวุฒิควรรับพิจารณาบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ พิจารณาให้ข้อเสนอแนะด้วยความเป็นธรรมและปราศจากอคติ ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิควรละเอียดและสร้างสรรค์ เพื่อช่วยให้ผู้เขียนบทความสามารถพัฒนาบทความของตนต่อไปได้ แม้ว่าบทความนั้นจะมีคุณภาพไม่ดีและถูกปฏิเสธการตีพิมพ์ก็ตาม

3.2.4 ผู้ทรงคุณวุฒิควรส่งผลการประเมินตามกำหนดเวลา หากมีเหตุขัดข้องในช่วงระยะเวลาพิจารณา ควรแจ้งบรรณาธิการโดยทันที

3.2.5 ผู้ทรงคุณวุฒิควรระบุงานวิจัยหรือผลงานทางวิชาการที่ผู้เขียนไม่ได้อ้างอิงไว้ในบทความ และผู้ทรงคุณวุฒิควรแจ้งต่อบรรณาธิการ หากทราบว่าบทความที่พิจารณามีส่วนใดส่วนหนึ่งที่คล้ายคลึงหรือเหมือนกับบทความที่อยู่ในการพิจารณาของวารสารอื่นหรือสิ่งพิมพ์อื่นใด

3.3 บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการ

3.3.1 บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาคุณภาพบทความก่อนการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร

3.3.2 บรรณาธิการต้องพิจารณาบทความจากเนื้อหาทางวิชาการโดยปราศจากอคติในเรื่องคุณลักษณะใด ๆ ของผู้เขียนหรือสังกัดของผู้เขียน รวมทั้งต้องป้องกันไม่ให้ผลประโยชน์ทับซ้อนระหว่างผู้เขียน ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ และบุคคลในกองบรรณาธิการ

3.3.3 บรรณาธิการต้องตีพิมพ์บทความที่ผ่านกระบวนการพิจารณาล้นกรองบทความแล้ว ซึ่งพิจารณาจากคุณภาพทางวิชาการและมีประโยชน์ทั้งเชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติ ความทันสมัย และเนื้อหาสอดคล้องกับขอบเขตของวารสาร รวมทั้งเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน

3.3.4 บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับบทความที่ส่งมาพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ รวมทั้งต้องควบคุมให้กระบวนการพิจารณาล้นกรองบทความเป็นไปโดยปกปิดทั้งด้านผู้เขียนและผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ (Double-Blind Process) ด้วยความยุติธรรม

3.3.5 บรรณาธิการต้องตรวจสอบบทความที่ส่งมาพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ด้านการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) โดยใช้โปรแกรมที่เชื่อถือได้ และหยุดกระบวนการพิจารณาล้นกรองบทความทันที หากพบการคัดลอกผลงานผู้อื่นในระหว่างกระบวนการฯ และติดต่อผู้เขียนเพื่อขอคำชี้แจงประกอบการ “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์เผยแพร่วรรณกรรมนั้น

3.3.6 บรรณาธิการตรวจสอบบทความที่สงสัยว่า กระทำผิดจริยธรรมทางวิชาการเพื่อแก้ไข ปัญหาทางจริยธรรมนั้น ด้วยความรอบคอบแม้ว่าบทความนั้นจะได้รับการตีพิมพ์หรือไม่ก็ตาม ทั้งนี้การปฏิเสธบทความด้วยเหตุผลทางด้านจริยธรรมจะต้องมีหลักฐานที่ชัดเจน

4. นโยบายการพิจารณาตีพิมพ์ผลงาน

4.1 คำแนะนำทั่วไป

4.1.1 ผลงานที่เสนอตีพิมพ์ต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร หรือสิ่งพิมพ์ใดมาก่อน (ยกเว้น รายงานวิจัย และวิทยานิพนธ์)

4.1.2 ผลงานที่เสนอตีพิมพ์ต้องไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งตีพิมพ์อื่นใด

4.1.3 กรณีบทความบางส่วนเคยเผยแพร่ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ ผู้เขียนต้อง

แสดงให้เห็นว่าบทความที่ส่งมาได้มีส่วนเพิ่มเติมหรือขยายจากบทความเดิม นอกจากนี้ผู้เขียนยังต้องระบุในบทความว่าได้เผยแพร่บางส่วนของบทความดังกล่าวไปแล้วที่ใดและเมื่อไรมาแล้ว

4.1.4 ทศนะและข้อคิดเห็นใดๆ ในบทความถือเป็นทัศนะของผู้เขียน กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องด้วยกับทัศนะเหล่านั้นและไม่ถือว่าเป็นความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ กรณีมีการฟ้องร้องเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงฝ่ายเดียว

4.1.5 ลิขสิทธิ์บทความเป็นของมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นได้รับการสงวนสิทธิ์ตามกฎหมาย การตีพิมพ์ซ้ำต้องได้รับอนุญาตโดยตรงจากมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นเป็นลายลักษณ์อักษร

4.2 ประเภทผลงานที่รับตีพิมพ์

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นรับพิจารณาตีพิมพ์บทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ดังนี้

4.2.1 บทความวิชาการ (Academic Article)

4.2.2 บทความวิจัย (Research Article)

4.2.3 บทความปริทัศน์ (Review Article)

4.2.4 บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

4.3 การพิจารณาถ่วงน้ำหนักบทความ

4.3.1 บทความที่จะได้รับพิจารณาตีพิมพ์ ต้องเป็นบทความที่แสดงให้เห็นถึงคุณภาพทางวิชาการ และมีประโยชน์ทั้งในเชิงทฤษฎีเพื่อให้นักวิจัยสามารถนำไปพัฒนาหรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ และประโยชน์ในเชิงปฏิบัติที่นักปฏิบัติสามารถนำไปประยุกต์ใช้ทั้งในภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ ภาคประชาสังคม และชุมชน

4.3.2 บทความที่จะได้รับการตีพิมพ์ต้องผ่านกระบวนการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 2 ท่านและได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการ

4.4 กระบวนการพิจารณาถ่วงน้ำหนักบทความ (Peer Review)

4.4.1 กองบรรณาธิการจะแจ้งให้ผู้เขียนทราบเมื่อกองบรรณาธิการได้รับบทความเรียบร้อยแล้ว
สมบูรณ์

4.4.2 กองบรรณาธิการจะตรวจสอบรูปแบบการพิมพ์บทความ และเนื้อหาของบทความว่าตรงกับขอบเขตเนื้อหาของวารสารหรือไม่ รวมถึงคุณภาพทางวิชาการ ประโยชน์ทั้งในเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ ตลอดจนความครบถ้วนสมบูรณ์ของเอกสารประกอบการนำเสนอบทความเพื่อพิจารณาเผยแพร่

4.4.3 ในกรณีที่กองบรรณาธิการพิจารณาเห็นควรรับบทความไว้พิจารณาตีพิมพ์ กองบรรณาธิการจะดำเนินการส่งบทความเพื่อกลั่นกรองต่อไป โดยจะส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 2 ท่าน ประเมินคุณภาพของบทความว่าอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมจะลงตีพิมพ์หรือไม่ โดยกระบวนการกลั่นกรองนี้ ทั้งผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เขียนจะไม่ทราบข้อมูลของกันและกัน (Double-Blind Process)

4.4.4 เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิประเมินคุณภาพบทความแล้ว กองบรรณาธิการจะตัดสินใจโดยอิงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิว่าบทความนั้น ๆ ควรนำลงตีพิมพ์หรือควรส่งให้ผู้เขียนแก้ไขแล้วส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินอีกครั้งหนึ่ง หรือปฏิเสธการตีพิมพ์

5. ข้อกำหนดต้นฉบับ

5.1 การจัดพิมพ์ต้นฉบับ

5.1.1 บทความที่เสนอพิจารณาตีพิมพ์ต้องมีความยาวไม่เกิน 15 หน้ากระดาษ A4 พิมพ์บทความโดยใช้ Font TH SarabunNew ขนาดตัวอักษร 16 Point

5.1.2 ระยะขอบกระดาษ 1 นิ้ว (เท่ากันทุกด้าน)

5.1.3 หมายเลขหน้า ให้ใส่ไว้ตำแหน่งด้านบนขวา ตั้งแต่ต้นจนจบบทความ

5.1.4 ชื่อเรื่องบทความ ขนาดตัวอักษร 18 Point (ตัวหนา) จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ

5.1.5 ระบุชื่อผู้เขียนไม่เกิน 3 คน หากมีผู้เขียนมากกว่า 3 คน ให้ระบุคำว่า “และคณะ” ต่อท้ายชื่อผู้เขียนคนที่ 3

5.1.6 บทคัดย่อภาษาไทย ความยาว 1 ย่อหน้า (250 คำ) ขนาดตัวอักษร 16 Point พิมพ์ 1 คอลัมน์ และต้องพิมพ์คำสำคัญต่อท้าย

5.1.7 บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ความยาว 1 ย่อหน้า (250 คำ) ขนาดตัวอักษร 16 Point พิมพ์ 1 คอลัมน์ และต้องพิมพ์คำสำคัญต่อท้าย

5.1.8 เนื้อหาพิมพ์ 1 คอลัมน์ ขนาดตัวอักษร 16 Point

5.1.9 หมายเลขกำกับตาราง ขนาดตัวอักษร 16 Point หรือ 14 Point (ตัวหนา) ส่วนชื่อตาราง ขนาดตัวอักษร 16 Point หรือ 14 Point ให้พิมพ์ไว้บนตารางจัดชิดซ้าย ใต้ตารางบอกแหล่งที่มา จัดชิดซ้าย

5.1.10 หมายเลขกำกับภาพหรือแผนภูมิ ขนาดตัวอักษร 16 Point หรือ 14 Point (ตัวหนา) ส่วนชื่อตาราง หรือชื่อแผนภูมิ ขนาดตัวอักษร 16 Point หรือ 14 Point ให้พิมพ์ไว้ใต้ภาพหรือแผนภูมิ บรรทัดถัดมาให้บอกแหล่งที่มา จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ (ควรเป็นภาพหรือแผนภูมิที่ชัดเจนและแนบ File ภาพ มาด้วย)

5.1.11 เอกสารอ้างอิง ขนาดตัวอักษร 16 Point (ตัวหนา) จัดชิดซ้าย ส่วนเนื้อหาเอกสารอ้างอิง
ขนาดตัวอักษร 16 Point

5.1.12 ผู้เขียนต้องตรวจสอบความถูกต้องของการพิมพ์ต้นฉบับ เช่น รูปแบบการพิมพ์ การอ้างอิง
ตัวสะกด วรรคตอน และการใช้ภาษา

5.1.13 กรอกแบบฟอร์มเสนอบทความเพื่อพิจารณาเผยแพร่พร้อมกรอกชื่อและนามสกุลของผู้เขียน
พร้อมประวัติย่อของผู้เขียน ระบุคุณวุฒิการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี) ตำแหน่งงาน และหน่วยงาน
ที่สังกัด หรือสถานศึกษา และแนบ File .jpg ภาพถ่ายผู้เขียนมาด้วย

5.2 ส่วนประกอบของบทความ

5.2.1 บทความวิชาการ หัวข้อและเนื้อหาควรชี้ประเด็นที่ต้องการนำเสนอให้ชัดเจนและมีลำดับ
เนื้อหาที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ชัดเจน รวมถึงมีการใช้ทฤษฎีวิเคราะห์และเสนอแนะประเด็น
อย่างสมบูรณ์ โดยต้องมีส่วนประกอบดังต่อไปนี้

(1) ชื่อเรื่อง (Title)

(2) บทคัดย่อ (Abstract)

สรุปเนื้อหาของบทความให้ได้ใจความชัดเจน กำหนดให้มีทั้งบทคัดย่อภาษาไทยและ
ภาษาอังกฤษ โดยเขียนเป็นภาษาไทยก่อน ความยาว 1 ย่อหน้า ไม่เกิน 250 คำ

(3) คำสำคัญ (Keyword)

ระบุคำที่เป็นคำสำคัญของเนื้อหา เหมาะสมสำหรับนำไปใช้เป็นคำค้นในระบบฐานข้อมูล

(4) บทนำ (Introduction)

เป็นส่วนแนะนำและปูพื้นเรื่องเพื่อให้ผู้อ่านทราบข้อมูลเบื้องต้นของเนื้อหา เป็นการจูงใจให้
ผู้อ่านเกิดความสนใจในเรื่องนั้น ๆ

(5) เนื้อหา (Body of Text)

เป็นส่วนหลักของเนื้อหาบทความ การจัดลำดับเนื้อหา ควรมีการวางแผนจัดโครงสร้างของ
เนื้อหาที่นำเสนอให้เหมาะสมกับธรรมชาติของเนื้อหานั้น การนำเสนอเนื้อหาควรมีความต่อเนื่องเพื่อช่วยให้ผู้อ่าน
เข้าใจสาระนั้นได้โดยง่าย

(6) สรุป (Conclusion)

เป็นการสรุปเนื้อหาในบทความทั้งหมดออกมาอย่างชัดเจน และกระชับโดยมีการสรุป
ปิดท้ายเนื้อหาที่เราได้นำเสนอไปแล้วว่ามีผลดีหรือผลเสียอย่างไร

(7) เอกสารอ้างอิง (Reference)

เขียนเอกสารอ้างอิงในรูปแบบ APA (American Psychological Association)

5.2.2 บทความวิจัย ควรมีการนำเสนอผลการวิจัยที่ได้รับอย่างเป็นระบบ โดยต้องมีย่อประกอบดังต่อไปนี้ (สามารถมีหัวข้อหรือองค์ประกอบเพิ่มเติมได้)

(1) ชื่อเรื่อง (Title)

ชื่อเรื่องควรมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและตามด้วยชื่อเรื่องภาษาอังกฤษในบรรทัดต่อมา

(2) บทคัดย่อ (Abstract)

กำหนดให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยเขียนเป็นภาษาไทยก่อน ความยาว 1 ย่อหน้า ไม่เกิน 250 คำ (การเขียนบทคัดย่อ คือ การสรุปสาระสำคัญของเรื่องโดยเฉพาะวัตถุประสงค์ วิธีการ และผลการวิจัย)

(3) คำสำคัญ (Keyword)

ระบุคำที่เป็นคำสำคัญของเนื้อหา เหมาะสำหรับนำไปใช้เป็นคำค้นในระบบฐานข้อมูล

(4) บทนำ (Introduction)

เป็นการอธิบายถึงที่มาและความสำคัญของปัญหาและเหตุผลที่นำไปสู่การวิจัย มีข้อมูลทางวิชาการสนับสนุนหรือโต้แย้ง

(5) วัตถุประสงค์ (Research Objectives)

ระบุถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการวิจัย

(6) ทบทวนวรรณกรรม (Literature Reviews)

นำเสนอแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องที่นำไปสู่กรอบแนวคิดในการวิจัย

(7) วิธีการวิจัย (Research Methodology)

อธิบายถึงกระบวนการดำเนินการวิจัยอย่างละเอียดและชัดเจน

(8) ผลการวิจัย (Results)

เสนอผลการวิจัยที่ตรงประเด็นตามลำดับขั้นของการวิจัย การใช้ตารางหรือแผนภูมิไม่ควรเกิน 5 ตารางหรือแผนภูมิโดยมีการแปลความหมายและวิเคราะห์ผลที่ค้นพบอย่างชัดเจน

(9) อภิปรายผลการวิจัย (Discussion)

ผสมผสานเปรียบเทียบและตีความผลการวิจัยให้เข้ากับหลักทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเชื่อมโยงผลการวิจัยให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาการวิจัย

(10) สรุป (Conclusion)

สรุปสาระสำคัญของผลการวิจัยและให้ข้อเสนอแนะที่จะนำผลการวิจัยนั้นไปใช้
ประโยชน์

(11) เอกสารอ้างอิง (Reference)

เขียนเอกสารอ้างอิงในรูปแบบของ APA (American Psychological Association)

5.3 การอ้างอิง

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นใช้รูปแบบการอ้างอิงของ APA (American Psychological Association)

5.3.1 การอ้างอิงในเนื้อหาให้ใช้รูปแบบ ดังนี้

(ชื่อ-นามสกุลผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์, เลขหน้า)

ตัวอย่าง

(เกียรติศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546, 64)

5.3.2 เอกสารอ้างอิงท้ายบทให้ใช้รูปแบบ ดังนี้

(1) หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อหนังสือ**. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

Bolinger, D. (1977). **The form of language**. London: Longmans.

(2) บทความจากวารสาร

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. **ชื่อวารสาร**. ปีที่(ฉบับที่), เลขหน้า

ตัวอย่าง

Klimoski, R. & Palmer, S. (1993). The ADA and the hiring process in organizations. **Consulting Psychology Journal: Practice and Research**. 45(2), 10-36.

(3) วิทยานิพนธ์

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อวิทยานิพนธ์**. (วิทยานิพนธ์ชื่อปริญญา, สาขาวิชา
ชื่อมหาวิทยาลัย).

ตัวอย่าง

พิชญ์ ทองนิม. (2546). **การจัดการความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวโดย**

ชุมชนเกาะลันตา. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชา
การจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์).

(4) เว็บเพจ

ชื่อผู้แต่งหรือหน่วยงานเจ้าของเว็บไซต์. (ปีที่จัดทำ). **ชื่อเรื่อง.** สืบค้นเมื่อ วันที่
เดือน ปี, จาก URL.

ตัวอย่าง

ชวนะ ภวานันท์. (2548). **ธุรกิจสปาไทยนำก้าวไกลไปกว่านี้.** สืบค้นเมื่อ 25
ธันวาคม 2548, จาก [http://www.businessgai.co.th/content.php?
data=407720-opinion](http://www.businessgai.co.th/content.php?data=407720-opinion).

American Psychological Association. (1999). **Electronic preference
formats recommended by the American Psychological
Association.** Retrieved July 18, 1999, from
<http://www.apa.org/journals/webref.html>.

6. การส่งต้นฉบับ

ผู้เขียนส่งต้นไฟล์ต้นฉบับบทความ (รูปแบบไฟล์ Word) หนังสือรับรองการตรวจทานแก้ไขต้นฉบับ
ภาษาอังกฤษโดยผู้เชี่ยวชาญ (สำหรับบทความภาษาอังกฤษ) พร้อมแนบแบบฟอร์มนำเสนอบทความเพื่อพิจารณา
เผยแพร่ทางระบบ Online Submission ที่ <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/FEU>

ทั้งนี้ ผู้เขียนต้องส่งแบบฟอร์มนำเสนอบทความเพื่อพิจารณาเผยแพร่ ฉบับจริง มายัง กอง บก.
ที่มีลายเซ็น ของ ผู้เขียนครบทุกคนมาตามที่อยู่ข้างท้าย

กองบรรณาธิการ วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น
120 ถนนมหิดล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50100

เพื่อสิทธิประโยชน์ของผู้เขียนโปรดศึกษารูปแบบการพิมพ์บทความและรูปการอ้างอิงรวม ทั้งนี้ดาวน์โหลด
Template บทความได้จากเมนูดาวน์โหลดที่ URL: <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/FEU>
บทความต้องผ่านการพิจารณาในกระบวนการกลั่นกรองต้นฉบับเบื้องต้นโดยกอง บก. ก่อน จากนั้น

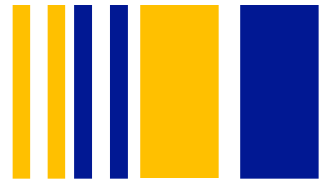

กองบรรณาธิการ จึงจะแจ้งให้ผู้เขียนโอนเงินค่าธรรมเนียมการเผยแพร่บทความ (อัตราค่าธรรมเนียม 4,000 บาท) และส่งบทความให้ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องประเมินคุณภาพก่อนการเผยแพร่

ทั้งนี้ หากบทความผ่านการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องและผลการพิจารณาของกองบรรณาธิการ ผู้เขียนจะได้รับหนังสือตอบรับเผยแพร่บทความในระยะเวลา 3-4 เดือน (เริ่มระยะเวลาตั้งแต่วันที่ส่งบทความให้ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องประเมินคุณภาพก่อนการเผยแพร่) ดังรายละเอียดในผังกระบวนการพิจารณาก่อนการรับบทความ (Peer Review) (ดาวน์โหลดผังกระบวนการพิจารณาก่อนการรับบทความที่ URL: <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/FEU>)

7. การติดตามอ่านผลงานที่รับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสาร

ผู้เขียนที่ผลงานได้รับพิจารณาตีพิมพ์ในวารสาร สามารถติดตามอ่านผลงานดังกล่าวได้จากวารสารฉบับอิเล็กทรอนิกส์ที่ URL: <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/FEU>

รหัสบทความ:

วันชำระค่าธรรมเนียม:

วันส่งบทความให้ Reviewer:

วันที่ตอบรับเผยแพร่:

แบบฟอร์มนำเสนอบทความเพื่อพิจารณาเผยแพร่
ในวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

วันที่เดือน.....พ.ศ.....

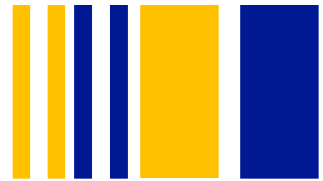
เรียน บรรณาธิการวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

เรื่อง ขอนำเสนอบทความเพื่อพิจารณาเผยแพร่ในวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....
(Mr./Mrs./Ms.).....
คุณวุฒิสูงสุด และสถานศึกษา
ตำแหน่ง/ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี).....
สถานที่ทำงาน/สถานศึกษา.....

ขอนำเสนอบทความเพื่อพิจารณาเผยแพร่ในวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นโดยมี
รายละเอียด ข้างท้าย

1. ชื่อบทความ (ภาษาไทย).....
.....
.....

2. ชื่อบทความ (ภาษาอังกฤษ).....

.....

3. ประเภทบทความที่ส่ง [] บทความวิชาการ (Academic article)

[] บทความวิจัย (Research article)

[] บทความปริทัศน์ (Review article)

[] บทวิจารณ์หนังสือ (Book review)

4. กรณีเป็นบทความที่เสนอเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ โปรดระบุ ดังนี้

[] บทความวิจัย

[] บทความวิชาการ

ชื่อหลักสูตร.....

.....

ชื่อมหาวิทยาลัย.....

ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาหลัก.....

หน่วยงานที่สังกัดของอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

.....

ทั้งนี้ได้สอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์ผ่านแล้วเมื่อวันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

5. ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก

ที่อยู่สำหรับติดต่อทางไปรษณีย์.....

.....

.....

.....

โทรศัพท์.....โทรศัพท์มือถือ.....โทรสาร.....

E-mail.....

.....

6. ชื่อผู้เขียนบทความ

ผู้เขียน	ชื่อ-นามสกุล	หน่วยงานที่สังกัด
ผู้เขียนหลัก		
ผู้เขียนร่วมท่านที่ 1		
ผู้เขียนร่วมท่านที่ 2		

7. การจัดเตรียมต้นฉบับบทความตามรูปแบบที่วารสารกำหนด

กรณีบทความวิจัย	กรณีบทความวิชาการ
☐ ชื่อเรื่อง (Title) ☐ บทคัดย่อ ไม่เกิน 250 คำ ☐ Abstract ไม่เกิน 250 คำ ☐ คำสำคัญ ☐ Keywords ☐ บทนำ (Introduction)	☐ ชื่อเรื่อง (Title) ☐ บทคัดย่อ ไม่เกิน 250 คำ ☐ Abstract ไม่เกิน 250 คำ ☐ คำสำคัญ ☐ Keywords ☐ บทนำ (Introduction)
กรณีบทความวิจัย	กรณีบทความวิชาการ
☐ วัตถุประสงค์ (Research Objectives) ☐ ทบทวนวรรณกรรม (Literature Review) ☐ วิธีการวิจัย (Research Methodology) ☐ ผลการวิจัย (Results) ☐ อภิปรายผลการวิจัย (Discussion) ☐ สรุป (Conclusion) ☐ เอกสารอ้างอิง (Reference) รูปแบบ APA	☐ เนื้อหา (Body of Text) ☐ สรุป (Conclusion) ☐ เอกสารอ้างอิง (Reference) รูปแบบ APA

- ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ [] เป็นผลงานของข้าพเจ้าเพียงผู้เดียว
[] เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ที่เราขอชื่อในบทความ ดังนี้
[] เป็นผลงานของคณะผู้เขียน/คณะวิจัยซึ่งไม่ปรากฏชื่อ
ในบทความ ดังรายชื่อในเอกสารแนบ (ถ้ามี)

ผู้เขียนร่วมที่ปรากฏชื่อในบทความ และคณะผู้เขียน/คณะวิจัยซึ่งไม่ปรากฏชื่อในบทความ (ถ้ามี) รับผิดชอบ และยินยอมให้ส่งบทความมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นครั้งนี้ รวมทั้งขอรับรอง ว่าบทความนี้ไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างกระบวนการพิจารณาตีพิมพ์ ในวารสารอื่น รวมทั้งจะไม่นำไปเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่น วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วมยอมรับหลักเกณฑ์การพิจารณาต้นฉบับ ทั้งยินยอมให้กองบรรณาธิการ ตรวจสอบต้นฉบับ ตามที่เห็นสมควร พร้อมนี้ขอมอบลิขสิทธิ์บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ให้แก่ มหาวิทยาลัย ฟาร์อีสเทอร์น กรณีมีการฟ้องร้องเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์เกี่ยวกับภาพ แผนภูมิ ข้อความส่วนใดส่วนหนึ่ง และ/ หรือข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความให้เป็นความรับผิดชอบของข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วมแต่เพียงฝ่ายเดียว

ลงชื่อผู้เขียนหลัก

(.....)

...../...../.....

ลงชื่อผู้เขียนร่วมท่านที่ 1

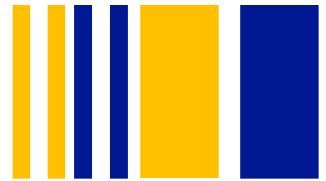
(.....)

...../...../.....

ลงชื่อผู้เขียนร่วมท่านที่ 2

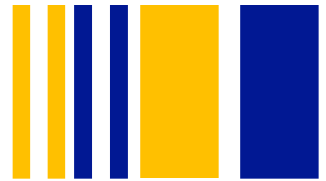
(.....)

...../...../.....

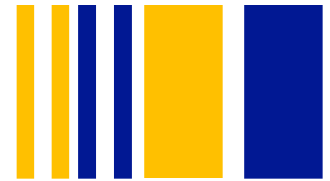

เอกสารแนบ
ประวัติย่อผู้เขียนบทความ

ผู้เขียน	ประวัติย่อ	ชื่อ File ภาพผู้เขียน ที่แนบมา
ผู้เขียน หลัก	<u>ประวัติย่อภาษาไทย</u> ชื่อ-นามสกุล: วุฒิการศึกษาสูงสุด:..... มหาวิทยาลัยที่จบการศึกษาสูงสุด:..... ตำแหน่งทางวิชาการ:..... หน่วยงานที่สังกัด:..... สาขาวิชาที่เชี่ยวชาญ: <u>ประวัติย่อภาษาอังกฤษ</u> Name and Surname: Highest Education: University or Agency: Academic Rank/Title:..... Affiliation:..... Field of Expertise:	

ผู้เขียน	ประวัติย่อ	ชื่อ File ภาพ ผู้เขียน ที่แนบมา
ผู้เขียนร่วม ท่านที่ 1	<u>ประวัติย่อภาษาไทย</u> ชื่อ-นามสกุล: วุฒิการศึกษาสูงสุด:..... มหาวิทยาลัยที่จบการศึกษาสูงสุด:..... ตำแหน่งทางวิชาการ:..... หน่วยงานที่สังกัด:..... สาขาวิชาที่เชี่ยวชาญ: <u>ประวัติย่อภาษาอังกฤษ</u> Name and Surname: Highest Education: University or Agency: Academic Rank/Title:..... Affiliation:..... Field of Expertise:	

ผู้เขียน	ประวัติย่อ	ชื่อ File ภาพ ผู้เขียน ที่แนบมา
ผู้เขียนร่วม ท่านที่ 2	<u>ประวัติย่อภาษาไทย</u> ชื่อ-นามสกุล: วุฒิการศึกษาสูงสุด:..... มหาวิทยาลัยที่จบการศึกษาสูงสุด:..... ตำแหน่งทางวิชาการ:..... หน่วยงานที่สังกัด:..... สาขาวิชาที่เชี่ยวชาญ: <u>ประวัติย่อภาษาอังกฤษ</u> Name and Surname: Highest Education: University or Agency: Academic Rank/Title:..... Affiliation:..... Field of Expertise:	

FEU Academic Review

ISSN: 2651-107X (Online) Volume 14 Number 1 - 4 (January 2020 - December 2020)

